

A
SAJÓ-GALGÓCZI GALGÓCZY CSALÁD

MUNKÁCSI, ECSEGI, NAGYTÁLYAI, BILKEI

NÉGY ÁGA,

^A
PÓKAI SZIKSZAY,

TELEGDI CSANÁDY

ÉS

NAGYFALUSI BAJZA CSALÁD

ISMERTETÉSE,

NEMZEDÉKRENDEKKEL.

A MAGYAR NEMZET 1896-DIK ÉVI EZREDÉVES ÜNNEPE ALKALMÁRA

UNOKÁINAK

GALGÓCZY KÁROLY.

BUDAPEST

„PÁTRIA“ IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA

1896.

Motto :

„Nem kell hozzá hiúság, hogy valaki elődeinek alakjait, családi és nyilvános életét, küzdelmeiket s élményeiket ismerni vágyják, sőt hogy az egész családi nemzedéksor életfáját, ennek fejlődését, virágzását vagy hervadását tanulmányozni óhajtsa. Oly nemü élvezet ez, mint a természetbuvaré, aki a fajok keletkezésének s letűnésének történetét és indokait teszi vizsgálata tárgyává.“

„Ugyanazon kebelben, mely a szeretet nyugtalanságával kíséri gyermekeinek s unokáinak fejlődését és a remény vagy aggály érzetével csügg azok jövőjén, ugyanazon kebelben támad ama kegyelet, mely a szülők s azok szülőinek multján szívesen mereng, azon büszkén felemelkedik vagy fájdalomában elborul: de amelyből minden esetre tanuságot von.“

Csanády György.

Bajza Józsika, Elemérke és Lenke kis unokáimnak.

Hárman vagytok testvérek, kis unokáim! Szeretitek, ismeritek egymást. Szeretitek, mert ismeritek. Tudjátok, hogy egy apának, egy anyának gyermekei vagytok, és testvéri szeretet köt össze benneteket. Együtt éltök, együtt növeksztök.

De szeretitek szülőiteket is. Azok is szeretnek titeket. Ismeritek, tudjátok, hogy azok nevelnek, táplálnak benneteket. Azok gondoskodnak ruházatotokrol. Azok igyekeznek nektek örömeket is szerezni. Tanítatnak benneteket sok szépre, sok jóra. Törekszenek, hogy okos, művelt, megelégedett emberek lehessetek.

Boldog gyermekek vagytok ti. Élnek nagyszüleitek is. Kedves apátok, kedves anyátok édes apja, édes anyja, akik épen úgy nevelték kedves apátokat, kedves anyátokat, mint titeket édes szüleitek nevelnek.

Szeretitek ezeket is; mert ismeritek őket; mert érzitek, tudjátok, hogy azok is szeretnek titeket. Érzitek, tudjátok, látjátok, hogy azok is sok jót tesznek

édes szüleitekkel, épen úgy, mint veletek. Gondoskodnak rólatok. Fáradnak értetek s mindenben javatokra lenni törekcsenek.

Épen úgy, mint nektek és szüleiteknek, nagyapáitoknak és nagyanyáitoknak is voltak szülők. Azok a ti szépapáitok és szépanyáitok voltak. Ezeket ti már nem ismertétek; mert azok előbb meghaltak, mint ti születetek.

Sok gyermek nagyapját, nagyanyját se ismerte, nagyapját, nagyanyját se látta már. Sőt vannak olyan gyermekek is, akik édes szüleiket se ismerték; mert édes atyjuk talán még születésük előtt, vagy kiskorukban, édes anyjuk szintén kiskorukban meghalt.

Azok árvák voltak.

Az árvának is jólesik, ha megtudja, kik voltak szülők.

Kétszeresen árva, aki soha se tudja meg, kik voltak szülők, akinek még rokona sincs. Az ilyen egymagára, egyedül áll a nagyvilágon!

Csecsemő korotokban, amikor még eszmélni nem tudtatok, kedves anyátok, kedves apátok, a körülöttek, a veletek foglalkozók látására, hangjának hallására ártatlan mosolyokkal kezdtétek az eszméletet. Öntudatra jutástok első határozott jele pedig az volt, mikor magatokat, szüleiteket, a veletek foglalkozókat s az ismerősöket neveiken megnevezni tudtatok.

Egy könyvet adok kezetekbe. Számotokra, gyermekeim s unokáim számára irtam ezt első sorban. Ebben összeszedtem a velünk, veletek legközvetlenebb rokonságban álló négy család tagjait.

Két czélom van ezzel.

Először, hogy ismerjétek, tudjátok neveiket azoknak, akiktől származtatok, s akik veletek a legközelebbi rokonságban vannak, hogy tiszteljétek, szeressétek azokat, akik titeket is vérszerinti rokonsággal szeretnek, s megérdemlik, hogy szintugy szeressétek őket.

Második czélom, hogy az egyes családtagok rövid életrajza kapcsában megismertessem a család történetét, egyszersmind az egyes életrajzokban példákat tün-tessek fel elóttetek a követésre.

Nem mondok semmi különös ismertetést; egyes magyarázatot nem teszek; utasítást nem adok. Ép elmével megáldott gyermekek vagytok. Csak kicsinyek vagytok még. De eszetek, ítélő tehetségtek korotokkal józanul meg fog érni. Kövessétek szivetek sugallatát.

Őseitek közt vannak szegények. Ne szegyeneljétek azokat. Mindenkinek nem adatott Istentől egyenlő tehetség sem az anyagiakban, sem a lelkiekben: de még egyenlő előre törekvő hajlam sem. Nagyon gazdagok, nagyon jelesek nincsenek: de vannak, akik közép anyagi és lelki tehetségök szerint igyekeztek és betöltötték emberi, hazafiui és családi kötelességöket.

Sőt találtok ismertetett elődeitek közt olyanokat is, akik a rendes középszerűnél nagyobb szellemi tehetséggel és igyekezettel megáldva, valóban díszére váltak a családnak, és érdemileg s vagyoniilag is emelték azt. Ezek példáját válasszátok. És ha már választott példáitokat meg nem haladhatjátok, legalább hasonlók igyekezettek lenni azokhoz. Fényre ne törekedjétek; maradjatok mindig inkább a rendes középúton.

Egy tegyen büszkévé benneteket különösen családaitokra nézve, az hogy a négy családban, mely mint-

egy közvetlen sorozatát foglalja elődeiteknek, aljas jellem, aljas egyén egy se mutatkozik.

Az aljas jellemüségétől, a becsületről, az emberi, a hazafiai és a családi kötelességről való megfélelmezéstől őrizkedjete ti is mindenek felett.

Lehetnek még testvéreitek. Unokatestvéreitek vannak már. Lehetnek még többen is. Ismertessétek meg e családi könyvet azokkal is. Legyen ez köztetek az atyafiságos szeretet füzére, melyet láncszemenként Isten áldásával szaporítsatok tovább.

De van még egy harmadik czéлом is e családi könyvvel. A magyar nemzet, amelyhez ti is családaitokkal együtt tartoztok, e folyó 1896-ik évben ünnepli meg Magyarorszáiban való megtelepülésének ezredik évfordulóját, azt, hogy ezer éve már annak, mióta a magyarok ebben az országban laknak. Micsoda magasztos nemzeti ünnep ez, most is érzitek már korotokhoz képest. Korotok, ismereteitek növekedésével, majd nagykorotokban értitek meg igazán. E magasztos nemzeti ünnep emléke legyen előttetek a családi szeretet e könyve. Szeressétek édes magyar hazátokat, édes magyar nemzeteteket, melynek ti is tagjai vagytok.

Budapest, 1896. mártius 1-én,

szerető nagyapátok

Galgóczy Károly.

A

SAJÓ-GALGÓCZI GALGÓCZY CSALÁD.

1. §. A Sajó-Galgóczi Galgóczy család neve s terjedéke.

A Sajó-Galgóczi Galgóczy család nevét a borsod megyei Sajó-Galgócz községtől vette. Most Szabolcs, Szathmár, Zemplén, Bereg, Abauj, Ung, Pest, Háromszék és Hunyad vármegyében vannak ivadékai s fő-törzsében és általánosságban helv. ref. vallásu, ámbár tagjai közt ma már, kivált az erdélyi ágazaton, az anyai révről és a régi reversalisok következtében, római katolikusok is vannak.

Van több Galgóczy család is, melyek ettől megkülönböztetendők. Jelesen :

a) Galánthai Galgóczy család. Ennek fő lakhelye most Pozsony vármegye : de vannak ivadékai : Nyitra-, Bars- és Hont megyében is. Neve a nyitramegyei Galgócz várostól és vártól, eredete a régi Kont családból jön, a mely hajdan a nyitra-megyei Galgócznak birtokosa lévén, egy ága régen Kont de Galgócz nevet viselt. E család általában a róm. kath. vallást követi. Közüle több főpap, azután Pozsony megyének alispánja is volt. (Fehér György Codex dipl. X. 2, CLXXXVI. 318. X. 2. 815 l. stb. és az országos levéltárban sok okmány). Ebből a családból való volt

Galgóczy Ferencz theol. doktor, előbb pozsonyi, 1766-tól esztergomi kanonok, egyuttal a bécsi Pazmaneum igazgatója, 1768-ban sz. Andrásnak bisztriczai cz. apátja, 1772. komáromi főesperes, továbbá Galgóczy Antal Pozsonymegye alispánja, azután udvari tanácsos, aki a Ludoviczeumra 1000 frtot adott (1808. évi VII. törvényzikk), végre a most élő Galgóczy Tivadar altábornagy, hadtestparancsnok (1895.) Szebenben.

b). Galgóczy, alias Narancsik. Főlhelye Esztergommege volt. Tagjai szintén róm. katolikusok; de kevesen lehetnek.

c). Freistaszki Galgóczy család szintén róm. kath. Nyitra megyéből mondja származását; most főkép Nógrádmegyében honos, Losonezon, Pinczen birtokos.

d). Akart keletkezni egy ágost. evang. vallásu Galgóczy család is: de ez hamar megszűnt. Nevezetesen az országnak a török járom alól való felszabadulása után és a II. Rákóczy Ferencz legyőzetésére következett vallási üldözések alkalmakor, midőn a török iga alatt elpusztult községek az ország közepén újra telepítettnei kezdettek, Vattay János és István 1718-ban újratelepítvén a Pest megyében most virágzó Kis-Körös várost (tehát nem Nagy-Köröst, amely nem pusztult el), ekkor a telepítő vezérek egyike, aki nyitra megyei Galgócz vidékéről vezetett oda nagyobb számu evangélikus tót települő népet és ugyanott maga is megtelepedett, a települő vezérek (ductores) közt, a helyről, a honnan a népet hozta, nevezvén magát, Galgóczy János név alatt iratkozott be. Ennek ivadékaik azonban később, testvéreinek, Mihálynak ivadékaival együtt., aki Apostagra vezetett települő népet és nevént nem változtatta meg, Pest megye előtt 1803—05-ben Krumpholz név alatt igazolták nemességüket s egészen elhagyván az egyideig használt Galgóczy nevet, most már kizárólag Krumpholz név alatt vannak meg. (Pest megye levéltára, nemesek lajstroma.)

2. §. *A Sajó-Galgóczy Galgóczy család három czimeres levele.*

A Sajó-Galgóczy Galgóczy családnak három czimeres levele ismeretes, három különböző czimerrel.

Az első czimeres levelet III. Ferdinánd király adományozta Galgóczy Mártonnak s általa feleségének, Fekethe Erzsébethnek és mindkét nemem levő örökösöknek s utódainak. Kelt: Pozsonyban, 1649. május 16-án, aláírva III. Ferdinánd király, Szelephény György, nyitrai püspök, ugyanazon megye örökös főispánja, Magyarország kanczellárja és Orossy György királyi titkár által. Kihirdettetett, Borsod megyének 1650. május 16-án, (Feria secunda proxima post dominicam cantati) Szendrő városban tartott közgyűlésén. (Borsod megye levéltára 1650-évi jegyzőkönyv 753. l. okmány sz. 1570/1585 G. R. 2.).

A második czimeres levél szintén III. Ferdinánd királytól való, Galgóczy István s általa: György, Márton, Mihály, János, Zsigmond, Péter, Pál, fiak, azután Judith és Katalin leányok, mindannyian Galgóczyak részére. Kiadatott Bécsben 1651. december 9-én. Aláírva III. Ferdinánd király, Szelephény György, nyitrai püspök, kanczellár, Ruthkay András titkár által. Kihirdettetett Szabolcs megyének 1652. február 15-én, (Feria tertia post Festum B. Valentini Eppi et Martyr.) Petneházán tartott közgyűlésén. (Szabolcs megye levéltára 1652. évi jkv. 22 sorsz. Prot. 11. fol. 204. év 1652.)

A harmadik czimeres levél hasonlóképp III. Ferdinándtól való és Pozsonyban 1656. május 5-én adatván ki, Orbán István, ennek fia szintén István és ez

utóbbinak felesége Galgóczy Anna s ennek testvére Galgóczy Mihály részére, aláírva III. Ferdinánd király, Szelepcshény György nyitrai püspök s kancellár és Ruthkay András titkár által, kihirdettetett Zemplén-megyének, melynek kebelében akkor Galgóczy Mihály Mádon lakott, 1656. november 21-én Zemplén városban tartott közgyűlésén, Csicsery Pál, a megyének esküdt jegyzője által.

Mind a három czimeres levél függő pecsét alatt adatott ki. Az elsőnek eredetije valószínűleg Erdélybe került le; másolata 1847-ben még megvolt Borsod megye levéltárában, melyről egyszerű másolat van nálam. A levéltári másolatot 1885-ben már nem találtam ott. Valószínűleg 1847 után a többször tett selejtezés alkalmával kiselejtezett.

A második eredetije és Bereg megye levéltárából, ott a selejtezés alkalmával a levéltár számára megtartott iratok 838 sorszáma alatt elhelyezett hiteles másolatnak levéltárilag hitelesített másolata van kezem közt.

A harmadiknak eredetije valószínűleg az Orbán családnál maradt, melynek ivadékait ez idő szerint nem ismerem; de ugyanaz 1732-ben, Zemplén megye előtt folyt igazoló perben a Galgóczyak részéről is felhasználtatott s akkor hiteles másolat vetetvén arról, ez meg van Zemplén megye levéltárában, fasc. 5., nro 578, an. 1732 alatt, melynek egyszerű levéltári másolata van nálam.

E czimeres levelek szövege mind egyenlő, a szokott generális szöveg, csak a nevek, a czimerleírás és az évszámok változnak bennök. Ugyanazért csak a második számot, a mely az egész Galgóczy családra

egyetemlegesen terjed, közlöm a kezemnél levő eredetiből egész terjedelemben; a másik kettőből pedig csupán a czimerleirást iktatom ide.

Az első czimeres levélben, mely Galgóczy Márton és felesége Fekethe Erzsébet részére szól, foglalt czimerleírás:

„Scutum videlicet militare erectum, caelestini coloris, fundum illius viridi campo occupante, ex quo medio leo ungvine tenus eminere et in statu aggressionis esse videtur. In superioribus autem scuti partibus a dextra aurea stella, a sinistra vero semiformis luna rutilantibus. Scuto incumbentem galeam militarem craticulatam, sive apertam regio Diademate, ex eoque viro militari, acinace accincto, exurgente et manuum dextra botrum uvae tenente ornatam. A summitate vero, sive cono galeae laciniis seu lemniscis hinc caeruleis et flavis, illinc autem candidis et rubris in scuti extremitatem se se diffundentibus, scutumque ipsum decenter exornantibus“.

Magyarra fordítva: „Égszínkék alapszínü fennálló hadi paizs, melynek alját zöld mező foglalja el, a melynek közepéből körmein ágaskodó him oroszlán támadó helyzetben látszik. A paizs felső részén jobbról arany csillag, balról félhold tündöklik. A paizsra boruló rostélyos vagyis nyitott hadi sisakot királyi korona ékesíti, ebből — felkötött görbe kardosan és jobb kezében szőlőfürtöt tartva — emelkedő hadi férfiúval; a sisak tetejéről vagyis csucsáról pedig jobbról égszínkék és halványársárga, balról fehér és veres s a paizs aljáig leomló és magát a paizst illően diszító rojtokkal vagyis foszladékokkal“.

Nagy Iván „Magyarország családai czimerekkel és nemzedéki táblákkal“ című munkája IV-dik kötetében, a hol a 316 lapon kezdődőleg a pozsonymeyei Galgóczy családról ír, egy ilyen forma czimert úgy ír le, mint a melyet Galgóczy János, 1744-től esztergomi kanonok, később nagyprépost, traguri czimzetes püspök, aki Nagy-Szombatban 1776-ban, mint az akkoriban ujonnan felállított rozsnyói püspökség kijelelt püspöke halt meg, pecsétnyomóján használt. Ez a Galgóczy János az 1761 április 18-ról az országos levéltárban letett káptalani okmány szerint, a nagyszombati káptalannál egy 2500 frtos alapítványt tett nemes ifjak számára, s a közoktatási miniszterium felügyelete alatt csakugyan fennáll ma is egy valószínűleg innen származó tanulói ösztöndíj-alapítvány. Nem lehetetlen, hogy ez is ebből a Sajó-Galgóczy Galgóczy családból származik; ámbár ennek nyomát az eddig kezem közé került adatok közt nem találtam. De még valószínűbb már csak lakhelyénél fogva is, hogy ez a Galánthai, sőt minthogy ugyanakkor, mint azt az 1. §-ban ismertetem, épen az esztergomi káptalanban egy másik főpap, Galgóczy Ferencz is volt, épen úgy, mint ma, hogy katonai pályán két főtiszt, egy tábornagy és egy altábornagy van egyszerre, a ki a Galgóczy nevet viseli, két különböző családból és a két főpapnak tudni kellett volna róla, ha egy családbelieknek tartották volna megukat; tehát még legvalószínűbbnek hiszem, hogy ez a János a Narancsik-féle Galgóczyak közül való volt és hogy pecsétnyomóján a czimerhez csak a pecsétmetsző révén jutott, a kik közt ma is sok van, a ki czimer-gyűjteményt tartván, jobban gondolja tudni, mint a családtag maga, hogy melyik családnevet, milyen czimer illet, a nélkül, hogy a különböző családi egybekötötésről gondolkoznék.

A harmadik czimeres levélben, a mely a két Orbán István, azután Galgóczy Anna és Galgóczy Mihály részére szól, a czimerleírás következő:

„Scutum videlicet militare erectum, caelestini coloris, fundum illius praeficto monticulo interoccupante, in quo aurum diadema locatum, ex eoque medio unicornis ungvine tenus eminere, pedum anteriorum utroque inflexo, et in dextram scuti partem conversus esse visus, in superioribus vero scuti partibus hinc semiformis luna, illinc vero aurea stella rutilantibus. Scuto incumbentem galeam militarem craticulatam sive apertam regio diademate, ex eoque viridi colle assurgente, in cujus summitate evaginatus ensis directe locatus, a lateribus vero cornibus bubulinis exerescentibus proferente ornatam. A summitate vero, sive cono galeae laciniis seu lemniscis hinc flavis et caeruleis, illinc autem candidis et rubris in scuti extremitatem se se diffundentibus, scutumque ipsum decenter exornantibus“.

Magyarra fordítva: „Égszinkék alapszinü fennálló hadi paizs, melynek alját előtte álló halmocska foglalja el, melyre arany korona van helyezve s annak közepéből körmein ágaskodó egyszarvu (unicornis) első lábai mindenkét befelé horgasztva és a paizs jobb oldalára fordulva látszik; a paizs felső részén pedig jobb felől félhold, balfelől arany csillag tündöklik. A paizsra boruló rostélyos vagyis nyitott hadi sisakot királyi korona ékesíti, abból emelkedő zöld halmossal, melynek tetejére kivont kard egyenesen van beütve, két oldalról pedig növekedő bivalyszarvak látszanak; a sisak tetejéről vagyis csucsáról jobbról halvány sárga és égszinkék, balról pedig fehér és veres, a paizs aljáig leomló és magát a paizst illően díszítő rojtokkal vagyis foszladékokkal“.

A második egyetemes czimeres levél: pergamen bőrre írott és fejezetében megfelelő színekkel kifestett czimerrel, záradékában pedig királyi függő pecséttel ellátott eredetiről másolva, megtartván abban még a leírási hibákat is és az olvasás könnyítése tekintetéből csak a szokott szóconkitásokat és a kettős betűk összehuzását egészítvén ki, egész terjedelmében így szól:

„*Nos Ferdinandus Tertius*, Dei gratia electus Romarum Imperator, semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque etc. Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Marchio Moraviae, Dux Lucemburgae ac superioris et inferioris Silesiae, Wierthembergae et Thecae, Princeps Sveviae, Comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kiburgi et Goritiae, Landtgravius Alsatiae, Marchio Sacri Romani Impery supra Anasum Burgoviae, ac superioris et inferioris Lusatae, Dominus Marchiae Sclavonicae Portus Naonis et Salinarum. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis. Quod nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem, nostrae propterea factam Majestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelium servitorum meritis, fidelis nostri, *Stephani Galgóczy*, quae ipse Sacrae primum Regni nostri Hungariae, et deinde Majestati nostrae pro locorum et temporum varietate, fideliter exhibuit et impendit, ac imposterum quoque se se exhibiturum et impensurum pollicetur. Cum igitur ob id, tum vero ex gratia et munificentia nostra Regia, qua quosque de nobis et Republica Christiana benemeritos, ac virtutis colendae stidiosos, Antecessorum nostrorum Divorum quondam Hungariae Regum exemplo prosequi, eisque certa virtutum suarum monumenta, quae ad majora

quaeque praestanda eos incitare possent, decernere consuevimus. Eundem itaque *Stephanum Galgóczy* ac per... *Georgium, Martinum, Michaellem, Joannem, Sigismundum, Petrum et Paulum* filios, nec non *Juditham* et *Catharinam*, similiter *Galgóczy* filias, fratres illius, e statu et conditione ignobili, in qua hactenus perstisse dicuntur, de Regiae potestatis plenitudine et gratia speciali eximentes, in coetum ac numerum verorum, antiquorum et indubitatorum Regni nostri Hungariae, et partium ei annexarum nobilium, duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos. Annuentes ex certa nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo imposterum futuris et perpetuis semper temporibus, omnibus illis gatiis, honoribus, indultis, libertatibus, juribus, praerogativis, privilegiis, et immunitatibus, quibus caeteri veri, antiqui et indubitati Regni nostri Hungariae et partium ei annexarum nobiles hactenus quomodolibet et de jure vel consuetudine usi sunt et gavisi, utunturque et gaudent, uti, frui et gaudere possint, et valeant, haeredesque et posteritates ipsorum utriusque sexus universi valeant atque possint. In cujus quidem nostrae erga ipsos exhibitae gratiae et clementiae, ac liberalitatis signum: haec arma seu nobilitatis insignia: *Scutum videlicet militare erectum, coelestini coloris, fundum illius viridi campo occupante, super quo vir militaris, cataphracta totaliter cinctus, candido insidens equo, forma juvenili conspicuus, capiti apposita ferrea casside, plumis Strutionis variis exornata, ac manuum sinistra caput turcicum recenter absectum gestare, dextra vero nudum acinacem fortiter vibrare, et ad dextram scuti partem tendere visitur. Scuto incumbentem galeam militarem craticulatam, sive aertam, Regio Diademate, alterum virum milijarem, medionetus eminentem, alioquin inferiori per omnia similem proferente ornatam. A summitate vero, sive cono galeae lacciniis seu lemiscis hinc coeruleis et flavis, illinc vero candidis et rubris in scuti*

extremitates se se placide diffundentibus, scutumque ipsum decenter exornantibus, quemadmodum haec omnia in principio seu capite praesentium literarum nostrarum pictoris manu et artificio, propriis et genuinis suis coloribus clarius depicta et ob oculos intuentium posita esse conspiciuntur, eidem Stephano Galgóczy, ac per eum supra nominatim specificatis personis, ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis gratiose danda duximus et concedenda. Decernentes ex certa nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus, eadem arma seu nobilitatis insignia, more aliorum verorum, antiquorum, et indubitatorum nostri Hungariae, et partium ei annexarum nobilium, sub iisdem privilegiis, libertatibus, juribus, prerogativis et immunitatibus, quibus iisdem vel natura, vel antiqua consuetudine usi sunt et gavis, utunturque et gaudent, ubique in praeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, ac aliis omnibus et singulis, ac quibusvis exercitiis militaribus et nobilitaribus, nec non sigillis, velis, cortinis aulaeis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus et sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus, sub merae, verae, vetustae, et syncerae nobilitatis titulo, quo eum, et eos, ab omnibus cujuscumque status, dignitatis, conditionis et praecminentiae homines existant, insignitos et ornatos, dici, nominari, haberique et reputari volumus et mandamus; ferre et gestare, illisque in aevum uti, frui et gaudere possint et valeant, haeredesque et posteritates ipsorum utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus, et concedimus, praesentium per vigorem. In cujus rei memoriam, firmitatem perpetuam praesentes literas nostras privilegiales, secreto sigillo nostro, quo ut Rex Hungariae utimur, impendenti communitas, eidem Stephano Galgóczy, praementionatisque personis, ipsorumque haeredibus et poste-

ritatibus utriusque sexus univrsis, gratiose dandas
 duximus et concedendas. Datum per manus fidelis
 nostri nobis dilecti, Reverendi, Georgii Szelephény,
 electi Episcopi Ecclesiae Nitriensis, locique ejusdem
 Comitis perpetui, Consiliarii nostri, ac per dictum Reg-
 num nostrum Hungariae, Aulae cancellarii, in Civitate
 nostra Vienna Austriae, die nona mensis Decembris,
 Anno Domini millesimo, sexcentesimo, Quinquagesimo
 primo. Regnorum nostrorum Romani decimo quinto,
 Hungariae et reliquorum vigesimo sexto, Bohemiae
 vero anno vigesimo quarto. Reverendissimis ac Vene-
 rabilibus in Christo Patribus Dominis, Georgio Lippay
 de Zombor, Metropolitanae Strigoniensis, et Joanne
 Püsky, Colocensis et Bachiensis Ecclesiarum canonicè
 unitarum Archiepiscopis, praefato Georgio Szelephény,
 electo nitriens., Benedicto Kisdý electo Agrien., Sigis-
 mundo Zongor, Varadien., Petro Petretich Zagrabiens.,
 Stephano Simándy electo Transylvaniensi, Georgio Szé-
 chený electo Weszpremien., Paulo Hoffman elec. Quinque
 ecclesiens., dicto Joanne Püsky, Administratore Jau-
 rien., Mathia Tarnóczy electo Vacziensi, Petro Mariani
 elec. Sirmien., Mariano Maravich Bosniensi, altero fratre
 Georgio Bielavich elec. Tininiensi, Stephano Rohonczy
 elec. Chanadien., fratre Joanne Chrimo de S. Petro-
 nilla elec. Rosonen., ac itidem fratre Andrea Franci
 elec. Segnien., et Modrusien., Ecclesiarum Episcopis
 Ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Item Spectabi-
 libus ac Magnificis Comite Paulo Pálffy, ab Erdeőd
 dicti Regni nostri Hungariae Palatino, Comite Ladislao
 de Chák, Judice Curiae nostrae Regiae, Comite Ni-
 colao a Zrinio, dictorum Regnorum nostrorum Dal-
 matiae, Croatiae et Slavoniae Bano, Comite Stephano
 de dicta Chák, Tavernicorum, dicto Comite Nicolao a
 Zrinio Agazonum, Comite Georgio Erdődy Cubicular-
 riorum, Comite, Nicolao Pálffy Janitorum, Comite
 Adamo de Battján Dapiferorum, Comite Adamo For-
 gách perpetuo de Ghymes Pincernarum, Comite Fran-

cisco de Nádasd Curiae nostrorum Regalium in Hungaria Magistris, ac dicto Comite Paulo Pálffy ab Erdeöd Comite Poseniensi, caeterisque quamplurimis Regni nostri Hungariae Comitatus tenentibus et honores“.

Ferdinandus m. p. *Georgius Szelephény* m. p.,
Eppus Nitrien.

Andreas Ruthkay m. p.

„Anno Millesimo sexcentesimo quinquagesimo secundo, feria Tertia post Festum B. Valentini Eppi et Martiri (febr. 15). In sede Judiciaria Comitatus Zabolcsiensis in Possessione Petneháza celebrata Praesentes sacratissimae Caesareae Regiaeque Majestatis, Domini nostri clementissimi super armorum seu Insigniorum Nobilitariorum collationem gratiosae Donationales productae et exhibitae ac Voce intelligibili publicatae sunt per me Laurentium Zatureczky Jur. Sedriae Notarium“.

Magyarra fordítva:

„*Mi harmadik Ferdinánd*, Isten kegyelméből választott és mindenkor felséges római császár, Német, Magyar, Cseh, Dalmát, Horvát, Tót, Ráma, Szerb, Hallys, Lodomér, Kun, Bolgár stb. országok királya, Ausztria főhercege, Burgundia, Brabant, Stajerország, Korontán, Krajna hercege, Morva örgrófja, Luxemburg, Felső- és Alsó-Silézia, Wierthemberg és Theka hercege, Svévia fejedelme, Habsburg, Tyrol, Ferretum, Kiburg és Görcz grófja, alsatai tartomány gróf, a római szent birodalmi Anasus feletti Burgóvia, azután Felső- és Alsó-Lusatia örgrófja s a tótországi határőrségi hajó-kikötők és sóbányák ura. Jelen sorainkkal emlékezetben hagyjuk, tudatván mindazokkal, a kiket illet, hogy mi, mind némely hiveinknek felségünkhöz az iránt tett legalázatosabb kérésökre, mind pedig figyelembe véve és megfontolva hívünk, *Galgóczy István* hűségét és hiv szolgálatainak érdemeit, a melyeket ő először is magyar szent koronánk, azután felségünk iránt különböző helyi és időbeli viszonyok közt tanusi-

tott és teljesített, és ezután is tanusítani s teljesíteni igé-
 kezik: annál fogva részben ezért, részben pedig kegye-
 lemből és királyi bőkezűségünkől, a melylyel mindazo-
 kat, a kik irántunk és a keresztyén köztársadalom iránt
 érdemeket szereztek, és az erények gyakorlásában szor-
 galmasak, elődeinknek, Magyarország néhai dicső ki-
 rályainak példáját követve, erényeik bizonyos emlékei-
 vel szoktuk buzdítani, hogy ezek által még nagyobb
 tettekre sorkentessenek. Ugyanazért ezt a *Galgóczy*
Istvánt s általa: *György, Márton, Mihály, János, Zsig-*
mond, Péter és Pál, azonkép *Judith és Katalin*, ha-
 sonlókép *Galgóczyakat*, testvéreinek fiait és leányait, a
 nem nemesi állásból és állapotból, a melyben eddig
 voltak mondának, királyi hatalmunk teljességéből
 és különös kegyelemből kivevén, őket Magyarországunk
 és az ahhoz kapcsolt részek igazi, régi és kétségtelen
 nemesi osztályába és száma közé sorozni, felvenni és
 beírni határoztuk, biztos öntudattal és megfontolt lélek-
 kel bele nyugodván abba, és engedélyezvén azt, hogy
 ők mostantól fogva, jövődől és örök időkig mindazon
 kegyekkel, tisztességekkel, kedvezményekkel, szabadsá-
 gokkal, jogokkal, kiváltságokkal, szabadalmakkal élhes-
 senek, azokat használhassák és élvezhessék, használni
 és élvezni jogosítva legyenek, és mindkét nem levő
 örökösök és utódaik általában használhassák és élvez-
 hessék, használni és élvezni jogosítva legyenek, a me-
 lyeket Magyarországunk és az ahhoz kapcsolt részek
 többi igazi, régi és kétségbe nem vont nemesi bár-
 mely módon, akár jogból, akár szokásból eredőleg eddig
 használtak, élveztek, használnak és élveznek. Ez ekkép
 irántuk tanusított kegyünk, kegyelmességünk és jóindu-
 latunk bizonyítékakép a következő czimert vagy ne-
 mességi jelvényt, u. m.: *Égszinkék fennálló hadi paizs,*
melynek talapzatát zöldelő mező foglalja el s azon egészen
pánczéllba öltözött, ifju alakzatu hadi férfiú, fehér lovon
ülve, fejére különböző strucz-tollakkal ékesített sisakját
feltéve, balkezében csak imént levágott török fejet tartva,

jobbában pedig kivont görbe kardot erősen villogtatva, és a paizs jobb oldala felé fordulva látszik. A paizson rostélyos, vagyis nyitott hadi sisak fekszik, királyi koronával ékesítve, melynek közepéből másik, különben az elsőhöz mindenben hasonló hadi férfi emelkedik fel. A sisak tetején, vagyis csucsán pedig jobbról égszínkék és halványsárga, balról veres és fehér, egészen a paizs aljáig csinosan leomló és magát a paizst díszesen ékesítő szalagok vagyis foszlányok, a mint mindez a czimeres levél elején, vagyis fejezetében a czimerfestő keze és művészete által tulajdon és megfelelő színeiben lefestve és a nézők szeméi elé állítva szemlélhető; — határoztuk ezen Galgóczy Istvánnak s általa a fentebb névszerint megjelölt egyéneknek és azok mindkét nemű minden örököseinek s utódainak kegyelmesen adni s engedményezni. Meghatározván s biztos öntudattal és megfontolt lélekkel megengedvén, hogy ők mostantól fogva és örök minden időkig ama czimert vagyis nemességi jelvényt, Magyarországnak s az ehhez kapcsolt részek más igazi, régi ős és kétségtelen nemeseinek szokása szerint, ugyanazon szabadalmak, szabadságok, jogok, kiváltságok és mentességek mellett, a melyeket azok természet, vagy régi szokás szerint használtak és élveztek, használnak és élveznek, bárhol az ütközetekben, csatákban, háborukban, kopjajátékoknál, tornákban, párbajokban, vivóversenyeken, és minden egyéb akármiféle egyes vagy összes katonai s nemesi gyakorlatok alkalmával, nemkülönbén pecsétnyomókon, vitorlákon, kárpiatokon, gyűrűkön, zászlókon, paizson, sátorokon, házakon és koporsókon, általában pedig akármely ügy, vagy cselekmény neme körül valódi, igaz, ős és egyenes nemesi czím alatt, a melylyel őt és őket, minden bármely állásu, méltóságú, állapotú, és kitűnőségű egyének legyenek is azok, elismertetni és megtiszteltetni, mondatni, neveztetni, tartatni és megbecsültetni kívánjuk és parancsoljuk, hordhassák, viselhessék és azokat örökre használhassák s élvezhessék, valamint mindkét nemű örö-

köseik és utódaik is mindannyian élvezhessék és használhassák, sőt megnemesítjük őket; ezt adjuk és engedélyezzük nekik a jelen okmány erejénél fogva. Melynek emlékére és örökmegerősítésére ezen kiváltság levelünket függő titkos pecsétünkkel, melylyel mint Magyarország királya élünk, megerősítve *Galgóczy István-nak*, a fentebb említett egyéneknek, ezek örököseinek és mindkét nemen levő utódainak, kegyelmesen kiadni és engedélyezni határoztuk. Kelt kedvelt hívünk, tisztelendő Szelepchény György, választott Nyitra székesegyházi püspök, ugyanazon vármegye örökös főispánja és nevezett Magyarországunk udvari Cancellárja által, ausztriai Bécs városunkban, december hó 9-én, urunk születésének Ezerhatszázötvenegyedik, római uralkodásunknak tizenötödik, magyarországi és egyéb uralkodásunknak huszonhatodik, csehországinak pedig huszonnegyedik esztendejében, Isten szentegyházait a Krisztusban főtisztelendő és nagyérdemű atyák: Zombori Lip-pay György az esztergomi főszékesegyház, és Püsky János a kánonok szerint egyesített kalocsai és bácsi székesegyház érsekei, mondott Szelepchény György választott nyitrai, Kisdy Benedek választott egri, Zongor Zsigmond nagyváradi, Petretich Péter zágrábi, Simándy István vál. erdélyi, Széchenyi György vál. veszprémi, Hoffman Pál vál. pécsi, mondott Püsky János győri helyettes, Tarnóczy Mátyás vál. váczai, Máriány Péter vál. szerémi, Maravich Márián boszniai, Bielavich György szerzetes testvér, vál. tinini, Rohonczy István vál. esanádi, S. Petronillai Chrimo János szerz. vál. rosoni, ismét Franci András szerz. vál. zengi és modrusi székesegyházak püspökei szerencsésen kormányozván, azonkép méltóságos és nagyságos Erdődi gróf Pálffy Pál Magyarországunk nádora, gróf Csáky László legfőbb királyi ítélőszékünk országbirája, gróf Zrinyi Miklós nevezett Dalmát, Horvát és Tótországaink bánja, gróf Csáky István tárnokmester, mondott gróf Zrinyi Miklós főlovászmester, gróf Erdődy György főkamarás, gróf

Pálffy Miklós főajtónálló, gróf Batthyány Ádám főasztalnok, gróf Forgách Ádám Ghymes örökös ura, főpohárnok, gróf Nádasdy Ferencz magyarországi főudvarmester, mondott Erdődy gróf Pálffy Pál posoni gróf s több mások sokan viselvén Magyarországunk főhivatalait és főtiszt-ségeit.

Ferdinánd m. p.

Szelepcshény György m. p.,
nyitrai püspök.

Ruttkay András m. p.“

„Ezerhatszázötvenkettő, febr. 15-én (Feria tertia post festum B. Valentini Eppi et Mart.) Szabolcsmegyének Petneháza községben tartott törvényszéki gyűlésén legkegyelmesebb urunk ő császári királyi felségének ezen czimer vagyis nemességi jelvény kegyelmes adományozásáról szóló oklevele felmutattatott, kiadományoltatott és érthető szóval kihirdettetett általam, Zatureczky Lőrincz, a törvényszék esküdt jegyzője által.“*)

*) Ez itt ismertetett három czimeres levél közül egyiket se találtam meg a magyar kir. udvari Cancelláriánál vezetett, most már az országos levéltárba áttett Liber Regius-okban, s a czimeres leveleknek azokból készült sorjegyzékeiben, a melyek kivált a török hódoltság alól való megszabadulást előző időkről nagyon hézagosa. De találtam egy negyedik czimeres levelet, a mely valószínűleg szintén épen a Sajó-Galgóczy Galgóczy család egy későbbi tagja, és ugyancsak mint a harmadik, Galgóczy Mihály (a Lieber Regius szerint: alias Végh), ennek fiai: Péter, István és Tamás, azonkép testvére Menyhért részére I. Leopold által adományoztatott Bécsben, 1687. szeptember 28-án (Cancelláriai levéltár 19. m. k. könyv, 60-ik lap), Budának a török járom alól történt visszafoglalása alkalmából. Azonban ennek sem szövege, sem abból a czimer leírása, de még csak az sem foglaltatik a Liber Regiusban, hogy melyik megyéből való volt ez a Galgóczy, a kinek ez adományoztatott. Boldogult apám emlegetett erről annyit, hogy 1820—21-ben, mint fiatal pap többször megfordulván Pesten a helv. ref. egyház körül, ott egy Mádi nevű szabó mester, a ki Zemplénből kerüiltnek mondotta magát, és akkor a pesti ref. egyháznál egyházi levén, épen a templom-udvarban lakott, beszélt neki többször arról, hogy mikép kapott Galgóczy Tamás, a kitől anyai ágon ő is származik, I. Leopold királytól vitézségéért testvérével együtt nemeslevelet. Ebből vélem, hogy

3. §. *A három czimeres levél keletkezésének időszaka.*

Közvetlen időszak: III. Ferdinánd király uralkodása, a mely 1637-től 1657-ig terjedt. Ekkor Budavár még török kézben s Magyarország alsó része török uralom alatt volt. Erdélyben szintén török védnökség alatt, I. Rákóczy György fejedelem uralkodott, a ki a kapcsolt részekkel együtt: Abauj, Borsod, Zemplén, Bereg, Ugocsa, Szathmár és Szabolcs megyéket is bírta. De utánna már 1648-ban fia, II. Rákóczy György lépett.

Belől az országban minden lépten-nyomon megújult a török háboru. Kivált a végvárok vidékein gyakoriak voltak a kölcsönös ki- és összecsapások. Ezen kívül folytak a vallási és ezekkel kapcsolt politikai vilongások. Kivülről folyt a német birodalmi 30 éves valásháboru, melynek főhőse Gusztáv Adolf svéd király, színtereinek egyike pedig az osztrák birodalom, s jelesen itt Cseh és Morvaország volt.

ezek is a Sajó-Galgóczy Galgóczyak közül lehettek. Azonban azon megyékben, a hol a Sajó-Galgóczy Galgóczy család honos, ezen czimeres levél kihirdetésére nem találtam s az adományosok leszármazói is előttem ismeretlenek.

A Turul szerint az egri főkáptalan levéltárában van a Galgóczy családnak 1655-ről szóló nemeslevele. (Egri kápt. L. jkv. 222. sz.)

Turul 1889. évi 3-dik füzet 122. lap: Czimeres levelek Szepesmegye levéltárában: 8. sz. Galgóczy család, névszerint Galgóczy Gergelynek II. Ferdinánd által Bécsben, 1625. február 13-án adományozott czimeres nemeslevél. Kihirdettetett Komáromban, 1625. feria quarta proxima post dominicam sanctae Trinitatis. Czimer: álló paizs, melynek kék mezőjü alján levő hármás zöldhalmon egy jobbra ágaskodó, kettős farku oroszlán látható. Sisakdísz: két kiterjesztett, egyik felében kékre, másik felében fekete-re festett sasszárny. Takaró: jobbról ezüst, veres, balról ezüst, kék.

Turul 1889. évi 4-dik füzet, 193. l., czimeres nemeslevelek a máramarosi levéltárban. Öt korona-városbeli polgárok: a) Tésöről, b) Szigethről, c) Husztról: Csirke István és János, Bencsik István, Thekeházy János, Galgóczy György, d) Viskről, e) Hosszumezőről, Báthory Gábortól 1612. aug. 1-ről.

A belső vallási s ezekkel kapcsolt politikai villongásokat 1645-ben a linzi békekötés enyhítette, mely 1647-ben iktattatott a posoni országgyűlésen törvénybe. Közben 1646-ban tartattak a tokaji és szathmár-németli protestáns egyházi zsinatok. A 30 éves birodalmi válásháborúnak 1648-ban a westfáliai, illetőleg az osna-brucki (1648. október 24.) békekötés vetett véget. 1649-ben pedig, meghalván Ibrahim török szultán, az utánna következett IV-ik Mohammed szultánnal szintén megújított a béke. (Horváth Mihály Magyarország. tört. III. k. 705. l.)

Azonban mindezen békességre szolgáló intézkedések nem háritották el a gyakori fegyverfogás, sőt a folytonos fegyverben állás szükségét.

A végváratok, a melyek körül a kisebb-nagyobb esatározások a törökkel, a béke daczára sem szűntek meg soha, folytonosan fentartani, őrségöket ellátni és ujítani kellett. Már az 1649-ik, azonkép az 1655-dik évi törvények ismét katona-állításról és az üres kapitányságoknak érdemes hazafiak részére való adományozásáról intézkednek. Sőt a mellett, hogy a megyék kisebb-nagyobb számu állandó katonaság tartására köteleztettek, a nemesi felkelés elrendelésére is többször került a sor.

Majd előállott a svéd-lengyel háboru, melyben III. Ferdinánd, Kazimir János lengyel királyt, II. Rákóczy György pedig, a török szultán ellenére, Károly Gusztáv svéd királyt segítelyezte. Ezzel II. Rákóczy György a fejedelemségből való letétettetést vonván magára, a miatt az ország délkeleti részeire ismét nagy mértékű török és tatár pusztítások következtek.

E sokféle alakban és irányban folyvást megújuló és dúló háboruk, sok alkalmat nyujtottak a vitézség kitüntetésére, és katonai érdemek szerzésére. III. Ferdinánd király, azonkép kormányának fejei és tanácsadói nem is voltak szükmarkuak ezeknek kitüntetésében és jutalmazásában. Különösen elszaporodtak az ármaliskok,

a melyek a nélkül, hogy pénzébe kerültek volna a kincstárnak, sőt miután II. Mátyás király II. Decr. 1609 art. 73. §. 8 szerint, minden czimeres levélért, melylyel jószág nem adományoztatott, 25 frt volt fizetendő, a mellett, hogy kincstári bevételt eredményeztek, mégis bizonyos kitüntetést és a nemességből folyó jogoknál fogva, jutalmat is képeztek.

Több korszak van az ország történelmében, a melyben tömeges nemesítésekkel találkozunk. A török kiűzetése után I. Leopold alatt különösen sok az indigenatus. II. József alatt a bánsági kamarai uradalmaknak elárvereltetésével kapcsolt mixta donatiók idéztek elő tömeges nemesítéseket. Ily különös alkalmaktól eltekintve azonban az mondható, sőt valamint a liberregiusok, azonkép a mostanában nyilvánosságra hozott érseki, püspöki, káptalani és conventi hiteles levéltárak névsoraival még bizonyítható is, hogy egy-egy magyar király alatt alig adatott ki annyi ármalis, mint épen III. Ferdinánd alatt, és ezeknek is legnagyobb részök az 1647-től 1656-ig terjedő időközre esik, mely idő alatt, a békekötéseken kívül, elsőbb IV. Ferdinándnak, később I. Leopoldnak még attyok életében magyar királyokká megkoronáztatásuk is szaporította az ármalis osztogatók alkalmát.

A Galgóczy család fentebb közlött három czimeres levele is erre az időszakra esik. Mindenik czimeren a hadi érdem, különösen a török ellen szerzett hadi érdemek jellege: fegyverviselet, levágott török fő, félhold tűnik fel, jelenségéül annak, hogy a jutalom indokát hadi szolgálatok képezték.

4. §. A Galgóczy név etimológiája.

A „Galgóczy“ családnévből elhagyván a származtató ragot, előáll a „Galgócz“ község név, melyből tehát a családnév a legtermészetesebb és megszokottabb módon származik.

Magyarországon ma két község viseli a Galgócz nevet. Egyik Nyitra megyében Nyitra-Galgócz (Freistadt), másik Borsod megyében Sajó-Galgócz. Hajdan mindenkinek vára volt.

Már az 1. §-ban mondtam, hogy a helvét ref. vallásu Galgóczy család nevét ez utóbbtól vette, a mint-hogy család alapítási ideje és vidéke összeesik a reformációnak magyarországi terjedésével, a melynek legerősebb mozgalma éppen azon a felső tiszai vidéken volt, a melyen Sajó-Galgócz is fekszik; — és a család, alakulása óta csakugyan törzsében és általánosságban, a helv. ref. vallást követi; ámbár ma már, amint az 1. §-ban mondtam, r. kath. vallásuak is vannak közte.

Történelmi forrásaink szerint Nyitra-Galgócz már a magyarok honfoglalásakor megvolt, s vára már az Árpád vezérei által elfoglalt várak közt említettik. Vidékét már akkor keresztyének lakták, kiknek a hozzá közel fekvő Nyitrán, a honfoglalást 50 évvel megelőzőleg püspökségek voltak. A Galgócz név azonban ugy tisztán, mint a mikép a magyar ajkon ma hangzik, csak később fejlett ki.

A sajó-galgóczyi váracstól, a vele szemközt levő vadnai váracsesal együtt, a hussziták vezérei: Valgatha és Komoróczy építették. Őket mindenik helyről, Hunyady Mátyás király idejében és annak rendeletéből 1459-ben Rozgonyi Sebestyén verte el, a ki egyszersmind a két váracstól leromboltatta. Voltak-e e helyeken a váracstól előtt hasonló nevű községek, vagy sem, arról nincsenek történelmi adataim. De valószínűleg voltak, és azok fölül épültek a váracstól. Ma mind a két rom alatt megvan a hasonló nevű község.

A Magyarországon szétvert, azután itt megtelepedett hussziták sokfelé alkottak községeket az országban, és sokfelé lettek építői s alapítói számos ma is virágzó, éppen helv. ref. vallásu egyházi községnek. Miskolcztól kezdve, Borsod megye felső részén levő számos helvét ref. anyae gyház e forrásnak köszöni eredetét.

A megtelepedett hussziták közül számos nemes család is származott. Ilyeneknek tartatnak például a Vadnay, Komoróczy, Szentiványi, Ziska stb. családok.

Van-e a Sajó-Galgóczy Galgóczy család származásának összeköttetése a husszitákkal, arra ismét nincsen adat. Én nem hiszem, hogy volna. De hogy a község név, a mely a családnév törzse, nem származik a husszitáktól, hanem azokat sokkal megelőzte, az bizonyos. Mert:

A mint fentebb mondtam, a Galgócz név, Nyitra-Galgóczban, már a hussziták előtt régen megvolt.

Tovább menve pedig a névszármasztatásban, a tisztán kifejtett és közönségesen ismert két Galgócz helynéven kívül, több község és hely nevet is találunk az országban, a melynek hangzása rokon származásra vall: Így Bereg megye régi elpusztult helyei közt van: Galga, Galgó, Galgócz, — Erdélyben Belső-Szolnok megyében ma is tényleg van Galgó nevű község, Tolna megyében pedig egy dunavíz-járta pusztja részt hívnak Galgócz-nak.

Elvetve a másod, vagyis képző tagot: mindeniknél gyöktagul, egyformán „Gal“ szótag marad.

Ennek hasonlata a „Gál“ személy, vagyis keresztnévben van meg.

A keresztyénség felvételekor a „Gál“ — keresztnév nagyon elterjedt volt a magyarok közt. Bizonyítja ezt a sok család- és község név, a mely utánna ma is különböző alakban megvan. Alig van Magyarországon magyar község, a melyben „Gál“ nevű magyar család ne volna, Gálbori, Gálfalvy, Gálffy, Gálos stb. szintén igen gyakori családi —, Szent-Gál, Gálos, Galócs, Gálfalva, Gáltelek stb. pedig ismét sűrűn előforduló, ismert község nevek.

A „Gál“ keresztnév kicsinyítője: Gálka, Gálkó, egyenlőbb hangzás végett: Galga, Galgó, — ad normam: Pál, Pálka, Palika, Palkó, — János, Janika, Jankó, — Dániel, Danika, Dankó, Sándor, Sankó, Vajk,

Vajkó, Dora, Dorka, Dorkó, Panna, Panka, Pankó, Bénéiamin, Benkó, stb., melyekből: Palkócz, Jankócz, Dankócz, Sankócz, Vajkócz, Dorkócz, Pankócz, Benkócz stb. Galgócz község nevek.

Gócz: magyar gyökszó, mely ragkép az előtte álló mássalhangzó után elvetvén első betűjét, azzal összeolvad, s annyit tesz, mint: tüzhely, tüzelő hely, — szorosabban: a tüzhely közepén levő tüzfészek, melyben tüzet raknak, katlan; átvitt értelemben: központja valaminek, a hol az erő összegyűlelkszik.

Tehát valamint a gyöknév, azonkép a képző is határozottan magyar eredetű és jelentésű, mely hogy a husszitáknak Magyarországra kerülését jóval megelőzte, azt az ország különböző részeiből idézett hasonló hangzású és származású helynevek bizonyítják.

5. §. A Sajó-Galgóczy család alakulása.

Három czimeres levelet közöltem a 2-dik §-ban. Nyolcz évi időközről, t. i. 1649-től 1656-ig egyugyanazon király és kancellár által egyugyanazon család tagjainak, három törzs név alatt adományoztatott a három.

Arra, hogy egyugyanazon család több tagjának, egymás után, egyugyanazon időben különböző, sőt arra is, hogy különböző családnak ugyanazon szövegű és ezímerű armális adatott, épen III. Ferdinánd király-, de előző és utánna következő királyok idejéből is több példa van. Ime mindenikre néhány: Bottyán András részére 1647 január 27-én Posonban, — Bottyán János részére 1656 oct. 18-án Bécsben adatott ki III. Ferdinánd által ugyanazon armális (Turul 1884 évi I. füzet 43. l., aztán 2 füz. 84. l.). A nádudvari Bónizs családnak III. Ferdinándtól 1655 febr. 1-ről nyert és Szaboles megyében Petneházán 1657 ápr. 17-én kihirdetett czimeres levele, a mely most Bónizs Károly nagykörösi tanár birtokában van, a neveken kívül, szórol-szóra, még a czimer leírásra nézve is megegyez a Galgóczy

családnak 1656 május 5-én kelt és Zemplén megyében, Zemplén városban 1656 november 21-én, tehát amannál előbb kihirdetett czimeres levelével. (Lásd Turul 1886 évi 1 és 2 füz.). Régibb példák: Móré János 1584 febr. 20-án Báthory Istvántól, — 1595. febr. 1-én Rudolf királytól czimeres levelet nyer; a czimer mindenkiben ugyanaz, a szöveg is, csekély eltéréssel megegyez: de azért az utóbbiban nem említették az első. (Turul 1885 év. 4 f.). Zsigmond király idejében is (1418) egyugyanazon egyénnek, egyugyanazon időben is adtak több ármálist. (Turul 1883 év 3 füz. Csapy család). A Bóbics családból két testvér alapít családot, két különböző czimerrel, egyik János 1790-ben; másiknak keresztneve nem mondatik, 1792-ben. (Nagy Iván II. kötet 124 l.). A Falk család is 1790 és 1791-ben két különböző czimert kap. (Nagy Iván IV. köt. III. lap) stb.

Ily eseteknek gyakran legegyszerűbb oka, hogy különböző pártfogók által indítatik egyesekért az ügy, vagy hogy a későbbiek az előzőktől nyernek ösztönt pártfogás keresésére és folyamodásra, azután hogy az előbb történt felterjesztések, melyekről a később felterjesztőknek sokszor tudomásuk sincs, lassabban és később intéztetnek el, mint a későbbiek, s ha bár a későbbiek részben az előzők elintézését is képezik, mégis az egyszer folyamatba tett ügy, maga során szintén kiadmányozásra jut, melyhez hasonló esetek ma is sokszor fordulnak elő, holott ma mégis hasonlíthatlanul rendszeresebb a nyilvántartás, mint volt régen.

Kétséget nem szenved azonban, hogy az összetartozandóság, törvényes hitelességgel csak okmányolt adatok alapján rendszeren és hitelesen vezetett levéltári anyaggal volna igazolható, a mikép vezetett levéltárral, az egész országban, a legelőkelőbb ős- és főszerépet vitt leggazdagabb családok közül is csak igen kevesen bírnak, a Galgóczy család pedig, ilyenekkel már csak szerény vagyoni állásánál fogva sem bírt soha.

Azonban az összetartozandóságnak mégis vannak lényeges és helytálló bizonyítékai. Ilyenek: *a)* A három czimeres levél kiadmányolási idejének, a történelmi adatokkal való összevetése, — *b)* a három megyének, a hol a három czimeres levél rövid időközön nyeretett, és legelőször kihirdettetett, közvetlen szomszédsága, — *c)* az adományosoknak nem közönséges, nem nagyon elterjedt név alatt, egy időben, egy vidéken, egyenlő vallása, — *d)* hogy a második czimeres levél, az első és harmadik czimeres levél adományosait névszerint is magába foglalja, — *e)* a kezem közt meglevő anyag mellett, Szabolcs, Bereg, Zemplén, Borsod megyék levéltáraiban meglevő számos peres és peren kívüli okmány, köztök több hivatalos tanuvallás, a melyek illető anyakönyvi kivonatok kapcsolatában és azokkal is támogathatólag, az első lakhelyül szolgáló három törzs megyéből származott családtagok összetartozóságát különböző időből tényleg s okmányilag is bizonyítják, — *f)* a különböző részről fennálló családi hagyományok, és több hagyománynak az egymástól távol élt családtagoknál is sokban való megegyezése, — *g)* kivált mióta az ősiség s ezzel az anyagi féltékenység, titkolózás, és elkülönködés rugója, különösen az elzálogosított birtokok kiváltási jogának féltése, vagy az az ellen való őrizkedés szüksége, mely régen sok családot szétszaggatott egymástól, megszűnt, a közös családi érzület, amely a családtagokban él és őket egymás felkeresésére ösztönzi, — *h)* végre a különböző ágon levő számos egyes tagnál feltűnő közös alak, közös családi jelleg, és közös családi jellemvonás.

Az első czimeres levél adományozási kora, a mely 1649-ben adományoztatott Galgóczy Mártonnak és nejének, Fekethe Ersébetnek, épen a harmincz éves háboru befejezése és a törökkel való békekötés megújítása után közvetlen eső kor. Galgóczy Márton ekkor új házas, s — valószínűleg a felesége után — miskolci lakos volt. Ebből az okból történt a czimeres le-

vél első kihirdetése Borsod megyében, s minthogy még gyermekei nem voltak, felesége mellett ezek, a közönséges szokás ellenére, ezért nem is említettnek abban.

Több nyom azt mutatja, hogy Galgóczy Mártonnak neje Fekethe Ersébeth, Iványi Fekethe Lászlónak, a ki azon időtájon, Wesselényi Ferencz főkapitány alatt, Fülek várának alkapitánya, második neje pedig Aszalay Ersébet volt, ha nem leánya, de minden esetre rokona volt, melyet a Galgóczy és Aszalay örökösök közt később folyt zálogváltási per is igazol, a miről tovább bővebben szölok. A czimeres nemes levél nyerésének is ez az egybeköttetés mutatkozik kulcsául.

A második czimeres levél kora, mely 1651-ről Galgóczy István, és vele kapcsolatban még 9 családtag részére szól, minden nagyobb változás nélkül egyez az elsővel.

A Sajó-Galgóczy Galgóczy család ismert első megalapító őse az okmányok és a családi hagyományok szerint is ez a Galgóczy István volt; és az ő utánna mindjárt hét törzságra oszlott család egyetemes okmányát az ő általa nyert czimeres levél képezi. De hogy ennek a Galgóczy Istvánnak kik voltak szülei, és ő mikor, hol született, arról sem okmányi, sem hagyományi tényleges adat nincs. Galgóczy István azonban több reá vonatkozó debreczeni okmányban ifjabbnak mondatik; tehát kellett lenni idősebbnek is. Meglehet, az volt az apja: de nem bizonyos; mert arról, hogy ez az idősb, debreczeni lakos lett volna, a debreczeni okmányok közt nincsen szó. Sőt valószínű, hogy ez az ifjabb nem Debreczenben született. Ez az ifjabb cím 1666 körül szűnik meg; valószínűleg mert már akkor vagy öregebb nem volt, vagy már ifjabb is volt a családban. Ugyancsak egy a debreczenvárosi levéltárban találtató okmány szerint 1635 tájon, tehát még az ármális nyerése előtt élt Szabolcs megyében Balkányon öreg Galgóczy Mihály.

Nagy Iván „Magyarország családai czimerekkel és nemzedék rendi táblákkal“ című nagy munkája, 1868-ban

megjelent pótkötetének 246—7-dik lapján közölvén a család legifjabb ága családfájának egy kis részét, törzs apául: Galgóczy Ferenczet nevezi. Honnan vette ezt, nem mondja. De az általa, a törzsapa után megnevezett 9 név teljesen, még sorozatára nézve is megegyez az 1651-ben kelt generalis czimeres levélben foglalt, szintén 9 névvel, s így világos, hogy közleménye ebből a czimeres levélből indul ki. Azonban a czimeres levélben törzsőskép határozottan István, nem pedig Ferencz van, és Ferencz több van ugyan a család többi ágán, de épen azon a legifjabb ágon, a melynek töredékét Nagy Iván közli, esetlegesen a régi időből maig se ismeretes egy se.

Más kérdés, hogy a czimeres levélben Istvánnal együtt megnevezett 7 fi és 2 leány családtag, gyermekei voltak-e ennek az Istvánnak, vagy sem?

A családi hagyomány mind a kilenczet gyermekének tartja. E vélemény mellett szól Debreczen város, azután Szabolcs és Bereg vármegye levéltárában található több okmány is.

Azonban maga az első forrásul szolgáló czimeres levél, alapos összevetéssel, másra utal.

Legelőször is feltűnik, hogy Istvánnak neje, a 7 fi és 2 leány mellett, a czimeres levélben nem említetik; sőt más hiteles okmány sem szól arról. De e miatt lehetett volna már akkor özvegy is. Több ennél az, hogy a teljes épségben most kezem közt levő, szép ékitett betűkkel, igen olvashatólag írott czimeres levél, több írási hibát és szó-kihagyást mutat ugyan, (utalok a 2 §-ban közlött szövegre, a mely egyenesen az eredetiről, az eredetinek hibáival együtt hű másolata): de a hibák nagyrésze csak nyelv, illetőleg írás, és nem tényhiba levén, azok a nyelvismerő által könnyen és biztosan kiigazíthatók, és a levéltári másolatokban többnyire ki is igazítottak. Azonban épen e kérdéses helyen már tényhiba van, — és ez okozza a nehézséget. Ugyanis:

A szöveg így szól: „Eundem itaque Stephanum Galgóczy, ac per (az „eum“ kimaradt) Georgium, Martinum, Michaellem, Joannem, Sigismundum, Petrum et Paulum filios, nec non Juditham et Catharinam, similiter Galgóczy, filias *fratres* illius, e statu et conditione stb.“

Ha tehát a 9 családtag Istvánnak gyermeke: akkor kérdés, mit keres, és mit jelent a szövegben ez a szó: „*fratres*“?, mert akkor ezekkel a szókkal „filiós=fiait“ „nec non filias illius = nem különben leányait“ teljesen ki van fejezve minden, a mit kifejezni kell. De mit keres akkor épen a leányoknál ez a kifejezés is „similiter Galgóczy“; holott nincs ok azt gondolni, hogy leányai ne „Galgóczyak“ lettek volna.

Ennélfogva itt, a mint a szöveg szól, két eshetőség van: 1, hogy a 9 egyén nem gyermeke volt Istvánnak, hanem a testvérének gyermekei voltak. És ekkor a szövegnek így kellene lenni „*fratris* illius“ s így csak egy betű igazítással helyes volna az egész szöveg, sőt még a „similiter Galgóczy“ kifejezésnek is volna némi oka. 2, vagy a 9 egyén gyermeke volt ugyan Istvánnak: de ugyan e czimeres levéllel testvérei is szárdékoltattak nemesítettetni, a mint erre sok eset van, azoknak neveik azonban a leírásakor tévedésből kimaradtak. Így a „*fratres* illius“ is jó volna.

Könnyen megtörténhetett ez utóbbi is, minthogy a mint világosan látható, a czimeres levélnek nem külön specialis szövege van, hanem ahhoz csak a szokott generalis szöveg használtatott, a melybe a nevek, azután a specialis szövegrészek és a czimerleírás csak külön írott, vagy a szélre tett jegyzetektől iktattattak be, melyek közt a leíró könnyen eltévedhetett és még sorkihagyást is tehetett.

Azonban hogy a megnevezett 9 családtag Galgóczy Istvánnak fia s leánya volt-e, vagy a testvére gyermekei voltak-e, az a család további alakulására nézve, ma már, harmadfél század múlva nem lényeg. Ugyanazért ezeket csupán a czimeres levél szövege

miatt jegyeztem meg. Én fentebb a 2 §-ban a latin szövegnek magyarra fordításánál, a 9 közös adományost, (a hibás szöveg legegyszerűbb kiigazítását, *fratres* helyett, *fratrist* alkalmazván) István testvére gyermekeinek vettem.

Az 1656-ban kelt harmadik czimeres levél négy adományosa közül az első személyről, az apa Orbán Istvánról, nincs adatom, valamint arról sincs, hogy ez a czimeres levél az Orbán család részére kihirdetett-e és hol?, mert a Zemplén megye levéltárában meglevő és a 2 §-ban idézett másolat, mely hitelesítő záradékában az eredetiről vettnek jelentetett ki és a Benedek ágazat igazolásához használtatott, csak a Galgóczy Mihály részére történt kihirdetési záradékot viseli magán és az Orbán részre történt kihirdetésről nem szól. De a többi háromnak, különösen Galgóczy Mihálynak, mind a hagyományban, mind az igazolási és egyéb peres aktákban már van nyoma, mégpedig a borsodmegyeiekkel kapcsolatban, és Borsod megyében is; sőt némely családtag ma is az „egyszarvu“-t viseli czimerében.

A tényállás úgy fejlik ki, hogy Galgóczy Anna testvér volt a második okmányban elsorolt 9 testvérral: de azon czimeres levél nyérésekor már férjnél volt, és pedig ifju Orbán István róm. kath. egyénnél, a ki abban az időben Bécsben az udvari kancelláriánál volt hivatalban. Itt a kulcsa a czimeres levél nyéréseinek is, a melybe ifju Orbán István egyik sógorát, Mihályt is bele vette, talán mert épen a kieszközlés kezdeményezésekor látogatóban volt nála, vagy még inkább azért, hogy magához térítse a róm. kath. válásra, a mi akkor sok embernek pro et contra nagy törekvése volt, de az épen abban az időben és főkép Zemplén megyében igen élesen folyt vallási izgalmak közt, itt utóvégre sem sikerült.

Ez az ifju Orbán István később királyi személynökségre emelkedett s mint ilyen, elnöke volt az I.

Leopold király által 1687 oct. 18-dikára Posenba összehívott azon országgyűlés követi alsó táblájának, a melyen az osztrák királyi ház fi ágának örökösödési joga a magyar trónon elfogadtatott (azon országgyűlési iratok s Horváth M. Magyarország történelme IV. k. 195. l.)*)

Ezek kapcsán annak kijelentésével utalok ismételen azokra, a melyeket itt a család összetartozóságára nézve elmondottam, hogy az egyes családtagoknál is lesznek még e tekintetben bizonyítékok.

6. §. *A törzsadományos Galgóczy István.*

Galgóczy István, a törzsadományos, felső iskolákat végzett és tudományosan képzett ember volt. Okmányaink szerint az 1618-ik évben iratkozott be Sáros-Patakon a helv. ref. főiskola felsőbb tanulói közé. (A főiskola bejegyző könyve.). Ez valószínűvé teszi, hogy, mint az 5. §-ban mondtam, szülői nem debreczeni lakosok voltak, és hogy ő inkább Zemplén megyében, vagy annak közelében született. Ezzel a balkányi születés sincs kizárva.

1622-ben 29 közt a 6-dik helyen áll a sáros-pataki főiskola azon növendékei sorában, a kik Bethlen Gábor erdélyi fejedelem 1622 május 11-én S.-Patakon elhalt első neje, Károlyi Zsuzsánna temetését latin emlékkersekkel tisztelték meg. Az általa erre az alkalomra írott vers a következőleg hangzik:

*) Pauler Gyula. Wesselényi Ferencz és társai összeesküvése című műve szerint Orbán István 1671-ben a Wesselényi és Nádasdy összeesküvés referense (II. k. 401 l.). 1671 nov. 22 cancelláriai tanácsos (ugyanott 423 l.) — Nagy Iván szerint: Orbán István előbb udvari titkár, 1679 ápr. 6-tól kir. személynök 1693-ig, meghalt ebben az évben július előtt. 1679 ápr. 6-án egyszersmind báróságot nyert etc. Lásd Nagy Iván magyar családok O-betű (Nagy Iván Orbán Istvánt hibásan számítja a Felső-eőri Orbánok közé; báróságot akkor nem is nyerhetett, mert hiszen ugy nem lehetett volna személynök.)

„Blanditur auster vitrea seculi
 Fortuna svadet temperie frui.
 May Calendis et Dianae
 Delicias sequier cupitas.
 Haec est voluptas esca mali probro
 Mortalium quae turget et effera
 Praecordia infestans, veneno
 Tingit hyosciami medullas.
 Contra Penates subdolo retia
 Tendens minatur Polluce naufragi
 Cum fratre Laedeo marini
 Praeside utroque dolis timendo,
 Quidquod Diaetae fercula proluant
 Letho, nec almo Juppiter impleat
 Dulcore vitam? nec favore
 Alliciat miseros paterno.
 Exosa reddat culmina seculi
 Quapropter atro flumine Tantalii
 Solvit Penates et furore
 In patriamque refert olympi
 Sortem novercans fulminis asperam
 Fortuna cudit fel cyatho, nefas
 Dictu propinans heu veneno
 Miscuit et dapibus fefellit.
 Reti dolosae capta vafro pia
 Regina Clothus, complice perfida
 Junone Fortunaque dira
 Occubuit Sicularum asylum.
 Sidus coruscans Pannoniae recens
 Letho, peremptum! Foeminei decus
 Palmare, sexus et corona
 Condita quae tumulo quiescat.
 Te lugeant jam quotquot in Hungaria
 Tellure vivunt, te madidis genis
 Sclavi Susannam concinnant, et
 Jazyges ingeminent, Dacique
 Arthus Susannae marmore frigidi

Isthoc quiescant, claude melos meum
 Voto recenti Musa, busto
 Molliter ossa cubent sepultae.

Stephano Galgóczy.

(Exequiarum ceremonialium Serenissimae Principissae — Susannae Caroli etc. Libelli duo. 1624 Kolosvár.)

Ugyancsak 1622-ről kéziratban maradt hátra tőle az ismeretes legrégebb magyar szakácskönyvek egyike, melyet Bethlen Gábor fejedelem szakácsától másolt le, illetőleg szedett össze Baresay Sándornak, a fejedelem Baresay Ákos atyjának számára, melyet Herman Ottó 1887-ben megjelent „Magyar halászat könyve“ című munkájához sok tekintetben előnyösen használván fel, kiemel. E nem mindenütt sorszámozott, de közel 600 lapot foglaló s két részből álló kézirati munkának főcíme hiányzik. A tartalom czimirata egész terjedelemben a következő: „Index rerum in hoc libro existentium, quamecpendiose, congestus, coacervatusque per me Stephanum M. Galgóczinum in gratiam Generosi ac Egregii Domini Alexandri Baresiai. Anno 1622. 15 die 9-bris.“*)

*) E könyv 1888-ban Herrman Ottó ur figyelmeztetése után b. Radvánszky Béla irtol volt kezemben, a ki azt a nemzeti muzeum akkori igazgatójának, Pulszky Ferencz urnak leányától Hampel Jósefné szül. Pulszky Polixena urhölgytől kapta, hogy miveltség történelmi munkáihoz felhasználja. Pulszky Polixena urhölgy birtokába pedig, báró Apor Károly ur ajándékából került egyszer, mikor atyjával Erdélyben utazott, a kihez az ismét a Baresay családdal való rokonság révén jutott. Így mondotta el ezt nekem Pulszky Polixena urhölgy. A könyv maga, egy fekete bőrbe arany szelmezzettel díszesen kötött oktáv példány. De nem Galgóczy István műve; mert ő, a mint a róla előadottakból és magából az Index czimiratából is kitetszik, nem volt szakácsa Baresay Sándornak, hanem csak az ő részére másolta azt háladatosságból „in gratiam“ akkor, mikor sárospataki diák volt, Bethlen Gábor első nejének halála után 1622 november 15-én (nem 12-én, mint Herman ur nézte) fejezvéen be azt. A mai helyes-írás szabályzatai szerint,

1623-ban a főiskolának akkor már divatozott szokása szerint, a sátoralja-ujhelyi helv. ref. anyaegyházba küldetett ki rectoriára. (A sáros-pataki főiskola iktató könyvei.).

Rectoriára kimenetele azt igazolja, hogy szerény vagyonu szülektől származott; az pedig, hogy 29 tanuló társa közt a hatodik helyet foglalta el, és hogy az akkor is már népes és előkelő sátoralja-ujhelyi anyaegyházba küldetett, azt, hogy elég jó tanuló volt.

Bizonyítékok vannak épen már ebből a korból, hogy a helv. ref. Galgóczy családnak több tagja is foglalkozott a tudománnyal. Galgóczy György 1627-ben, Galgóczy Mihály 1635-ben iratkozott be a debreczeni helv. ref. főiskola felsőbb tanulói közé. (A debreczeni főiskola beiratkozó könyvei). Ha ezek, a mint azt több adat összevetése igazolja, ugyanazok voltak, akik a czimeres levélben közös adományosokképp foglaltatnak, akkor ez volna a legnyomatékosabb bizonyíték arra, hogy a közös adományosok nem Istvánnak, hanem a testvéreinek, még pedig idősb testvéreinek gyermekei voltak; mert Galgóczy Istvánnak, a ki 1623-ban került ki a s.-pataki iskolából, semmi esetre sem lehettek olyan fiai, a kik 1627 és 1635-ben már felsőbb iskolákra iratkozhattak volna be —, s így a czimeres levél szövegében a legegyszerűbb igazítás, a: *fratris illius* kifejezés a helyes, amint én azt a magyar fordításnál használtam is.

1632-től 1652-ig s így 20 éven át Galgóczy Márton volt Székes-Fehér megyében az acsai helv. ref. anyaegyház papja. (Az acsai helv. ref. egyház levéltára és a dunamelléki helv. ref. egyházkerület 1848-dik évi névtára). Hogy azonban ez nem a közös adományos.

a mint Herman is megjegyzi, sok helyes-írási hibával hemzsegő munka biz ez, kivált egy 5 évi (1618—1623) felső iskolai osztályt végzett egyéntől; azonban meglehet, hogy a leíró hűségesen az előtte leírásra állott példányt követte, s azon kívül is az csak az ez előtt harmadfél száz évvel általánosan fenállott zavart írásmodor hibáinak felel meg.

illetőleg nem a Borsod megyében első hirdettető Galgóczy Márton volt, az bizonyos onnan, mert ez haláláig s így a kihirdetéskor is acsai lakos levén, tehát a hirdetést nem Borsodban, hanem Székes-Fehér megyében tetette volna; továbbá mert az adományos Galgóczy Márton életének Borsodban még 1652 után is nyoma van, mikor az acsai Galgóczy Márton már meghalt. Azt pedig, hogy épen ez az acsai Márton lett volna Istvánnak testvére és a közös adományosok atya, bár a czimeres levelek kora szerint lehetséges, adatok hiányában nem állítom.

1617 július 18-tól Galgóczy Miklós a vittenbergai egyetem hallgatója volt; ugyanez 1619-ben Csepregen (Sopronmegye) rektor, a honnét az 1621-dik évi vallási zavarok alatt menekült; utóbb ev. ref. lelkész és esperes, hogy hol, az azonban nem említettik. (Farkas Sándor Csepreg város története. Budapest 1887. 421 l. Szinnyey József magyar írók élete és munkái. Budapest 1894. 974 l.).

Galgóczy István a czimeres levél nyérésekor, 1651-ben debreczeni lakos és birtokos volt. A czimer jelvényei pedig azt igazolják, hogy ezt megelőzőleg nem calamussal, hanem épen a török ellen, és pedig lovon teljesített hadi szolgálattal szerezte érdemeit. Volt-e Debreczenen kívül, Szabolcs megyében birtoka, vagy czimeres levelét csak azért hirdettette legelőször Szabolcs megyében, mert születésére nézve szabolcsmegyei volt, vagy hogy a debreczeni határnak, mely tudva levőleg Bihar és Szabolcs megyére terjedt, az a része, a hol az ő birtoka volt, ehez a megyéhez tartozott, arról nincsen adat. De arról ismét van, hogy utódai Szabolcsban több helyen birtokosok voltak. Különbösen Debreczen akkor még nem is volt királyi város, bár civitasnak neveztetett, 1693-ban levén azzá.

Debreczenben a Csapó utszán, keletről Király Mihály, nyugatról Kalmár Szabó András (Gönczy István örököse) szomszédságában volt kőháza, a melyet a

Takaró testvérektől vett 1215 magyar forintért, 12 róf fajlandi féle posztóért, egy pár karmazsin eszimaért, és egy kettős kenyeres kosárért. (Debreczen város levéltára 1650 jkv. dec. 20-rol 254 l. 1651 jkv. 287, 288 l. febr. 2 és febr. 4.). Különös összetételű: de 250 évvel ezelőttről, mikor 50—100 forintért 6—7000 holdas pusztákat lehetett évi bérletbe venni, az akkori pénzviszonyokhoz képest, még pénzben is elég jelentékeny ár. Az e vételről szóló adás-vevési okmány teljes szövege következő :

„Nos Georgius Gáspár judex primarius, caeterique: Demetrius Tatár, Petrus literatus de Szentpéter, Stephanus Dobozi, Stephanus Tiszabei, Michael Lakatos, Stephanus Solyom, Dániel Szabó, Caspar Péter, Stephanus Szabó de Thúr, Stephanus Kabai alias Szabó, Stephanus Tar et Nicolaus Vida, duodecim jurati Judices Civitatis Debreczen: Notificamus et tenore praesentium significamus, quibus expedit universis et singulis, modernis pariter ac futuris praesentium notitiam habituris: Quod Agiles, primum quidem Stephanus Takaró, ac demum tandem Nicolaus et Mathias Takaró, fratres carnales, omnino de Debreczen; coram nobis in personis constituti, onera et quaelibet gravamina cunctorum filiorum, filiarum, fratrum, sororum, propinquorum, cognatorum, denique ac reliquorum consanguineorum, etiam successorum suorum universorum omnium eorum, quos vel quas infrascriptum de praesenti, vel in futuro quovis modo concernere posset negotium, super se se assumentes, et pro omnibus respondentes, talem óretenus, mox ex consensu fecerunt fassionem: Qualiter ipsi certis quibusdam de causis et rationibus, domum ipsorum paternam totalem et integram simul ac lapideam, in vico Csapó vocato, ex plaga septemtrionali inter vicinitates et domos, ab ortu quidem Michaelis Király, ab occasu vero orphanorum quondam circumspecti Stephani Gönczy, concivium nostrorum sitam et existentem, cum omnibus ejus utilitatibus, secundum

veras metas, et limites antiquos habitis, aliisque partibus et pertinentiis quibusvis, ad eandem de jure spectantibus, et pertinere debentibus, Egregio Stephano Galgóczi in et pro florenis mille et ducentis, ac decem et quinque, scilicet: 1215 fl. hungaricalibus, item panno duodecim ulnarum ex genere Failondis habito, et uno pare cothurnorum carnasinorum, atque uno canistro binario, his quibus etiam superadditis omnibus statim depositis, et perceptis dedissent, vendidissent, et a se se abalienassent, -- imo vero dederunt, vendiderunt, et a se se in perpetuum abalienarunt Eidem dicto Dno Emptori, uti concivi nostro in filios filiorum, haeredumque et successorum suorum universorum utriusque sexus tenendam, utendam, possidendam, pariter atque habendam, de qua licet inter praenotatos successores tempore publicationis trinae fuerit aliqua controversia, per modum Contradictionis mota, tamen post juris strepitum, iterumque hoc ipsum remittentes, plenaria inter eosdem existit rectificatio, et sic jam eo facto totum jus, tota proprietas, totumque dominium ejusdem domus devenit in usum et proprium commodum suprafati domini Emptoris, cum perpetua ejusdem possessionis statutione. Ad cujus rei majorem fidem et evidentius testimonium literas hasce nostras authentico Civitatis sigillo munitas et roboratas ad futuram utrarumque partium cautelam dandas esse, et concedendas, ex aequo censuimus. Datae Debrecini, die quarta mensis februarii, proxima statim ad Septuagesimam, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo quinquagesimo primo, 1651 (L. S.). Publicata, proclamata et extradata per Civitatis notar. (Bereg megye levéltárában a selejtezésről megtartott iratok 838 sz.)

Galgóczy István már ebben az okmányban, azután több reá vonatkozó városi iratban is „Egregius“-nak czimeztetik, a mi fentebb kimutatott iskolázottságának és nemességének felel meg, melynek okmányát még ez után kapta ki. Hogy 1674-ben még élt és 1674 utója és 1675 közt halt meg,

onnan világos ; mert 1674. közepéig még több nyoma van Debreczen város jegyzőkönyveiben életben létének. Jelesen 1658-tól kezdve a városi hatvanas tanács tagjai, 1663-tól 1671-ig pedig az esküdt bírák közt fordul elő neve ; 1674-ben Horog Jánossal és a tégláshegyi szőlős gazdákkal perefolyt ; 1675 december 6-dikán pedig a debreczeni Csapó utszai házat már a legifjabb közös adományos, Galgóczy Pál, — az erről szóló városi jegyzőkönyv világos szavai szerint, mint *apjáról* reá maradt örökséget adta el Mártonfalvy Györgynek és feleségének Nagy Csapó Kátnak. (Debreczen város levéltára, 1675 évi jkv. 1049 l.). Ez a Mártonfalvy György egyike volt azon tanároknak, a kik, mikor a törökök Nagy-Váradot II. Rákóczy Györgytől elfoglalták és ennek következtében a reformátusoknak ott volt felső iskolájuk, onnan Debreczenbe áthozatott, a tanulókkal együtt átjöttek. Ez történt 1660-ban.

7. §. *A Sajó-Galgóczy Galgóczy család kifejlése.*

A családfa törzse :

Galgóczy István

I. György. II. Márton. III. Mihály. IV. János. V. Zsigmond. VI. Péter. VII. Pál.

A törzs-ős után, az azzal közös adományos hét tagtól, a család mindjárt már keletkezésekor, hét törzs-ágra oszlott, és a törzs-ős halála után a debreczeni ház is eladatván, sőt már előbb a családtagok részint házasság, részint életmódjuk következtében szétoszolván, különböző megyeiben alakítottak és fejlesztettek család-

doi. Jelesen: *György*, Bereg megyébe Munkácsra került és ott lett a munkácsi Galgóczy család alapítója; *Márton*, Borsodban alapította az ecegi családagat; *Mihály*, Zemplénben a mádi, illetőleg a nagy-tályai Galgóczy családág törzsattya lett; *János*, ivadékai Szabolcsban maradtak; *Zsigmond* és *Péter* ivadékaikról nincsenek kiválasztható adatok: de ha voltak ivadékaik, akkor azok úgy látszik Szabolcsban és Zemplénben oszlottak meg; — a legkisebb testvér *Pál*, lett végre alapítója szintén Bereg megyében a bilkei Galgóczy családagnak. Ez az utóbbi családág terjedt ki később Szathmár megyére, majd vissza Szabolcsra is; a mádi vagy nagy-tályai Abaujra és Ungra, mely három megyében a terjeszkedéshez a szabolcsiak, sőt Abaujban a borsodiak is járultak; az ecegi ágnek végre egy ágazata Erdélybe s ott különösen a székelyföldre és Hunyad megyébe, másik Pest megyébe szakadt át, míg a zempléniek, szabolcsiak és borsodiak, a lakhelyek szomszédságánál és forgalmi egybeköttetéseinél fogva egyik helyéről a másikéra is többször váltakoztak és vegyültek egymással.

E megjegyzések előbocsátása után, a Sajó-Galgóczy Galgóczy család családfája, a hét fi testvér után, a menynyire a rendelkezésemre álló adatokból összeállítható és kifejezhető, a következő elágazást mutatja.

Első törzság.

Munkácsi Galgóczy György.

Galgóczy György, a kit az 5-ik és az előző 7-ik §-ban, a családfa-törzsön, és Istvánnak a czimeres levélben foglalt közös adományosai és utódai közt leg-

idősb fi-testvérül, a 6. §-ban pedig mint 1627-ben a debreczeni főiskola növendékét mutattam be, a Rákóczyakkal került Munkácsra.

Leszármazói :

Mihály, II. Rákóczy György nejének, Báthory Zsófia fejedelem asszonynak kertésze, 1695-ben pedig Munkács város birája volt, s ugyanezen évben, mint ilyen halt meg. Hűséges szolgálataiért, Báthory Zsófia fejedelem asszonytól Munkácson egy nemesi curiát kapott, mely utódaira átszállván, Munkács városnak 1746-ban készült térképén, a nemesi curiak közt, a 6-dik szám alatt van unokája özvegyének, szintén Galgóczy Mihálynénak nevére jegyezve. *)

Ennek az unoka Mihálynak az apja *István*, maga ez az unoka *Mihály* pedig II. Rákóczy Ferencz hadnagyaik egyiké volt, a ki 1703-ban és 1704-ben részt vevén az akkor gróf Auersperg parancsnoksága alatt állott és a német várőrséggel csakacsul védett munkácsi várnak II. Rákóczy Ferencz részére történt bevételében, csapatjával Rákóczit, Móricz István hadnagy társával együtt a felső táborba is követte. (Lehoczky Ti-vadar, Bereg megye Monographiája I. k. 213, III. k. 440—446 l. és Bereg megye levéltára, a selejteztől megmentett iratok közt 1669 sorsz.)

Ebben az időben, t. i. a XVIII-dik század elején élt Munkácson *Galgóczy György* is, (t. i. nem az első, öreg, hanem már annak az unokája) a ki lakos társai

*) E térkép a munkács urodalmi levéltárban van. Az első curia ugyanezen térkép szerint a Lövey családé. Lövey György 1615-ben a sáros-pataki ref. főiskola tanára volt. (Nagy Iván VII. köt. 188. 9. l.).

közt azzal a vallásos buzgósággal tüntette ki magát, hogy midőn a II. Rákóczy Ferencz féle forradalom legyőzete után, a vallási üldözések beállottak és a hely. reformátusoktól templomuk Munkácson is elvétellett, 1720-tól mintegy 18 évig ő adott gabonás csürében isteni tiszteletre helyet.

Ekkor a Galgóczy család Munkácson igen elterjedt és előkelő volt. Jelesen: 1764-ben, a mely évben a munkácsi hely. ref. anyaegyház anyakönyvei kezdődnek, a következő családos és korosabb Galgóczyak éltek Munkácson: 1. György, 2. Ferencz, 3. János, 4. József, 5. Mihály, 6. Péter.

Ezek gyermekei a születési évek szerint:

1, *György gyermekei*: György 1764, Ferencz 1767, — ismét Ferencz 1770.

2, *Ferencz gyermekei*: Mária 1764, Mihály 1765, ismét Mihály 1767, József 1770.

3, *János gyermekei*: Sámuel 1768, József 1770, ismét József 1771, Anna 1774, János 1781.

4, *József gyermekei*: János 1769, József 1786.

5, *Mihály gyermekei*: Juliánna 1787, Lidia 1791, János 1794, Anna 1798, — második nejétől Szabó Erzsébettől: József 1802, ismét József 1804.

6, *Péter gyermekei*: első nejétől Mészáros Zsuzsánától: Péter 1791, György 1796, — második nejétől, Kopasz Sárától: János 1797, ismét János 1799, Mihály 1801, György és József ikrek 1806.

7, *Az 1764-dik év utáni ivadék közül ismét Mihály és neje Tóth Borbála gyermekei*: József 1803, György 1811. (A munkácsi hely. ref. egyház anyakönyvei szerint.).

E családtagok közül a 4 sz. alatt említett József, akinek atya György, a nagyattya pedig Mihály (II. Rákóczy Ferencz hadnagya), és a 7. sz. alatt említett Mihály, a kinek atya Ferencz (ki a 2, alatt) a nagy atya György (a kinek csürében az isteni tiszteletek tartattak) mindkettőnek szépapja pedig István volt, 1794-ben igazolták Bereg megye előtt nemességüket, mely alkalommal nemcsak az 1695-ről említett és nemesi curiájánál fogva is kétségtelen nemesnek ismert Galgóczy Mihálytól való leszármazásukat, hanem a zemplén megyei Galgóczyakkal való rokonságukat is tanukkal bizonyították. (Bereg megye levéltára, a selejtezésből megmentett iratok közt 1669 sorsz.). Sőt úgy derül ki, hogy annak a Györgynek, a kinek csürében az isteni tiszteletek tartattak, második neje éppen Tályáról való volt, Jósvay András özvegye Mária, a kivel 1710 jan. 23-án esküdött Tályán. (Tályai helv. ref. anyakönyv.).

Az 1794-ben lefolyt igazolási perben történt tanuvallatási jegyzőkönyvet itt következtetem:

„Anno 1794 die 1-a novembris in Oppido Munkács inclito Comitatu de Beregh ingremiato, penes Commissionem Spectabilis ac Perillustris Domini Georgii Bornemisza de Ilosva, praelibati I. Cottus substituti V. Comitís, pro parte Josephi et Michaelis ambobus Galgóczy, sequens per nos infrascriptos peracta est collateralis Inquisitio. De eo utrum?: 1-o Vallja meg a tanu, letett hiti után, és számlálja elő, ki volt az inquiráltató Galgóczy Józsefnek és Mihálynak az édes attyok és nagy attyok? — 2-do: Hát a nagyattjuknak az édes atya és nagy atya ki volt és hogy hívták? ha tudja avagy hallotta. 3. Vallja meg, hogy honnan származott ide Munkácsra az említett inquiráltatók nagy attyoknak a nagy atya? 4. Vallja meg a tanu azt is, ha tudja,

avagy másoktól hallotta-e, hogy az inquiráltaknak az eleik mindenkor szoros atyafiságot tartottak Tettes nemes Zemplén vármegyében, nevezetesen pedig Tályán lakó nemes Galgóczy uraimékkal? 5, Azt is vallja meg a tanu letett hiti után, ha tudja, avagy hallotta-e, hogy az inquiráltaknak az eleik mindenkor nemesi szabadságban éltenek, sőt még az édes attyok is egy darab ideig azzal élt, ha ugy 6-to: Vallja meg, hogy estenek ki azon nemesi szabadságokból?

Prima testis. Nobilis Domina Julianna Bertóthy, consors Egregii Domini Joannis Döbrei, in Oppido Munkács residentis, Annorum 72, deposito juramento fatetur ad 1-mum: Az Tanu az Inquiráltaknak, mint még gyermek embereknek Elejeket személyesen jól esmervén, tudja bizonyosan, hogy az inquiraltató Galgóczy József uramnak az édes attya Galgóczy György volt, a nagyattya pedig Mihály, — Galgóczy Mihály inquiraltatónak pedig az édes attya Galgóczy Ferencz, a nagyattya pedig Galgóczy György volt, aki atyával és anyával egy testvér volt Galgóczy Mihálylyal, az inquiraltató Galgóczy József nagy attyával. Ad 2-dum: A tanu 13 esztendős volt, mikor férjhez ment, annak 59 esztendeje elmúlt, így ezeket összeszámlálván, egész 72 esztendős levén, az inquiraltatóknak nemcsak az édes attyukat és nagyattyukat, de még a nagyattyuknak az édes attyát is személyesen igen jól ismerte; onnan tudja bizonyosan, hogy az inquiraltatók nagyattyoknak az édes attya volt Galgóczy István, aki a féllábara sántított, és mindenkor sánta Galgóczynak hivaták; ennek a sánta Galgóczy Istvánnak pedig az édes attyát, — kit már a tanu nem ismert, hanem csak hírét hallotta, Galgóczy Mihálynak hivaták, aki kertésze is volt fejedelemasszony Báthory Zsófiának, melyet a tanu onnat tud bizonyosan, mivel a tanunak mind édes anyja, mind pediglen nagyanyja igen régi emberek, tudniillik az édes anyja 78 esztendős, a nagyanyja pedig 110 esztendős levén, — a mint meghalózásukkor a koporsójukon

fényes szeggel ki volt verve életek esztendejének száma, — sokszor a tanuak fülehallatára beszélték már fent megirt Galgóczy Istvánnak, hogy azon telek Munkácson, melyen most a reformátusok temploma van, az édes attyáé, Galgóczy Mihályé volt, melyet Báthory Zsófia fejedelem asszony adott volt nekie hűséges szolgálatjáért, mivel hogy kertésze volt sok esztendőig. Ad 3-um: Az inquiráltató Galgóczy Józsefnek és Mihálynak az elői, hogy tettes ns Zemplén vármegyéből származtanak ide, onnan gondolja a tanu, mivelhogy ad 4-um: Tályáról nemes Galgóczy uraimék gyakor izben eljöttek ide Munkácsra, az inquiráltató Galgóczy József és Mihály uraiméknak az eleikbe, nevezetesen pedig már említett sánta Galgóczy Istvánhoz és ennek fiához Mihályhoz, az inquiráltató Galgóczy József nagyattyához; és ezek is Tályára, mint attyafiaikhoz, látogatásképen viszontag gyakori izben eljárván, egymás között az atyafiságot szoroson feltartották, sőt sok izben hallotta füleivel a tanu, a midőn Tályáról látogatóul ide Munkácsra jöttek nemes Galgóczy uraimék, az inquiráltatóknak eleiket, nevezetesen pedig a már sokszor említett sánta Galgóczy Istvánt, és ennek fiát Mihályt keményen megtámadták azért, hogy nemeségökről való testimonialisuk iránt hozzájuk nem mennek és tettes ns Zemplén vármegyétől azon nemességökről való testimonialist, a maguk javára kihozni nem igyekeznek: de említett Galgóczy uraimék azt felelték, hogy mivel ők most is nemesi szabadságban élnek, azért arra miért, vagy mihaszna költenének; hanem ha valaha idővel rá szorulnának, vagy productióra szoritanák, akkor aztán kénytelenek lesznek tettes ns Zemplén vármegyébe az atyafiakhoz elmenni, és a vármegyétől testimonialist nemességök iránt hozni, de addig, a nélkül is kevés pénzök levén, arra költeni nem akarnának. Ad 5-um: azt is tudja tanu bizonyosan, hogy az inquiráltatóknak minden eleik, a kiket csak a tanu ismert, mindenkor nemesi szabadságban éltek, és

soha senkinek semmit nem adtak, sem soha quartélyost nem tartottak, valamint szinte akármelyik nemes ember; sőt még az inquiráltatóknak az édes atyai is egy darabig, nemesi szabadságban éltek, mindaddig, míg ad 6-um azon királyi Commissiónak ezen tettes ns Beregh vármegyébe lett bejövetelével, a ki a tettes munkácsi és szent-miklósi dominiumok között egy részről, más részről pedig a nemes helységek között a portákat kicsinálván, az ármálistákat is, és egyéb sok nemeseket produktióra nem szorították, a kik is nem tudván akkor producálni, úgy estenek ki nemesi szabadságukból.

Secundus testis: Nobilis Joannes Döbrei, in Oppido Munkács residens, annorum 79, deposito juramento fassus est, ad 1, a tanu az inquiráltatóknak, mint gyermek embereknek eleiket igen jól ismervén, tudja bizonyosan, hogy az inquiráltató Galgóczy József uramnak az édes attyát hívták Galgóczy Györgynek, a nagy attyát pedig Galgóczy Mihálynak, az inquiráltató Galgóczy Mihálynak pedig az édes attyát hívták Galgóczy Ferencznek, a nagyattyát pedig Galgóczy Györgynek, és ez a Galgóczy György atyával és anyával egy testvér volt az inquiráltató Galgóczy József nagyatyjával Galgóczy Mihálylyal. Ad 2-um: A tanu, (a mint születése napját az édes anyja egy könyvbe feljegyezte) egész 79 esztendő levén, az inquiráltatóknak nemcsak az édes attyákat és nagyattyákat, de még a nagyattyoknak az édes attyát is igen jól ismerte; onnan tudja bizonyosan, hogy a most inquiráltatók nagyattyoknak az édes attyát Galgóczy Istvánnak hívták, és az egyik lábára sánta volt; — ennek a sánta Galgóczy Istvánnak pedig az édes attyát Galgóczy Mihálynak hívták, de a kit már a tanu egyébként nem ismert, hanem csak hírében, mivelhogy kertesze levén sok ideig Báthory Zsófia fejedelem asszonynak, hires ember volt. Hogy pedig az említett sánta Galgóczy Istvánnak az attyát Mihálynak hívták, azt a tanu onnat tudja, mivel mind magá-

tól a sokszor megnevezett sánta Galgóczy Istvántól nem egyszer hallotta, hogy Mihály volt az édes atya, mind pedig a maga édes atya, a ki 93 esztendő, Andrásy Imréné, a ki 124, és a vár alatt lakott Timkó nevű orosz, a ki 112 esztendő volt, a tanunak füle hallatára, egymás között összeülvén, nem egyszer beszéltek, hogy az említett sánta Galgóczy Istvánnak az édes atya Mihály, kertésze is volt fejedelem asszony Báthory Zsófiának, és hűséges szolgálatja fejében azon telket ajándékozta nékie, a hol most a reformátusok temploma vagyon Munkácsen. Ad 3-um: hogy az inquirálatóknak az eleik tettes ns Zemplén vármegyéből származtanak ide, azt a tanu csak onnan gondolja, ad 4-um: mivel hogy Tályáról, tettes ns Zemplén vármegyéből nemes Galgóczy uraimék gyakor izben eljártak ide Munkácsra, az inquirálató Galgóczy uraiméknak az eleikhez, mint attyokfiaihoz látogatásképen, nevezetesen pedig a már fent megnevezett Galgóczy Istvánhoz és ennek fiához Mihályhoz, az inquirálató Galgóczy Jósef nagyattyához, és ezek is viszontag Tályára sokszor eljárván, az atyafiságot szorosan feltartották; sőt hallotta nem egyszer a tanu, a midőn Tályáról látogatásképen ide Munkácsra jött Galgóczy uraimék, az inquirálató Galgóczy uraiméknak az eleiket, nevezetesen pedig sokszor említett sánta Galgóczy Istvánt és ennek fiát Mihályt keményen megtámadták, hogy hozzájuk nem mennének, és a nemességekről szóló testimonialist a nemes vármegyétől ki nem vennék: de említett Galgóczy uraimék csak azt felelték, hogy mivel most őket senki sem háborgatja és nemességeket senki kérdésbe sem veszi, s nemesi szabadságban élnek: tehát arra, — a nélkül is kevés pénzők levén —, nem költenének még most, hanem ha rá szorulnának, vagy productióra szoritanák, akkor megkeresnék az atyafiakat Tályán és nemességekről való testimonialisukat a tettes ns Zemplén vármegyétől kivennék. Ad 5-um: Tudja bizonyosan a tanu, és jólélek szerint vallja, hogy az inquirálatóknak

minden elei itten Munkácson nemesi szabadságban éltek, sőt még az édes atyaik is azzal éltek mindaddig, míg: ad 6-um: azon királyi Commissionának ezen tettes ns Beregh vármegyébe lett bejövetelével (a ki a tettes munkácsi és szent-miklósi dominiumok között egy részről, más részről pedig a nemesi helységek között a portákat kicsinálta), az armalisták is, és egyéb nemesek is productiora nem szorítottak, a kik is nem tudván akkor hamarjában producálni, ugy estenek ki nemesi szabadságukból.

Tertius testis. Michael Tasnádi munkacsiensis annorum 75, deposito juramento fassus est ad 1. et 2-um A tanu a mint reá számot tartott, már egész 75 esztendősen levén, az inquiráltatóknak nemesak az édes attyukat, de még a nagyattyuknak az édes attyát is igen jól ismerte, onnat letett hite után vallja, hogy az inquiráltató Galgóczy Józsefnek az édes attya Galgóczy György volt, Galgóczy Györgynek Galgóczy Mihály, ennek pedig Galgóczy István, aki egyik lábára sánta volt. Az inquiráltató Galgóczy Mihálynak pedig az édes attya Galgóczy Ferencz volt, Galgóczy Ferencznek pedig Galgóczy György, a ki atyával és anyával egy testvér volt Galgóczy Mihályval, az inquiráltató nagy attyával. Ad 3 et 4-um: nihil, ad 5-um: Letett hite után vallja a tanu, hogy az inquiráltatóknak az elei mindenkor nemesi szabadságban éltenek mindaddig, míg ad 6-um: azon királyi commissionának ezen tettes Beregh vármegyébe lett bejövetelével (a ki a tettes munkácsi és szentmiklósi dominiumok között egy részről, más részről pedig a nemesi helységek között a portákat kicsinálta) az armalisták és más sok nemes emberek is productiora nem szorítottak, a kik is nem tudván akkor producálni, ugy estenek ki nemesi szabadságukból.

Quam praevio modo per nos peractam conlateralem Inquisitionem, in vim Testimonii subscribimus. Sign. Anno, mense, locoque, quibus supra. L. S, Joannes Bornemisza de Ilosva m. p. I. Cottus de Beregh

Vice-Judlium. L. S. Georgius Gecsey de eadem, praelibati I. Cottus Ord. Jurassor m. p.“

„Anno 1795 die 10 mensis martii praeinserti testes authenticati, et quidem: prima testis, deposito juramento fassionem suam per omnia confirmavit, hoc addito: az mely levelet adott Báthory Zsófia az Galgóczyaknak, ugy volt irva: Nobilis Galgóczy. Secundus testis: aequae deposito juramento, fassionem suam per omnia confirmavit. Tertius testis: mortuus. Signat. Munkács, die, A. ut supra: Samuel Neupaur m. p. Tabulae judriae assessor deputatus, Georgius Jobszty I. Cottus Beregh ord. Judlium et deputatus m. pr., Ladislaus Horváth de Klacsanyó m. pr. praelibati I. Cottus ord. Jurassor et deputatus.“ (Másolata a megyei levéltárból levéltárban).

A helv. ref. Galgóczy családnak Munkácsen virágzott ezen népes ága csaknem egészen kihalt, úgy hogy nemcsak Munkácsen, de egyébütt se ismerek egy család tagot se, a ki levezethetőleg a családnak ehez a törzságához tartoznék. A régi munkácsi Galgóczy nemes curiának egy részét, Galgóczy Ferencznek, a producer Galgóczy Mihály atyának az özvegye, 1788-ban adta el a munkácsi helv. ref. anyaegyháznak, a másik részét pedig ugyancsak a helv. ref. egyház Galgóczy Mihály örökösaitől szerezte meg 1805-ben, és a munkácsi helv. ref. templom, a mint a tanuvallomásban is érintetett, azután a paplak és iskola most nagy részben ezeken a régi Galgóczy nemesi curia telkein állanak, melyekhez az azok szomszédságában volt régi csizmadia szin telke is megszereztetett. (Lehoczky Tivadar: Beregh megye Monographiája, és az egyházi levéltárból Literáty János munkácsi ref. lelkész közleményei).

Második törzság.

Ecsegi Galgóczy Márton.

I. Galgóczy Márton, a közös adományos hét fitestvér másodika, Miskolczon lakott s Borsod megyében Sajó-Ecsegen és Senyén volt birtoka. Azonban életének korszaka, a török világnak épen lakvidékén legmozgalmasabb idejére esvén, annak nagy részét fegyver alatt és háboruban töltötte. Wesselényi Ferencz fő-, és Iványi Feketé László alkapitánysága alatt, a füleki várórség vitéze volt. Ez arra az időre esik (1630—1650), amelyről Salamon Ferencz „Magyarország a török hódítás korában“ czimű művében, kiemelvén a két oldalról, t. i. a török es magyar reszről sokszorosán jött sarczot, különösen Borsod megyében, s ott főkép a Sajóvidéken, sok község elpusztulását tünteti fel. Ugyanekkor indult meg I. Rákóczy György forradalma is, mely szintén nagy mértékben sujtotta Borsod megyét és vidékét.

I. Galgóczy Márton neje : Fekethe Erzsébet.

Utalok az ezekről már az 5-dik §-ban elmondottakra.

Leszármazóik :

a) *István*; neje : *Horkay Erzsébet*, Horkay, máskép Adorjányi Péter és Csuha Margit leánya.

Egy fiuk ezeknek is *István*, egy leányuk pedig *Sára*.

Fiuk neje : 1, *Tasnádi Nagy Mária*.

2, Czepey Mária.

Az első nőtől : egy unokájuk ismét *István*, kinek neje : Tarczaly Judith, a kivel Tályán 1744 február 17-én esküdt. (Tályai hely. ref. anyakönyv.)

Ez a harmadik István, miután még nagyszülői, a főntebbi első István és Horkay Erzsébet elzálogosították Borsod megyében Sajó-Vámoson és Sajó-Pálfalván volt birtokukat, már nősülésével Zemplén megyébe, Tályára költözött át és ott folytatta a családot, ahol az Adorjányi, máskép Horkay részről szintén birtoka volt. (Borsod megye levéltára sub G. 1747. Spec. prot. XVII, fasc. XXV., nro. 1484. frusta 36. Idősb Galgóczy István és érdektársai zálogvisszaváltó pere Natternánti Mária, néhai Aszalay Ferencz özvegye stb. ellen; továbbá: országos levéltár curialis és tabuláris osztálya 6868 sz. 1786 év Galgóczy József etc. a kir. fiscus ellen folyt perének több okmánya.)*

* A G. 1747-dik évben kezdett zálogváltó per, két előperrel kapcsolt nagy per. Ezt az itt középső Galgóczy István, a Tasnádi Nagy Mária férje kezdette a sajó-vámosi és pálfalvai birtokok visszaváltására. Benne egész a Csuháig felmenő geneologiák. Felperesi érdektársak: a Megyesy és Tasnádi Nagy családbeliek. Aszalay Ferenczné alperesi érdektársai a Bende és Demeter családaiak. Ez a középső Galgóczy István időközben meghalván, fia ifjabb Galgóczy István, a Tarczaly Judith férje, a pert perujitással folytatta 1755-ben tovább, mignem ő is belehalt.

A 6868 sz. alatt az országos levéltárban levő nagy peresomóából, mely a Zemplén megye törvényszéke előtt kezdett per appellatáját képezi, az ahoz csatolt sok családi tájékoztató adat közül röviden a következőket iktatom ide: 11 et S szerint Horkay Erzsébet, Galgóczy István özvegye 1721-ben tályai telkére 27 és 86 frtot vesz fel Petráhay Jánostól felülfizetésékp. Tehát ez a Galgóczy István ekkor már nem élt. De a 9 et S. szerint, mely Horkay Istvánnal és Megyesy Istvánnal stb. 1704-ről vonatkozik reájuk, 1704-ben még élt. Nb. és D. szerint Horkay Erzsébet, Galgóczy István özvegye birtokát 1729-ben fiának Galgóczy Istvánnak zálogosítja el 12 évre 100 frtért, melyre később 80 frt felülfizetést vesz. Nb. és F. szerint 1736-ban Galgóczy Sára részjóságát eladja testvérének Galgóczy Istvánnak. Nb. és E. szerint 1748-ban Horog György és ennek neje Horkay Judith, Tályán Adorjányi féle birtok részőket eladják 160 frtért Galgóczy Istvánnak és feleségének Tarczaly Juditnak. Utalok az impetator Galgóczy Istvánra, a kinek Debreczenben 1674-ben téglási szőlőjénél Horog Jánossal volt ügye.

b) **János**; neje: *Megyesy Mária*.

Egyik fiuk ezeknek is **István**, a ki II. Rákóczy Ferencz hadaival Erdélybe származott le; másik fiuk: *Márton*.

Maga ez a János még java korában elhalván, özvegye szintén Tályára ment át, ahol is 1705 január 28-án Varga Nagy Istvánnal második házasságra lépett. (Nagytályai helv. ref. anyakönyv.)

I. István, az Erdélybe leszarmazott, hátrább következik.

II. Galgóczy Márton a XVIII-dik század elején örökösödés utján sajó-ecsegi és senyei birtokos, II. Rákóczy Ferencz vitéze, Szentpétery Imre lovas ezredes dandárában, majd a szathmári békekötés után, a Károlyi Sándor által szervezett magyar királyi felkelő ezredekben insurgents hadnagy. (Országos levéltár, kincst. oszt. Urbaria et cons. eccl. et secul. bonorum elenc. I. 143—144 l. fasc. 6, nro 87. — Borsod megye levéltára sub G. 1707 év, Species XVIII. fasc. XV. fr. 1028. Szentpétery Imre, Borsod megye alispánjának és érdektársainak, Sallay István és érdektársai, köztök Galgóczy Márton ellen 1707 aug. 31-én Ecsegh községben, Senye puszta iránt, II. Rákóczy Ferencz fejedelem mandátumával kezdett proportionalis-divisionális pere. Boldogult apám és nagyanyám közleményei.)

Ecsegh, Senye, Sajó-Vámos, Sajó-Pálfalva, Miskolcshoz közel, egymással szemközt a Sajó partján fekvő szomszédos községek.

Ennek a **II. Galgóczy Mártonnak** neje volt: *Lukács Zsuzsánna* Parasznyárol Borsod megyéből (Lukács Ist-

ván levéltára Miskolczon*). Márton öregségére Gyöngyösre kerülvén, ott halt meg 1740—1745 körül, leányánál, Zsuzsánnánál, Varjas Istvánnénál.**)

Ezeknek egyik fiuk **János** Pest megyébe, Nagy-Körösre került, a hol 1747-ben nőül vette fászkerti, más-kép temető oldali *Pap István leányát, Sárát*. (A mostani Keszei Pap család.)

Miskolcz város az 1781-dik évben nagy tűzveszélyt szenvedett, amikor a helv. ref. paplak s abban az anyakönyvek is elégték. Tehát ezek most csak az 1781-diki

*) Lukács István h. ügyvéd és a helv. ref. anyaegyház tanácsnoka Miskolczon, — született 1806 febr. 22-én Borsod megyében Parasznyán. Attya nemes Lukács Gábor, anyja ns Rácz Éva volt. István agglégénykép élt. Legörömestebb foglalkozott egyházi ügyekkel és tudományos buvárlatokkal, 1844 tavaszán választatott meg egyházi tanácsnokká. Terjedelmes könyvtárába mindenféle régi könyvet és régi iratot kiváló buzgósággal gyűjtött össze. Nagy kedvelője volt a természeti kutatásoknak is. Élvezetes mulatságai közé sorolta különösen a diósgyőri hegyek közt a kráterek és barlangok kutatását. Én az 1847/8-dik év közötti télen ismerkedtem meg vele, amikor, mint Fényes Elek statistikai munkatársa, Borsod megye levéltárában dolgoztam. Most is élénk emlékemben áll a természetes, tekintélyes férfiú, amint az ő igen cinicus egyszerűségében, nem valami fényes rendet tanusító könyv- és iráthalmazai közt, igazán lekötelező jóízűséggel magyarázta a Bükk hegység kratereinek és barlangjainak fekvéseit, összefüggéseit, vulkanikus származását, azután a hegyek közt a zivatarok keletkezését s változását; majd Miskolcz város régi történetét, kiváltságait és viszontagságait. Saját családjá, a Lukács család családfáján, százőtven évnél régibb időről megmutatta, hogy Lukács Zsuzsánna férje Galgóczy Márton volt, s ezzel megkötötte velem a másfél százados atyafiságot. „Topographia oppidi Miskolcz historico medica, auctore Samuele Benkő 1818” — czimű művet tőle bírom ma is emlékül.

**) Varjas Páltól, Galgóczy Zsuzsánna fiától, a nagyapám unoka bátyjától egy régi biblia, melyet a nagyapám akkor kapott tőle, mikor nagyapám Érsemjénbe ment rectoriára, most nálam van.

nagy tűz után következett időről vannak meg. E miatt a Galgóczy családnak itt tenyésztett ágáról, a fentebb a perekből közlötteken kívül, rendszeres családi táblázat nem állítható össze.

De a borsod megyei levéltárnak a többszöri selejteztéstől megmaradt okmányai, azután a miskolczi hely. ref. anyaegyháznak az 1781-dik évi nagy tűz vesz után folyó anyakönyvei szerint, a Galgóczy családnak Borsod megyében és Miskolczon élt tagjai közül mégis a következők jegyezhetők fel: Galgóczy József, Galgóczy János, Galgóczy András. (neje Szabó Erzsébet, aki férjét 1751-ben megmérgezte) Miskolczon. (Borsod m. levéltára, G. 1751 év. Sp. XVIII. fasc. XXV. nro 1654, — Sp. XXI. fasc. VII. fr. 917, mutató 3, l. 600), Galgóczy Mihály Nagy-Csécsen, (Borsod m. lt. 1761. év. 28 prot. 42, 58 l.), Galgóczy Gábor (meghalt 1772) neje, illetőleg özvegye ns Molnár Katalin leányával. (Borsod m. lt. 1778. Spec. non prot. XIII, fasc. II, fr. 379. etc.)

A miskolczi hely. ref. anyaegyháznak az 1781-dik év után folyó anyakönyvei szerint;

itt születtek, nősültek és meghaltak:

Galgóczy János és Tóth Mária fia János 1781 aug. 2 (megh. 1783 sept. 21), leánya Zsuzsánna 1784 aug. 3, (férjhez ment már árva korában 1804 január 16-án Fekete Tóth Józsefhez), fia ismét János 1786 máj 12, leánya Erzsébet 1793 jan. 27 (megh. 1795 febr. 7.).

Galgóczy Jánosné meghalt Miskolczon 1789 nov. 16-án. Özv. Galgóczy János, miskolczi lakos, református nősült 1797 febr. 6-án, ugyanitteni lakos, néhai Bordás János református özvegyével Liptay Máriával. E szerint ekkor két korosabb János élt Miskolczon;

mert ez nem lehetett az a János, a kinek még 1893-ban Tóth Mária feleségétől Ersébeth leánya született.

Galgóczy József, a fentebb említett és Borsodból Tályára átszármazott Galgóczy István és Tarczaly Judith unokája, Tályáról ismét ide nősült, 1807 február 2-án, néhai ns Szróg Pál leányával Máriával. Ezeknek itt született gyermekeik: Károly 1808 január 3. (megh. 1808 jan. 4), József 1809 május 15, — Charitás 1811 nov. 1. (megh. 1811 nov. 8.), Lajos 1814 febr. 14, Mária 1816 jan. 28 (lett Schiffman Sándorné Tályán), István 1819 jan. 13, (megh. Tályán 1823 febr. 3), Borbála 1820 dec. 3, (megh. 1823 jan. 28).

Ez a József az 1809-dik évi nemesi felkeléshez összeiratott, de betegsége miatt a kiállástól felmentetvén, ebből az alkalomból a felkelés költségeinek viseléséhez 15 frttal járult, 1813-ban azonban 29 éves korában ismét összeiratván, ekkor csakugyan insurgálnia is kellett. (Borsod m. lt. nemesi felkelési összeírás 1809 évi 2-dik k. 10. sz., 1813 évi 547 sz.) 1823 februárban ez is ismét tályai lakos s István fiát febr. 5-én mar Tályán temettette el.

És Miskolczról s Borsod megyéből a Galgóczy család ma már ugyszólván egészen kifogyott. Utolsó születési adat nálam innen: Galgóczy Gyula, beiratkozott az elemi fiiskolába 1874 oct. 1-én, helv. ref. vallásu, született 1865 Miskolczon, atya meghalt, anyja özv. Galgóczyné Szöllösy Borbála.

Ennek az eesegei ágnek Tályára elszakadt ágazata leszármazóit, a mennyire a tályai és sáros-pataki helv. ref. anyakönyvek után összeszedni, és a család mádi,

illetőleg nagytályai törzságának ivadékaitól elkülöníteni tudom, a következőkben jegyzem ide:

A) *A tályai anyakönyvek szerint.*

1, *Ifjabb Galgóczy Istvánnak* (idősb Galgóczy István és Tasnádi Nagy Mária fia) és Tarczaly Juditnak, a kivel 1744 febr. 17-én kelt egybe Tályán (lásd fentebb 47. lap) gyermekeik, a születési évek szerint: Mihály, 1748 dec. 11., József 1750 márt. 27, Zsigmond 1752 jul. 30, Zsuzsánna 1755 jan. 8. (megh. 1769), Sámuel 1757 febr. 12, — Juliánna 1762 jun. 6, Gábor 1765 febr. 20, Klára 1767 jan. 10, (lett Kelemen Istvánné 1783 július 15, meghalt 1823 január 26-án, előző napon, amint én születtem, 56 éves korában), Judith 1770 július 15, Zsuzsánna 1771 május 25, (lett Jászay Ádámné, apja halála után, aki 1781 január 5-én halt meg).

2, *Galgóczy Józsefnek* (G. István és Tarczaly Judit fia) és Peträhay Katalinnak (Peträhay János ref. esperes leányának, a kivel 1776 apr. 16-án kelt egybe Tályán) gyermekeik: József 1777 apr. 3, (megh. 1781), Dániel 1779 oct. 12, Juliánna 1782 jan. 20 (megh. 1786), József 1784 juni 13, Zsuzsánna 1790 apr. 14, (megh. 1792), Sófia 1793 jul. 12, (megh. 1813 jun. 22), Rebeka 1796 aug. 9, (megh. 1813 jun. 22). E két utóbbi Sófia és Rebeka, édes anyjukkal, Peträhay Katalinnal együtt haltak meg 1813 jun. 22-én Tályán, az ekkor itt dühöngött nagy tűz alkalmával, reájuk szakadván a ház, benégték. Galgóczy József 1819 febr. 4-én halt meg szintén Tályán, 69 éves korában.

3, *Galgóczy Gábor* (Zsigmond fia, hegyaljai Zomborbol, Galgóczy Istvánnak és Tarczaly Juditnak pedig

unokája) és Gáál Zsuzsánna gyermekei: Amália 1815. jul. 30, Zsigmond 1817 máj. 9, Zsuzsánna (lett Garay Jánosné Budapesten, 1895-ben még él), Gábor 1821 jun. 2.

4, *Galgóczy Józsefnek* (G. József és Peträhay Katalin fia) és Szrög Máriának, a kik előbb Miskolczon laktak (l. fentebb 52. lap) Tályán született gyermekeik: István 1823 jul. 22 (megh. 1840 jul. 8, F. Dobszán, a Hernádba fulladt, mikor testvér bátyjánál, Józsefnél, a ki ott jegyző volt, látogatáson időzött), Ferdinánd 1825 május 23, Gedeon 1827 szeptember 27 (meghalt 1827 november 25.).

5, *Lajosnak*, az előző József és Szrög Mária Miskolczon született fiának, aki 1840. ápr. 25-én Tályán nősült Kövér Ferencz özvegyével, Verebélyi Erzsébettel, ettől való gyermekei: Mária 1845 oct. 6, Ersébet 1850. Maga ez a Lajos megh. 1872 márt. 17-én, 58 éves korában.

6, *Ferdinánd*, szintén Józsefnek fia és az előző Lajosnak testvére, aki 1850 aug. 13-án nősült Bende Deborával Mádrol, ettől Tályán született gyermekei: Amália 1851 aug. 8, Johanna 1854 ápr. 12. Ez a Ferdinánd 1889-ben még élt Mádron.

B) *A sárospataki anyakönyvek szerint:*

1, *Ns Galgóczy Dániel* (Galgóczy József és Peträhay Katalin fia Tályáról) földbirtokos és nemes Fekete Klára fia: Károly született 1806 jul. 20-án. Fekete Klára meghalt 1834 január 23-án. Galgóczy Dániel második házasságra lépett 1834 oct. 3-án néhai ns Lácza Szabó Pál özvegyével, ns Szentmártoni Juliánnával. Meghalt 1835 február 16-án, 56 éves korában.

2, *Ns Galgóczy Imre* (sárospataki Galgóczy Dánielnek és Fekete Klárának fia, a kik Imre fiuk születése után költöztek S.-Patakra) és neje *Farkas Terézia*, (a kivel 1839 január 28-án nősült Tályán) gyermekei: Alajos 1839 sept. 25, (megh. 1839 sept. 28), Ödön 1840 oct. 19, Kálmán 1842 jul. 27, Gyula 1844 ápr. 24, Geiza Henrik 1846 ápr. 26, Béla 1848 jun. 27 (megh. 1868 dec. 19-én sárospataki jogász korában.).

3, *G. Károlynak* (Dániel és Fekete Klára fia) és *ns Pénzés Veronikának*, a kivel 1843 sept. 26-án nősült; gyermekei: Károly 1845 jul. 5, Piroska 1846 oct. 9 (megh. 1847 ápril 5), Barnabás 1849 jul. 7, ismét Piroska 1851 febr. 13 (megh. 1852 máj 6), Antonia 1853 jul. 3 (lett Szikszay Mihályné, Szaboles megyében Apagyon 1883 máj 4-én), Bertalan-Ferdinánd 1854 nov. 3-án (megh. 1864 nov. 29), Hermina 1856 ápr. 20 (lett Vityi Józsefné, Szaboles m. Nyiregyházán 1883), Piroska 1858 január 24 (meghalt 1858 dec. 20.).

4, *Gyulának* (Imre és Farkas Terézia fiának) *Achatz Ludovikával*, Szepes Béláról, a kivel 1869 máj 17-én nősült Tályán, gyermekei: Béla 1870 febr. 3 (megh. 1870 máj 20-án), Irma 1871 mart: 24 (megh. 1871 jun. 7-én). Maga Gyula megh. 1871 ápr. 18-án.

További jegyzetek:

a, Ad Tályá 3, *Galgóczy Gábor* atya Zsigmond, hegyaljai Zomborban gazdatiszt volt. Ez a Gábor pedig szabómester volt Tályán. Fiai közül: *Zsigmond*, iskoláit végezvén, elsőb Kecske méten lett segéd-organista; onnan át is látogatott Nagy-Kőrösre. Az apámnál s az öreg János bátyámnál is volt. Én is ismertem. Kecske métről

nősült Sándor Judittal. Onnan Pécelre (Pest megye) ment rendes iskolatanítónak. Ott halt meg 1852 okt. 2. Gyermekai nem maradtak. Neje: visszaköltözött Kecskemétre.

Másik fia *Gábor* jogot végzett és okleveles ügyvéd, Báji Patay József urnak urd. ügyésze volt. Mint ilyen gyakran időzött Pesten, a Szép utszán levő Patay házban, s ilyenkor engem is meg szokott látogatni. Én is jártam hozzá, különben rendes lakása Bájdon volt Szabolcs megyében s ott halt meg 1849-ben, nőtlen állapotban. Irodalommal is foglalkozott, kivált a magyar nyelvészettel. „*A természet rendszere a magyar nyelvben*“ czimű s 1848-ban Pesten megjelent munkájából nekem is van tőle emlékpéldányom. Édes anyja özvegyiségre jutván, hasonlókép ott lakott vele Bájdon s ott is halt meg. Zsuzsánna nénye pedig onnan ment férjhez Garay Jánoshoz, a ki később báji Patay József ur pesti házfelügyelője lett.

b, Ad Tállya 4. A tállyai ref. anyakönyvbe, 1838 jun. 4-ről ez van bejegyezve: „Galgóczy József, ide való Galgóczy József fia eskettetett Verebélyi Teréziával Szántórol.“ Ez Galgóczy Józsefnek és Szróg Máriának fia volt, aki gymnásialis tanulását 1816—20-ban végezte Miskolczon, azután iskoláit S.-Patakon befejezván, később f.-dobszai jegyző lett, Abauj megyében s ott halt meg 1849 jul. 5-én. (Lajos testvérével két egytestvért vettek nőül.)

e) Ad Sáros-Patak 1—4, *Galgóczy Dániel* földbirtokos és igen jómódu szappanos mester volt. Nagy kőháza volt S.-Patakon a piaczrol a templom felé járó utsza sarkán, a melyet Imre fia öröklött utánna, aki

szintén szappanos volt. Ugy látszik: abban az időben igen jól ment a szappanoság azon a vidéken, mert még Imre is egy fiát, Gyulát, szintén szappanosnak nevelte, míg a többit taníttatta. E szerint itt három ivadékon át folyt a szappanoság, apáról fiura szálllya egy végben. Sőt a tályaiak is szerették ezt az ipart, mert Galgóczy József, a Szróg Mária férje Miskolczon és Tályán szintén szappanos volt.

Galgóczy Imre 1849 június 6-án halt meg. Ekkor nem a szappanos üzlet körül járt; hanem öltöny szállító volt az ekkor folyt szabadságharcz következtében, a magyar sereg részére. Épen lentjárt az alsó tiszai táborban. Visszafelé jövet cholérát kapott. Nem tudott már hazáig jutni. Bodrog-Keresztur és Sáros-Patak közt, Szeghi-Longon halt meg egy szőlőhöz tartozó présházban és ott temettetett el. — Fia Geiza, 1870 jan. 19-én halt meg 24 éves korában, mikor már épen tanulói pályáját végezte. Másik fia Kálmán, mérnök volt. Elsőbb a vasutnál szolgált, azután városi mérnök lett Miskolczon, s mint ilyen halt meg ugyanott, nőtlenül 1881 febr. 23-án. Teste Tályára vitetett eltemetésre, a hol csakhamar édes anyja és nagyanyja, özvegy Farkas Károlyné is követték a sirba. Így pusztult ki rövid idő alatt az egész család; hat felnövekedett férfi tagból csak az egy Ödön levén még életben.

Ödön, mint kitanult kereskedő, vasuti szolgálatba lépett. Elsőbb a tiszai pályánál szolgált. Ott nősült Weber János igazgató leányával, Herminával. A tiszai pálya államosításakor már állomás főnök volt Tokajon. Ugyanitt s ebben a minőségben szolgált 1887-ig. Ekkor mind elhalván már szülői és testvérei, maga pedig gyer-

mektelen levén, visszalépett hivatalától és örökségébe vonult Tályára. Arczán jellegzetesen viseli az én családgazatom rendes Galgóczy arczkifejezését, úgy hogy akik velem együtt látják, vagy fényképét az enyémmel s apám arczképével együtt szemlélik, testvérekül fognak el. Szegényt 1893-ban megütötte a szél, az óta hétszer kapott szélütést s most jó felesége ápolása alatt megbénulva él.

Károly, az öreg, ügyvéd és birtokos volt S.-Patakon. Lakóháza szemközt volt az öreg Galgóczy házzal, ez is utszasarkon. Ezen kívül volt neki még két háza. Én is ismertem mind a hármat. Maga az öreg: bozontos, nagy haju, tekintélyes fekete bőrű ember volt. Ezért füstös Galgóczynak hívták. Elnökösködő vezérszerepet vitt a városban. A közbirtokosságnak is volt elnöke. Több ízben városi főhivatalt is viselt. Birtokpolgártársai bizalmát több irányban. Meghalt 1879 július 25-én 73-dik éves korában. Felesége, Pénzes Verona 1881 május 22-én követte. Szép örökséget hagytak utódaikra.

Idős fia Károly korán elhagyta iskoláit; azután míg szülői éltek, azok szárnyai alatt élt, együtt levén a család. Szülői elvesztése után, mindkét nővére is férjhez menvén mellőle, megnősült 1886-ban, Csajkos Ersébettel, Csajkos Gyula leányával Szabolcs megyéből Apagyrol, a hová idősb hugát vitték. Sáros-Patakon élnek. Gyermekaik: Károly sz. 1888 nov. 27 (meghalt), Barna szül. 1891 dec. 23, Ödön szül. 1893 máj 23, Albert sz. 1895 jan. 8. Ez a Károly 1889-ben S.-Patakon városi tanácsnoknak választatott, mely állásban most már hat év óta megvan; arczban nagyon hason-

lit 1890-ben Nagy-Körösön elhalt Pál bátyámhoz, csak-hogy annál sokkal magasabb termetű.

Barna, jogvégzett, ügyvédi okleveles, jeles képzettségű, erős, csontos termetű, szép férfias tekintetű egyén, lobogó sörényes hajjal. Igazi kurucz tekintet, termet és alak. Ismerős és baráti körben, ez előtt, a zulu-háboru ideje körül, zulu király volt a neve. Maga sem haragudott, de minék is haragudott volna érte. Pályakezdetén atya mellett foglalkozott, s a pataki helv. ref. egyházközségnek is volt jegyzője. Most már több tisztujítási szakaszon át, városi pénztárnok. Egy szerencsétlen szerelem miatt nőtlen. Végtelen kár érte!

Erdélyi ágazat.

Galgóczy István, Jánosnak és Megyesy Máriának fia, aki Borsod megyéből, Erdélybe szakadt le, (lásd 49. l.), huzamos időt töltvén előbb Maros-Vásárhelyen és a határőrségben, nemességét az erdélyi királyi táblának 1754-ben Medgyes szabad királyi városban hozott ítélete szerint igazolta Kolos megye előtt, a melynek kebelében, mint megtelepedett lakos akkor Magyar-Frátán lakott, arról egyuttal Galgótzai (tz) Stephanus de Galgótz (tz) rectius de Marusvásárhely czimzéssel, királyi táblai ítéleti igazolvány is adatván neki. Erről az igazolványról az időközben Háromszékben Nagy-Ajtára, azután Hunyad megyében Abuczára átköltözött ivadékaiknak, a kik a személyes nemességen kívül, birtokos nemességöket is igazolták, ugyancsak még Mária Terésia királyné alatt 1773-ban, és II. József király alatt 1786-ban adatott új igazolvány. Ezekben az erdélyi igazolványok-

ban a „Galgótzai“ név mindenütt „tz“-vel van írva, és a „de Galgótz rectius de Maros-Vásárhely“ előnév mellett, néhol „de Nagy-Ajta“ is szerepel. Itt van forrása annak, hogy a család némely tagja, jelesen Galgóczy Antal mostani táborszernagy és testvérsége, nevét elődeitől leszármazólag ma is következetesen „tz“-vel írja. Különbösen a régi öregek közül sokan, nevezetesen fiatalkorában az apám is úgy írta még a régi irmodor szerint, holott az eredeti czimeres levél határozottan „cz“-t tartalmaz. (A marosvásárhelyi kir. tábla levéltára 1773 márt. 1-ről 844 sz. — Királyi táblai ítélet hiteles másolati kiadmánya 1776 dec. 9-ről, most Nagy Ajtán még élő (1887) öreg Galgóczy István kezében. — Országos levéltár erdélyi osztálya, productionális perek jegyzőkönyve, Kolos megye 1771 év ext. 13 sz. és 8868 kir. leir. 102 sz. 1786 jun. 19, — végre: a cancelláriai levéltár 53 m. királyi könyv 483 lap, nro 6640/ex. 1786).

A családnak mind Háromszék, mind Hunyad megyében ma is vannak még ivadékai.

Mind a maros-vásárhelyi királyi táblai, és ott a hivatalos levéltárban 1773 márt. 1-ről 844. sz. alatt foglalt ítéletnek, mind az erről 1776 dec. 9-ről kelt kiadmánynak másolata meglevén levéltáramban, az első szövegét itt következtetem:

„*Nos Mária Therésia*, Divina favente Clementia, Romanorum Imperatrix, Vidua, ac Germaniae, Apostolica Hungariae, Bohemiaeque Regina, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Magna Princeps Transylvaniae, Comes Tyrolis et Siculorum; *memoriae commendamus tenore Praesentium* significantes, quibus expedit, universis et singulis: *quod nobis*, Die decima octava mensis Febru-

arii, anni currentis Millesimi septingentesimi septuagesimi tertii—, stante videlicet Termino celebrationis et cursus Judiciorum Tabulae nostrae Regiae, in Magno Principatu nostro Transylvaniae et partibus eidem annexis, Judiciariae, per distinctos Periodos continuas, ac proxime a Dominica prima *Epiphaniarum* ad Dominicam usque *Esto*, in Libera, Regiaque Civitate nostra Marusvásárhely durantis, ad quam, utpote Tabulam nostram Regiam Judiciariam Causae fidelium nostrorum Regnicolarum, antelati magni Principatus nostri Transylvaniae et partium eidem annexarum, juxta veterem et approbatam eorundem Regnicolarum consuetudinem, factamque desuper ex communi ipsorum consensu novissimam ordinationem Regiam, tam per formam brevium Judiciorum, quam etiam longo litis Processu determinari et adjudicari solitae, exceptis Diaetalibus, universae generaliter fuerant prorogatae, *una cum fidelibus nostris*, sincere nobis et respective dilectis, Spectalibus, Magnificis, Generosis et Egregiis, *Paulo comite de Bethlen*, camerario et consiliario nostro, Status et Regii nostri in Magno Transylvaniae Principatu Gubernii, respective actuali utrobique Intimo, Janitorumque nostrorum Regalium Magistro supremo, ac praefatae *Tabulae nostrae Regiae* in Judiciis tabularibus, in Persona nostra *Praeside, Magistrisque nostris Protonotariis et Juratis ejusdem Tabulae nostrae Regiae Judiciariae Assessoribus*, pro faciendis causantibus Judicio moderativo in eadem Tabula nostra Regia *pro Tribunai sedentibus et constitutis*:

Egregius Joannes Szöllösi de eadem, tamquam pro fideli nostro Generoso Joanne Gál de Hilib, consiliario nostro thesaurali et Causarum nostrarum per praefatum Magnum Transylvaniae Principatum publico-fiscalium Directore, nobis dilecto, penes Appellationem, ratione officii sui, *ut A. (actoris), legitimus Procurator*, obtenta serie, factaque primum prae foribus litigantium uti moris et consuetudinis est, recepta legitima, nobilis

Stephani Galgózi de Nagy-Ajta, alias Marusvásárhely, in *Causa* contra eundem super personali ipsius nobilitate, legali que immunitate productionali in Anno proxime elapso Millesimo septingentesimo septuagesimo secundo, Die decima nona, mensis novembris, coram Tabula comitatus nostri Colosiensis continua, mota, consequenter decisa, et per Producentem ad Tabulam nostram Regiam, nostram scilicet in Praesentiam, uberioris revisionis, et sanioris discussionis gratia, *appellata*, ut I. (Incatti) et Producentis proclamatione, ***nostrum, dictaeque Tabulae nostrae Regiae Judicariae exurgens in conspectum postulabat: Deliberatum Tabulae Comitatus continuae approbari, Appellantemque, velut in proba possessionatae suae nobilitatis deficientem, contributioni obnoxium decerni***; quo audito Egregius *Isacus Máthé* de Havad, tanquam *pro praefato Appellante legitimus Procurator*, exhibuit et praesentavit, in figura Judicii nostri, Deliberatum praefatae Tabulae Comitatus continuae sub litera A.A., reproduxitque Documenta coram eadem Tabula Comitatus continua exhibita, et quidem; 1-mo: *Deliberatum* Tabulae nostrae Regiae, adhuc *in Anno Millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto* in libera Regiaque Civitate nostra Mediensi super personali ejusdem Producentis nobilitate, legali que immunitate in partem ejusdem faventer pronunciatum, et nunc in legale Transumptum conscriptum sub litera A., 2-do: Acquisitionales Anno Millesimo septingentesimo quinquagesimo septimo, die quarta julii super eo emanatas, quod idem Producentis Jobbagationem Stephanum Simon nominatum legitimo acquisitionis titulo perennali Jure obtinuit sub litera C., et quod eundem Jobbagationem onera quaevis publica bajulantem actu quoque possideat, alias Literas probatorias Anno praesenti Millesimo septingentesimo septuagesimo tertio, quinta Januarii emanatas, sub. lit. C.C., 3-tio: Contractuales item Anno Millesimo septingentesimo quinquagesimo quinto, die decima tertia Martii, super acquisitionem alterius Jobba-

gionis Kicsin János nuncupati, confectas, sub lit. B. — 4-to: Acquisitionales super legali aquisitione Jobbagionis Kelemen István vocati, anno Millesimo septingentesimo septuagesimo secundo, die trigesima prima Januarii emanatas, sub. lit. D. — 5-to: Emptionales item de acquisitione Jobbágonis Hajdu Sámuel nominati, Anno Millesimo septingentesimo quinquagesimo, die decima sexta junii expeditas, sub F, nec non Recognitionales recentes Anno Millesimo septingentesimo septuagesimo secundo, die trigesima Decembris super eo emanatas, quod dictus Jobbaggio Sámuel Hajdu in vivis existat, sub F. F. — 6-to: Alias contractuales de Acquisitione Jobbagionis unius Raduly István nuncupati, Anno Millesimo septingentesimo septuagesimo secundo, die vigesima septembris legaliter expeditas, sub. lit. G. — 7-mo: Denique Cambiales Anni millesimi septingentesimi sexagesimi tertii super portione Magyar-Fratensi confectas, sub lit. H., quorum intuitu supplicabat: emendato in onerosis Tabulae inferioris Judicio, Producentem, velut Possessionatum, pro nobile, lege immune, declarari.

Antelato Fiscali nostro ad Praemissa cum paucis respondente, et tandem utrisque Partium Procuratoribus in Personis Principalium suorum sibi in praemissis, juris Aequitatem et Justitiae Complimentum largiri supplicantibus:

Unde nos, habito de super, et assumpto praefatorum Praesidis, magistrorumque nostrorum Protonotariorum ac Juratorum Tabulae nostrae Regiae Assessorum una nobiscum in examine et discussione causae praesentis, praesentium et constitutorum maturo Judicio et sana deliberatione conclusimus ex Deliberato Tabulae Regiae constare disertius, in Anno Millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto, die Vigesima secunda Maji legitime lato, et pronunciato, Producenti sub consveta Authentica, extradato, atque per eundem in Tabula Comitatus inferiore pariter ac hic, producto: quod

Producens Stephanus Galgótzsi de Nagy-Ajta, alias Marusvásárhely, imprimis hoc, quod a Majoribus Armalisticis et nobilibus descendat, usumque continuum illius praerogativae nobilitatis, simul et immunitatis, juxta ac Progenitores sui, conservaverit, tum etiam quod nunc duos Jobbagiones, cum fundis et appertinentiis, possideret, sufficienter probaverit, ideoque pro vero et indubitato nobile Armalista possessionato declaratus sit, et in praetacto verae nobilitatis, praerogativarumque earum usu relictus sit judicialiter. Errasse proinde Tabulam Comitatus Kolos continuam, etquidem, 1-mo: Contra Reverentiam Tabulae Regiae in Iudiciis, personam summae Principis repraesentantis, quod se in forum revisorium sententiae per hanc latae et pronuntiatae erigere, illamque ut praetendit, emendare non sit, tunc etiam 2-do: Contra tenorem Instructionis Gubernialis, ea tenus sibi pro norma praescriptae, ex qua, punctoque nono scire poterat et debebat, injunctum fuisse, ut deliberata Tabulae Regiae in continuis circulatorum Tabulis per Producentes exhibenda, per illos pro Instrumentis probatoriis acceptantur, illique, qui talia producerent, in illo statu relinquuntur, in quo fuerant tunc, dum coram Tabula Regia super nobilitate sua producerent. Hoc magis 3-tio: Quod ex aliis etiam acquisitionalibus postea emanatis, postquam idem coram Tabula Regia in Anno Millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto, ut praemissum est, produxisset, statumque suum possessionatum sufficienter probasset, probaverit se subsequenter in Anno Millesimo septingentesimo quinquagesimo quinto, die decima tertia martii unum Jobbagionem Kicsin János vocatum, sub B, — in anno Millesimo septingentesimo quinquagesimo septimo, et die decima quarta Julii alterum Stephanum Simon nominatum, hodieque per eundem possessum et publica onera supportantem, sub C, et CC, in Anno Millesimo septingentesimo septuagesimo secundo, dieque trigesima prima Januarii, alterum item Kelemen

István appellatum, sub D, In Anno denique eodem die vigesima septembris quartum Raduly István dictum, sub G. —

Emendato proinde rationibus praevis Tabulae Comitatus inferioris continuae Judicio, Deliberatum prius Tabulae Regiae denuo ratificari et approbari, Producentemque ab Impetionibus Actoris absolutum in pristino verae nobilitatis et possessionatae immunitatis usu relinquendum iudicando, decrevimus, et commisimus, prout decernimus et committimus per Praesentes, harum nostrarum iudiciali et authentici sigilli nostri Transylvanici munimine roboratarum vigore et Testimonio literarum mediante. Datum in Libera Regiaque Civitate nostra Marosvásárhely die prima mensis Martii Anno Domini Millesimo, septingentesimo septuagesimo tertio.

Paulus Comes de Bethlen

Praeses mp.

Mgr. Michael

Cserei de Nagy-Ajta

Protonotárius mp.“

Ebből az okmányból nem derül ki, hogy hol lakott az a négy jobbágy, a kit Galgóczy Istvánnak birtokos nemessége bizonyítása végett bemutatnia kellett: de kiderül több más; először is, hogy Galgóczy István huzamos ideig lakott már Maros-Vásárhelyt, mielőtt nemessége igazolásához kezdett; mert csak huzamos ott lakás függeszthette a régi Galgóczy de Galgócz névhez a reclus de Marus-Vásárhely előnevet; továbbá, hogy nem maga látta szükségét az igazolásnak; hanem a királyi fiscus szoritotta erre: de mikor ez megtörtént, akkor már nem érte be csupán a személyes nemesség igazolásával, a melyhez csak nemes szüléktől származása is elég lett volna, hanem birtokos nemességét is

igazolta és ehhez mind saját szerzeményü jobbágyokat mutatott fel; végre kiderül, hogy magyar-frátai birtokát (a melyet valószínűleg felesége után kapott) 1760-ban cserélte el.

Erről az okmányról Galgóczy Józsefnek, István fiának, 1776. nov. 9-kén adatott hiteles másolat. Ennek az átírásnak (transumptum) bevezetésében megvan mondva, hogy a kérő József, fia volt Istvánnak, s akkor Nagy-Ajtán lakott. Itt használtatik először a marusvásárhelyi mellett, a nagy-ajtai előnév. Ez van meg eredetiben most (1887.) Nagy-Ajtán élő öreg Galgóczy Istvánnál, József unokájánál. Ennek a másolati kiadmánynak „Lecta, correcta, extradata per magistrum protonotarium Antón. Galgótzy de Kőszeg“ van aláírva.

II. József királytól 1786. jun. 19-én kelt kiadmány 1774-ről jelzi, hogy az a Galgóczy István, a kinek részére a kiadmány történt, már akkor Hunyad megyében lakott.

A Galgóczy család ezen erdélyi ágának terjedéke. (Lásd a következő lapon foglalt családfán.)

A Galgóczy család ezen erdélyi ágazatának terjedéke.

I. István , aki Borsod megyéből Erdélybe szakadt, neje: Zsuki Agnes , Magyar-Frátárol				
II. István. Hunyad megyei szolgabíró 1780. 1790 közt; neje: Martonosy Juliánna, Hunyad megyéből, Abuezárol.		I. Mihály. Neje: Donáth Juliánna, Nagy-Ajtárol. <i>Lásd: 1-ső folytatás.</i>		I. József. Nagy-Ajtán. <i>Lásd: 2-dik folytatás.</i>
I. János. (Mehalt 1828-ban.) Neje: Herbay Rozália.		II. József.		Ágnes.
Samu.	György.	Elek. Neje: N. Ida Zarándból. <i>Gyula.</i>		
II. János. (Mehalt 1875-ben.) Neje: ?		I. Sándor. (Mehalt 1875.) Neje: 1-ső N. N. Neje: 2-dik Pilez Terézia, Roskányból.	I. Lajos. Neje: Hics Helena. Elhaltak egy leányukkal.	Karolina, hajadonan halt el.
Lilla, lett: Komlósy Tamásné, Branyicskán.	Lencsi, hajadonan halt el.			Ágnes, lett: Szilágyi Józsefné.
Árpád. Neje: Csiky Szabina, Dobrárol.		II. Lajos. Neje: Hics Adél. Elváltak, gyermektelenek.		Etelka. lett: Martonosi Benedekné.
Erzsi.	Berta.	Mária.	III. Lajos.	Anna.

5*

Ezek közül II. Jánost, a ki Abuczán lakott, személyesen ismertem, Lázár Lajos, dobrai földbirtokos ismertetett meg vele Dobrán, mikor Kolosvárt laktam és ott a Victória biztosító társaság vezérigazgatója voltam. Ugyanezzel együtt ismertette meg velem Galgóczy Gyulát is, nem az Elek fiát, hanem egy másikat, a ki akkor Glód-Gilesden jegyző volt. Ez később segédszolgabíró lett Hunyad megyében. Jánoson egészen megvolt az apám Galgóczy typusa. Gyula nem testvéröccse volt. Száraz, magas, oláh typus. Mint hallom, már meghalt utódok nélkül. Ő nincs meg a családfán.

I. János gyermekei közül Samu és György utódok nélkül haltak el. Elek 1848-ban honvéd volt. 1887-ben mint honvéd menházi tag, halt meg Budapesten. Neje sokkal előbb meghalt. Annak vezeték nevét Árpád nem tudja. Ennek egy fia maradt Gyula, katona, 1887-ben Gyula-Fehérvárott.

Árpádot testvér unokaöcsém Galgóczy Elemér ismerte; akkor ismerkedett meg vele, mikor 1887—1888-ban, mint vasúti mérnök, a vasúti maróshíd építéssel foglalkozván, Hunyad megyében, Déván lakott.

Az itt használt adatok, a már idézett hivatalos adatokon kívül, II. Jánostól, Elektől a honvédmenház utján, báró Orbán Balástól, a Székelyföld nagy monographiájának írójától, Hunyad megye levéltárából, és különösen az Abuczára vonatkozó személyiek Elemér öcsém utján, Árpádtól valók. Árpád jól tudja, hogy az öregek Abuczán is reformatusok voltak még; de ma már az ott születettek közt, egy hely.ref. Galgóczy sinec.

Lásd tovább a család ezen törzsága ismertetésének végén.

1-ső folytatás.

I. Galgóczy Mihály. Neje: Donát Juliánna, Nagy-Ajtáról.

Ez a Mihály, határőri székely születés, katona volt. Több határ-czredben szolgált. A törökök ellen való csatákban esett el az aldunai vidéken. Három neveletlen fiat hagyott maga után.

Gábor. Angolországba ment ki, s ott halt el.	II. Mihály. Visszakerült Magyarországra. Miskolcra, s ott halt meg, ahol állítólag ivadéka is maradtak, de ezek ismeretlenek.	I. Antal. 1765. körül született. Meghalt 1849. okt. 26-án. Neje: Schneider Katalin; meghalt 1827. márc. 2.		
	Katalin. Lett: Krájner Mihályné.	II. Antal. Született: 1807. Pesten. Meghalt: 1887. április 10-én Brassóban. Neje: Hincz Karolina.		
Sarolta. Sz. Csik-Szeredán, 1835. nov. 20. Lett: B r e s z t o v s z k y Ödönné, okleveles tanítónő volt Háromszék megyében, Kovásznán. Most: (1895.) nyugalm. igazgató-tanítónő Brassóban.	III. Antal. Szül. 1837. jan. 31. Sepsiszentgyörgyön. Most: tábornagynagy Przemyslben. Neje: Maurice Hortense. Esküvő 1895. jan. 30.	Gusztáv. Szül. 1841. márc. 15. Megh. 1879. január 1. Neje: Szörcey Ida, Háromszék megyéből Szöröseről.	Emil. Szül. 1844. máj. 21. Neje: Ziegler Magdolna.	Szelma. Lett: Boyer Tihamérné. Brassóban.
Gábor. Szül. 1874. aug. 16. Segesvárt. A kassai katonaintézetben növekedett, onnan a kereskedői pályára lépett át.	Kálmán. Szül. 1876. június 10. Szöröcsén. A fischau katona-árvaházban növekedett, Most (1895.) a nagy-szebeni hadapród-iskolában tanult.	Ida. Szül. 1877. július 28-án M.-Vásárhelyen. Lett: Kaczer Gáborné, Szöröcsén.	Klára. Szül. 1879. február 16. Marosvásárhelyt.	

I. Antal, aki 1765 körül született, igen gyenge, alig 7 éves korában maradt el szülőtől. Mint katonarva, nevelését katonanevelő intézetben kapta. Ekkép ő is katona lett. Több ezredben szolgált, miközben Pesten és Budán is huzamos ideig állomásozott. Végre Stabs-Profós lett Bécsben s ott halt meg 1849 okt. 26-án s a wehringi temetőben fekszik. Neje volt Schneider Katalin Bécs mellett Simmeringről. Ez még Budán való állomásozásakor halt el 1827 márt. 2-án. Iva-dékai: római katolikusok.

II. Antal, aki 1807-ben született Pesten, philosophiát és paedagógiát végzett ugyan: de szintén katona lett. Az 51-dik ezredben szolgált. Majd főhadnagyi ranggal katonaintézeti tanítóvá neveztetett ki Nagy-Szebenben. Ott ismerkedett meg és nősült a mortedorfi evang. luth. pap és helyettes superintendens, Hintz Teofil János egyetlen leányával Karolinával. Ekkor kilépett a katonai sorkötelékből. Csak mint katonaintézeti tanító maradt meg abban. Mint ilyen, Szebenből az I. székely ezrednek csikszeredai, később a II. székely ezrednek sepsi-szentgyörgyi felső iskolájához tetetett át. Sepsi-Szent-Györgyön igazgató tanítóságra emelkedett s arany érdemkereszt kitüntetést is kapott. E hivatalában maradt 1872-ig, amikor nyugalmaztatván, Brassóba vonult, és ott halt meg 1887 ápril 10-én 80 éves korában.

III. Antal, aki 1837 január 31-én született a székelyföldön Sepsi-Szent-Györgyön, most (1895) tábor-szernagy, a 71-dik gyalogezred tulajdonosa, s a 10-dik hadtest parancsnoka Pržemysl-ben Galicziában. Első tanulását atya gondos vezetése alatt kezdette. Majd a

gráci hadapród iskolát végezte. Hadmérnöki képzettséget szerzett magának. Tizennyolcz éves korában 1855-ben már mint hadnagy lépett a cs. k. hadsereg rendes szolgálatába. 1859—1866-ban, mint vezérkari tiszt szolgált. E minőségben kapitányságig emelkedett. Mint vezérkari százados állomásozott Kolosvárt, ahol én is akkor laktam. Innen Kassúra tetetett át őrnagykép. Előléptetése folyvást gyorsan ment. Az olaszországi hadjáratokban már mint alezredes vett részt. Legerősebb hadjáratí részvétele azonban Boszniában volt, a melynek elfoglalása körül 1878-ban már mint dandárnok parancsnokolt. Ott magát a vaskoronarend II., a Lipótrend lovagkeresztjére és a hadi decoratióra érdemesítette. Az elfoglalás, illetőleg megszállás után parancsnokolt elsőb Hercegovinában Bileken, azután Boszniában Serajevón, s itt egy uttal a politikai hatóságoknak is főnökük volt, a melyek szigorúsága daczára is megkedvelték. Bileket, egyszerű erődítvényből, ő telepítette erődített várossá, (Bosznia és Hercegovina. Irta Asbóth János 1887, második kötet. 69—70 l.) 1882 nov. 9-én vezérőrnagygyá léptettetett elő. 1887 mártiusban Beck vezérkari főnök mellé, vezérkari főnökhelyettesnek neveztetett ki. Ugyanezen év októberében altábornagygyá léptettetett elő, 1891-ben az osztrák-magyar birodalomnak akkortájban legveszélyeztetettebb védvonalán, a galicziai orosz határszélen Přzemyslben a X. hadtest parancsnoksága ruháztatott reá. Még ugyanazon 1891-ik év december havában, valóságos belső titkos tanácsossággal tüntettetett ki. 1893 óta parancsnoka a gúcsországi összes erődítvényeknek és határszéli ezredeknek. 1895 január 30-án

nősült Maurice Hortanse urhölgygyel Bécsben. 1895 ápril 27-én nyerte tábornagszernagygyá történt előléptetését.

Gusztáv, aki 1841 mart. 15-én született, honvéd huszár főhadnagykép halt meg 1879 január 1-én Maros-Vásárhelyen. Most ezen ágazaton ennek két fia, Gábor és Kálmán tartja fen a családot.

Emil, most Vas megyében Szentgotthárdon járásbíró. Első oktatását szintén attyától, azután különösen a német és francia nyelvben, azonkép a zenében nagy-miveltségü édes anyjától nyerte. Gymnasialis tanulmányait Brassóban kezdette és Székely-Udvarhelyen végezte 1864-ben, ugyanez évben a jogi pályára Bécsbe ment, a hol egyszersmind a bölcészetet is hallgatta. 1867-ben, több hónapon át külföldön tett utazást. 1868—1870-ig gróf Festetics Dénes két fia: Kálmán és Vilmos grófok mellett volt jogtudományi correpetitor. 1870 aug. 30-án a budapesti kir. ítélő táblánál joggyakornokkép lépett állami szolgálatba. 1871 november 10-én promoveáltatott a budapesti egyetemen jogtúorrá. Ugyanebben az évben megnősült Ziegler Magdolnával Vas megyéből. 1876-ban letette a köz- és váltóügyvédi vizsgát Budapesten. Ugyanez év október 12-én Vas megyében, a szentgotthárdi járásbíróshoz aljárásbírónak neveztetett ki, ahol 1887 december havában járásbíróshagra léptettetett elő. Gyermekei még nincsenek.

Az ezen családi ágazatra vonatkozó adatok főrésze Galgóczy Emil családi jegyzeteiből valók, akit személyesen ismerék s akinek sok levele van nálam, azután Künle József volt országgyűlési képviselő ur közléseiből Sepsi-Szent-Györgyről. Gusztávot János öcsém ismerte, vele Sepsi-Szent-Györgyön ismerkedett meg, mikor

1864-ben az Adriai biztosító társaság részéről Erdélyt beutazta. Ugyanezen útjában ismerkedett meg János öcsém egy másik Galgóczyval is, Galgóczy Nep. Jánossal Déézsén, aki ott előbb kereskedő, azután megyei hivatalnok volt. Ez valószínűleg az ugyanitt, t. i. Belső-Szolnok megyében, Rettegen lakott Galgóczyak ivadékból való.

2-dik folytatás.

I. Galgóczy József,

a Magyarországról, Borsod megyéből Erdélybe szakadt István fia (1776.) Nagy-Ajtán. — Neje : ?

Mária. Szül. 1778.	Barbara. Szül. 1784. aug. 13.	I. István. Szül. 1786. okt. 3-án. Neje : Simon Mária.	
II. István. Szül. 1815. nov. 11. Neje : Hegedűs Szijgyártó Róza.	II. József. Szül. 1816.	Károly. Sz. 1822. nov. 25. Mehalt.	Mária. Szül. 1832. aug. 11-én.
Barbara. Szül. 1849. szept. 9-én. Lett: Darnóczy Józsefné.	Róza. Szül. 1858. október 14. Lett: Zoltán Sándorné.		

I. Galgóczy István, alig volt még fél éves, mikor már apját, anyját elvesztette, és őt, mint csecsemő egészen árvát, az akkori nagy-ajtai helv. ref. pap, Fetés István vette gondozása alá. Ezen pap Nagy-Ajtáról Bardócra ment papnak és az árvát is magával vitte. Ott egy éjszakán kirabolták, s pénzével együtt, sok okmányait, s azok közt a kis Galgóczy árva iratait is elvitték. A királyi táblának 1776 december 9-ről kelt, fentebb közölt és II. Galgóczy Istvámmal eredetiben

meglevő ítéleti kiadmánya csak véletlen szerencséből maradt meg.

II. Galgóczy István, az elsőnek fia, aki 1887-ben még élt Nagy-Ajtán, nagyon fiatalon beállott huszárnak. A főherceg József nádor nevét viselt második huszár ezredben szolgált 9 évig, a mely akkortájban legtöbbször Slavoniában állomásozott. Ugyancsak mint huszár részt vett az 1848-dik évi magyar szabadságharcban. Annak legyőzetésével kis gazdaságában vonult meg Nagy-Ajtán.

E közlemények töle s Sebestyén Károly bölöny-nagy-ajtai ref. lelkésztől valók.

A fentebb közlött és Galgóczy József részére Mária Theresia királynétól 1776-ban kiadott okmány Anton Galgóczy de Kövesd, protonotarius által van aláírva. Nem találom ugyan ezt az Antalt a hozzám jutott anyakönyvi kivonatokban, sem okmányaim közt egyebütt: de valószínűleg ez is ebből a családból való. Szokásuk volt régen, sőt ma is az az erdélyi családoknak, hogy a szülő vagy birtok helyről vesznek fel praedicátumot; Erdélyben pedig három Kövesd is van: egy Mező-Kövesd épen Maros-Vásárhely és Fráta közelében. Hogy ugyane család ivadékai e vidéken is nem csak M.-Frátán, hanem több helyen, nevezetesen Belső-Szolnok megyében Rettegen is laktak, arról ismét van adat, sőt II. Galgóczy István is említi, hogy szülei jártak is még össze hajdan az ott volt atyfiakkal.

Néhai Torma József (Torma Károly atyja) genealogiai gyűjteményében egy Galgóczy Zsuzsánnáról is van szó, aki a mult században Száraz-Ajtán Sárközy Józsefné volt.

I. Galgóczy János. (II. Márton fia, mint az 50. lapon). Neje: **Pap Sára.**
Egybekeltek 1747. november 14-én. János meghalt: 1786. május 21-én; neje meghalt: 1794. sept. 28-án.

II. János.	Zsuzsánna.	I. Gábor.	Éva.
Szül. 1749. január 1.	Szül. 1751. nov. 11.	Szül. 1753. szept. 22.	Szül. 1755. decz. 4.
Neje: Szarvas Éva, Nemes Szarvas Mihály leánya. Esküvő: 1773. május 11. (II. János, alig 35 éves korában meghalt. Özvegye lett: Thenke Nagy Istvánné. *)		<i>Lásd 1-ső folytatás.</i>	

Éva.	III. János.
Szül. 1774. febr. 16.	Szül. 1775. december 12-én.
Let: Kaszap Mihályné. Esküvő 1793. febr. 5-én. — Meghalt 1834. decz. 15-én. (Ennek temetésén már én is ott voltam.)	Neje: Fruttus Juliánna. Esk. 1805. jan. 18. (Nyolcz figyermekök volt; közülök két János és négy Ferencz, mindenik kiskorában elhalt.) Nagykort ért gyermekeik:

II. József.	I. Pál.
Szül. 1810. szept. 19. — Megh. 1850 aug. 6.	Szül. 1813. január 22-én.
Neje: Pesthy Juliánna (még él).	

Juliánna.	Mária.	V. János.	I. Ferencz.	III. József.
Szül. 1837. január 9.	Szül. 1838. okt. 16.	Szül. 1841. szept. 17-én.	Szül. 1844. november 1.	Szül. 1850. nov. 3.
Let: Szabó Mihályné.	Hajadonnan maradt.	Neje: Gál Erzsébet.	Neje: Szabó Juliánna.	<i>Lásd b) folytatás.</i>
Erzsébet.				
Szül. 1884-ben.				

Juliánna.	Eszter.	Mária.	II. Ferencz.
Szül. 1877. okt. 23.	Szül. 1879. jan. 10.	Szül. 1884. julius 27.	Szül. 1887. nov. 13.

*) II. Galgóczy János özvegyének Thenke Nagy Istvántól született leánya, III. Jánosnak fellestvére volt Thenke Nagy Juliánna, lett Szalay Józsefné. Ezeknek fia volt József, pestmegyei jegyző és a pesti hazai első takarékpénztár titkára. Leányuk Mária, lett: Berctvás Pálné.

II. Márton Nagy-Körösi keleti fiának, Jánosnak családja.

a) Folytatás.

I. Pál (III. János fia), aki 1813. jan. 22-én született. Neje: 1. **Meleg Zsuzsánna**.
Neje: 2. **Mészáros Zsuzsánna**, Öcsödről. Meghalt 1890. ápril. 15.

Első nejétől gyermekei:

Terézia.	I. László.	II. Pál.	Eszter.	György.
Szül. 1845. márc. 5-én. Lett: Mónus Lászlóné, Öcsödön.	Szül. 1850. július 21-én. Neje: 1. Mészáros Julianna . Neje: 2. Benke Judit 1887.	Szül. 1853. jun. 15. Neje: Bende Terézia 1887.	Szül. 1856. pünkösd napján. Lett: Szendi Ferenczné.	Szül. 1862. ápr. 12. Neje: Mágoesy.

b) Folytatás.

III. József (II. József fia), aki 1850. november 3-án született. Neje: **Valkó Lidia**.

Terézia.	IV. József.	III. Károly.
Szül. 1881. április 20.	Szül. 1883. máj. 11. — Meghalt.	Szül. 1893-ban.

1-ső folytatás.

1. **Galgóczy Gábor** (I. János és Pap Sára fia), aki 1753. szept. 22-én született. Neje: **Dúzs Erzsébet**.
Esküvő 1785. január 18. Maga megh. 1825. ápr. 16. Neje megh. 1847. márc. 7.

Nagykort ért gyermekeik:

<p>II. Gábor. Szül. 1786. augusztus 4. Neje: Szikszay Eszter. Meghalt 1845. máj. 19.; maga meghalt 1875. jan. 18. Nagykort ért gyermekeik:</p>	<p>Erzsébet. Szül. 1788. febr. 20-án. Lett elsőbb: Ujlaky Sámuelné, azután Fitos Istvánné. Megh. 1862. okt. 21-én.</p>	<p>Zsuzsánna. Szül. 1794. jan. 25. Lett: Végh Dánielné</p>	<p>I. József. Szül. 1796. ápr. 23. Megh. 1870. nov. 15. nőtlenül.</p>	<p>Mária. Szül. 1802. jan. 8-án. Lett: Szabó Pálné. Meghalt 1830.</p>
<p>III. Gábor. Szül. 1821. május 9-én. Nősült 1850-ben Bécsi Zsuzsánnával Szegevről. Meghalt 1863. febr. 11. (Ozvegye lett: Pillich Lajosné.)</p>	<p>I. Károly. Szül. 1823. jan. 27. Nősült 1856. febr. 18. Telegdi Csánády Máriával. Gyermekeik:</p>	<p>Etelka. Szül. 1825. febr. 3. Lett: Somogyi Jánosné.</p>	<p>Dániel. Szül. 1832. Megh. 1877. okt. 20. Székes-Fehérv. Neje volt: Csapó Mária, Székes-Fehérvárt, kivel 1866. okt. 15. esk.</p>	<p>IV. János. Szül. 1838. június 1. Nőtlenül él.</p>
<p>Elemér. Szül. 1856. április 16-án. M. k. államv. mérnök; most Szolnokon. Neje: Szentkirály szabadjai Mozgay Vilma. Esküvő 1884. márc. 3. Nincs gyermekök.</p>			<p>Hona. Szül. 1867. szept. 28-án Székesfehérvárt. Lett: Csitáry Béláné. Esk. 1891. szept. 15-én, Debreczenben. (A budai tanítónőképző intézetbe lépett 1882-ben. Tanítónői oklevele 1886. június 26. Debreczenbe megválasztott 1887-ben, ott 4 évig volt.)</p>	
<p>II. Károly. Szül. 1857. január 6-án, Álmosdon. Megh. 1857. jan. 27-én, ugyanott.</p>	<p>I. Mária, (Johanna, Vilma), szül. 1857. dec. 17. Budapesten. Megh. 1858. jan. 7., ugyanott.</p>	<p>II. Mária. Szül. 1863. február 3. Lett: Nagyfalusi Bajza Kálmánné. Esküvő: 1882. okt. 14.</p>		<p>Jolánka. Szül. 1877. november 1-én Budapesten.</p>

I. Galgóczy Gábor, aki 1753 sept. 22-én született, felsőbb iskoláit 1773-tól 1778-ig végezte Debreczenben. Onnan Bihar megyében Ér-Semjénbe ment rectóriára. Ennek végeztével állandólag a tanítói pályára lépven, pályáját a nagykőrösi elemi népiskolákban kezdette; hasonló hivatásban rövid időre a kecskeméti ev. ref. egyházba ment át. Onnan 1801-ben a nagykőrösi gymnasiumba a második latin osztály (akkor conjugista) tanítójául jött vissza. Itt 1804-ben a harmadik latin osztály (grammatista) tanítóságára emelkedett, (corrector), a melyen 1812-ig maradt, a mikor ugyanott a közép leányiskola tanítóságára lépett át, a melyen haláláig megmaradt. Időközben 1785 január 18-án nősült Nagy-Körösön Dúzs Erzsébettel, Dúzs Ádám és Szabó Ilona leányával.

Dúzs Ádám apja Gergely, ennek felesége Dabasi Halász Éva volt. A nagyanyám, testvéreivel együtt, még huzott osztalékot a dabasi birtokrész jövedelméből. Ádámnak egy fia volt: Sámuel. Több leányai közül: Éva lett Fehér Pálné, Mária Biczó Istvánné, mindenik N.-Körösön, Judith Tormássy Jánosné Kecskeméten. Sámuelen kívül, én ezeket még mind személyesen ismertem. A Dúzs családból régebben N.-Körös városnak több birája volt.

II. Galgóczy Gábor, aki 1786 aug. 4-én született, felső iskoláit 1804-től 1810-ig végezte Debreczenben.)*

*)A nagykőrösi iskolai jegyzőkönyv szerint nagykőrösi iskolai tanulmányai befejezése után 1804/5 a conjugisták tanítója volt N.-Körösön, mikor atyja a grammatistáké lett. Ezt nem tudom a korra nézve egyeztetni a debreczeni beiratkozási jegyzőkönyvvel. Ott a beírás világosan 1804-re és az első évi bölcsészetre szól,

Kun-Szabadszálláson volt rectorián. 1813-ban tette le a papi vizgát és szenteltetett fel ref. pappá. Ekkor Czepléden lett a III—IV. grammatikai osztályok tanára. Innen Tolna megyében Lápafőre ment ref. papnak. Ott nősült 1819 ápril 15-én Szikszay Eszterrel, a foksabadii ref. pap és esperes Szikszay János és Balogh Eszter leányával. Ezek voltak az én szülőim. Később apám a magyar-nagyszékelyi, köröshegyi, somogyturi ref. egyházak papja volt; másod pap volt Solton, a hová azért költözött Somogyból, hogy közelebb jusson Nagy-Köröshöz, hazájához. Solton az 1831-dik évi nagy cholérát igen terhes körülmények közt állotta ki. Annak megszűnése után ott hivataláról leköszönt. Haza költözött Nagy-Körösre, hogy akkor már három élő gyermekét, az ottani középiskolában maga előtt több sikerrel és kevesebb költséggel iskoláztathassa. Onnan rövid időre ismét a Nagy-Körössel szomszéd tószeghi ref. egyházban foglalt papi állást. Majd ettől is megválva, az történt, hogy Kopa Mihály, jómódu gyermektelen nagykörösi lakos, halálával vagyonának egy részét, egy házzal és nagy kerttel együtt, a város legalsó végén oly helyen, a honnan mindenfelé igen távol volt az iskola, oly rendeltetéssel hagyta a ref. egyháznak, hogy házában népiskola állíttassék fel: akkor egyházi felhívásra, hazafiui jóindulatból és kötelességérzetből, ennek a vegyes fi- és leányiskolának bevezetésére és

rectoriára menetelekor pedig saját kezűleg jegyezte be, hogy azt 1810 febr. 13-án. felsőbb tanulói pályájának 7-dik évében tette, tehát a körösi conjugista tanítósnak egy évvel előbb, az 1803/4. iskola évben kellett lennie.

meggyökereztetésére vállalkozott, s azt teljesítette is. Azonban ekkép megújult, de mindig buzgó odaadással és nagy kedvvel teljesített népnevelési foglalkozása közben, elveszítvén nejét, azután gyermekeit mind elhelyezvén, végre egyedül léte és korának előhaladása által is indítatva, ettől az állástól is megvált, és öreg napjaira egészen nyugalomba vonulva vissza, meghalt 89-ik éves korában Nagy-Körösön. Kitünő sajátja volt a számító takarékoság. Vagyonát, jövedelmét, megkimélte, megbecsülte, a nélkül, hogy fősvény lett volna. Igyekezett mindig elkerülni, hogy haszontalanságra költjön, hogy így mindig teljék mérsékletten arra, a mire okvetlen kell. Ha vagyont nem is sokat: de adósságot épen semmit sem is hagyott hátra. Hagyatékán gyermekei közül Etelka, Dániel és Gábor helyett aki akkor már nem élt, unokája, Elemér osztotzak, miután Károly és János, a másik három testvér részére lemondottak az osztályrészökről. Az itt sorolt és nagykoruakká felnevelt 5 gyermekén kívül, gyenge korukban eltemetett gyermekei voltak: első Gábor † 1820 Lápafőn, első Dániel † 1831 Solton, első János † 1834 Nagy-Körösön, egy névtelen 1836 szintén Nagy-Körösön, László 1845 Nagy-Körösön.

Erzsébet, aki 1788 febr. 20-án született, miután első férjétől származott egyetlen leányát, Ujlaky Erzsébetet 18 éves viruló korában eltemette, második férjével Fitos Istvánnal, mint gyermektelen házastársak, a nagykörösi roppant ref. templom falait, saját költségökön, köröskörül 9¹/₂ lábbal magasabbra emeltették fel azért, hogy a Patay Sámuel és Beretvás Éva házastársak által csináltatott nagy orgona a karzaton, a

templomba férjen. Ennek emléket a templom belső falában, a középütt álló papi szószékkal szemközt bevéselt márvány emléktábla tartja fen, a következő felirással: „Abbul, mit Isten segedelme után, saját szorgalmuk és takarékoságuk által kerestek, Isten ezen szent házáat, az orgona beállithatása végett átalakították, körül az egészet 9 láb és 6 hüvelykkel felebb emeltették, s építették az orgona-karzatot, a tanuló ifjúságával együtt nemes Fitos István ur és felesége Galgóczy Ersébet asszony MDCCCLIV. Hiv az Isten, igaz és jó. 5 Mós. XXXII.:4, s nem felejtkezik el a ti cselekedetötökröl, melyet mutattatok az ő szent nevében. Sid. VI. 10.“

Ugyanezen Galgóczy Ersébet, második férjét, Fitos Istvánt is túlélvén, 1862 január 17-én tett végrendelete 13-dik pontja szerint vagyonának e pontban megnevezett részét, egyházigazgatási felügyelet alatt tőkésiteni rendelvén, abból a nagykőrösi főgymnasiumnál, Fitos-Galgóczy alapítvány név alatt, tanulói ösztöndíj alapítványt tett olykép, hogy ezen örök-alapítvány évi kamatja egy vagy a nagykőrösi ref. egyházi és iskolai bizottmány belátása szerint, két jó magaviseletű, szorgalmas és a nagykőrösi gymnasiumban tanuló növendéknek, de mindig elsőbbségi tekintettel a Fitos vagy Galgóczy családból származókra, adassék évenként ösztöndíj. Ebből az alapítványból, a nagykőrösi főgymnasiumi igazgatóság, ez idő szerint két 50 frtos ösztöndíjat szokott évenként adományozni.

I. József, aki 1796 ápr. 23-án született, felső iskoláit 1814-től 1819-ig végezte Debreczenben. Déván volt rektorián. Ügyvéd lett. Majd Nagy-Kőrös

város tanácsnoka és másodbirája volt. Szép készséggel, sokban ügyességgel és szép észszel bírt. De inkább tűrte a nélkülözést, mint a munkát, a pénzzel pedig nem tudott bánni. Nőtlenül halt meg.

III. Gábor, aki 1821-ben született Lápafőn, iskoláit a gyönki ref. gymnasiumban kezdte, a nagykőrösi ref. lyceumban folytatta, ahol 1840—41-ben, mint harmadéves bölcész, az akkor felállított ovoda vezetője, 1841—42-ben az iskola seniora s a IV—V-ik grammaticai osztály (syntactica) tanítója volt, azután mint orvos növendék, a pesti egyetemen fejezte be. 1848/49-ben, a magyar seregeknél hadi főorvos, többnyire hadi kórházakban teljesítvén szolgálatot. A szabadságharc leveretése után elsőb Czepléden városi orvos, majd Békés megye központi alorvosa, utóbb ugyane megyének főorvosa lett, s ilyenkép halt meg Békés-Gyulán. Közben 1856-ban politikai fogságot szenvedett Nagy-Váradon, lelketlen árulkodás útján, politikával soha sem foglalkozott természete ellenére, még czeplédi lakása idejéből, a Noszlópy-féle új forradalom szítása és menekülők rejtegetése vádjával terheltetvén, mely vád alól megszabadította ugyan a felsőbb bíróság ítélete; de az akkor szenvedett meghurczoltatás és fogság mégis egész életére nézve kártékonyan hatott csendes kedélyü lelkületére. A családot ezen az ágazaton egyetlen egy fia, Elemér tartja fen.

I. Károly, aki 1823 jan. 27-én született Lápafőn, Tolna megyében, ahol atya akkor ref. pap volt. Közép iskoláit, testvér bátyjával, Gáborral együtt, a gyönki ref. gymnasiumban kezdte 1832-ben, amikor attyuk Solton lakott, azután a nagykőrösi lyceumban folytatta. Itt az

iskola akkori rendszere szerint, mint 3-dik éves bölcsész, a II-dik elemi osztály. 1841—42-ben pedig mint a lyceumi tanfolyam bevégezése után, még egy évre tanítónak meghívott, az I. grammaticai osztály tanítója volt. Ezen az uton annyi jövedelmet szerzett magának, hogy a következő jogi tanfolyamot már saját költségén végezhesse. Ezt 1842—43-ban Posenban végezte a jogakademián és 1843-ban jelen volt Posenban az akkori országgyűlés elején.

A jogi tanfolyam bevégezése után, a természetrajzi és gazdasági tudományok levén kedvencz tantárgyai, ebbeli ismereteinek tökéletesítése végett, mielőtt Posenbol hazatért volna, 1843 nyarán és őszén beutazta Magyarországnak akkor legjelesebb urodalmait s még azon év nov. 13-án a Magyar Gazdasági Egyesület előtt, az összes gazdasági tudományokból szigorlatot tett, és egyesületi oklevelet nyert. Ebből az alkalomból Fényes Elek, a statisztikus, aki akkor a Gazdasági Egyesületnek előadója (referens) és mint ilyen, a szigorló bizottságnak tagja s épen jegyzője volt, hívta meg maga mellé segédnek. Ez időtől fogva 1848 májusig Fényes Elek segéde volt, mint ilyen, részt vevén annak irodalmi működésében is.

1846-ban letette az ügyvédi vizgát. 1847-ben és 1848 elején beutazta az ország 32 megyéjét nemzetgazdasági, geographiai s statisztikai tekintetben, hogy adatokat gyűjtsön Fényes Eleknek, az ő segédlete mellett tervezett nagy munkájához, melyben Magyar- és Erdélyország összes megyéit, minden megyére külön kötetet, vagy füzetet szánva. 87 kötetben szándékozott megismertetni. E nagy műből azonban, azon események rohamos kifej-

lése miatt, a melyek a szabadságharcra vezettek, csak az I. kötet (1848 Komárom megye) jelenhetett meg.

1848-ban az első felelős magyar ministerium megalakulásakor, mindjárt még májusban, ugyancsak Fényes Elek főnöksége alatt, Bajkay Endrével, Jerney Jánossal és Palugyay Imrével együtt, akkor a belügyministeriumba kebelezett statistikai osztály rendes tagjává neveztetett ki, s ennek mezőgazdasági szakában novemberig működött. Összegyűjtötte az egyes községi határookra vonatkozó tagosítási és legelő elkülönzési térképeket, birtokosztályozási táblázatokat, terület mennyiségi kimutatásokat, stb. Kidolgozta a képviselő választási lajstromokból a jogosultság czimei szerint kipuhathatott birtokmegosztást, amely e nemben az első ily kimutatás volt az országban. Részt vett egyuttal a népesedési szak részére az ujonezozási részletes kivetésben. Ugyanekkor postabiztoskép foglalkozott a budai főpostán.

A ministeriumnak Debreczenbe való levonulása után Nagy-Kőrös város küldetésében jelent meg Debreczenben. Mint nemzetőr több táborozásban vett részt. Jelesen az 1849 husvét körüli csaták alkalmával Üllő alatt állott. 1849 junius végén a honvédség kiegészítésére, a háboru befejezéséig elrendelt ujonezállításhoz főhadnagyi ranggal ujonezozó biztosul küldetett ki a Tisza vidékre. Juliusban az általa szedett ujonezokkal Alpáron át, Csongrádnál csatlakozott a Szeged felé ismét lefelé vonuló magyar táborhoz. Julius utóján Szentesen Lenkey, akkor már tábornok alatt, Grosz őrnaggyal a X-dik hadtest tartalékába osztatván be, a tartalék csapat 6-dik századának századosává léptetett elő. Mint ilyen részt vett a szeged-szőregi,

ó-bessenyői, csatádi, kisbecskereki s utoljára Temesvár alatt a vadászerdői ütközetben, és august 20-án Borosjenőn tette le a fegyvert.

A szabadságharcz legyőzetése után, a nagykőrösi ev. ref. lyceumban a természettudományi és mezőgazdasági tanszéket foglalta el, amelyre már előző évben nyert meghívást, és ott az 1849-diki iskola év beálltával október első napjaiban meg is kezdte a tanítást. Ettől azonban nov. 19-én a felsőbb politikai hatóság által, mint a szabadság harcban fegyverrel résztvevő egyén, eltiltatott, és purificatio végett, 1849 dec. 1-re haditörvényszék elé rendeltetett. Írásos igazolás után Pesten, az Uj-épület V. sz. pavillonjában 1850 febr. 24-én állott végtárgyalás alatt. Felmentő ítéletét azonban csak 1850 jun. 3-ról kapta meg, amikor tanári állása már be volt töltve.

Ekkor bérleti gazdálkodáshoz fogott. De 1853 nyarán ismét Pestre jött, és itt megint az irodalmi és társadalmi téren kezdett foglalkozni. Különösen az Országos magyar gazdasági és az Országos iparegyesületnek már 1848 előtt tagjuk volt.

1856 febr. 18-án nősült Telegi Csanády Máriaival Bihar megyéből Álmosdrol, Csanády József és Magyar Zsuzsánna leányával. 1858 dec. 15-én a M. Tud. Akadémia levelező tagjává választotta. 1859—60-ban a pesti hely. ref. papnevelő intézetben a gazdasági tudományok tanára volt. 1860-ban az Adriai biztosító társaság (Riunione Adriatica di Sicurta) hívta meg pesti vezérügynökségéhez első titkárnak. E hivatalt 1865 ápril végéig viselte. Ez alatt az idő alatt egyike volt az Országos magyar gazdasági egyesület által abban az időben gyakran tartott nevezetes kiállítások rendezőinek,

az új Országos Magyar Iparegyesület és az Első Magyar Gőzhajó társaság alakítása tényezőinek. Az Országos M. Gazd. Egyesület kebelében tevékeny része volt 1862—3-ban a Magyar földhitelintézet, a salgó-tarjányi kőszénbánya társaság és az abból fejlett Losonczy vasúttársaság megalakításában.

1865-ben a Kolosvárt alakult Victoria biztosító társaság választotta meg vezérigazgatójának. Ekkor Kolosvárra költözött le. Ott e hivatalt 8 évig viselte. Ettől 1873. június 30-án vált meg, és visszaköltözvén Pestre, az óta itt saját magán gazdasági ügyei mellett, a M. Tud. Akadémiának, az Orsz. M. Gazd. egyesületnek, a közügynek és az irodalomnak szentelve tölti életét.

Alapító és igazgató választmányi tagja az Országos M. gazdasági egyesületnek, melynek egyszersmind ez idő szerint legrégibb tagjainak egyike, 1847 márt. 17 óta, a mikor ehhez az egyesülethez tagul beiratkozott, 49 évet töltvén már el az egyesület folytonos kapcsolatában. 1876 óta tanácstagja a Budapest VI. kerületi állami polgári tanítónő képző intézet igazgató tanácsának. 1877 óta gondnoka a joggyakornokok részére szolgáló Szondy-Kenessey kegyes alapítványnak. Az Erdélyi gazdasági egyesületnek alapító, a heves megyei s a kecskeméti gazdasági egyesületnek tiszteleti, a Pest, Pilis, Solt, Kiskun megyeinek rendes tagja. Pest, Pilis, Solt, Kiskun megye tiszteletbeli főjegyzője.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület 1895. febr. 7-én ülte meg 50 éves irói jubileumát.

Irodalmi működésének rövid jegyzéke:

A) *Önálló eredeti vagy fordított művek:* 1. Népszerű gazdasági földmivelés. Pesten 1845, nyomtatott Beimel Józsefnél. — 2. Mezei gazda népszerű gyám- és vezérkönyve. I—IV kötet. 1854. Kiadta Heckenast Gusztáv. Több kiadást ért. — 3. Kertészet kézikönyve. 1854. Kiadta Heckenast G. Szintén több kiadást ért. — 4. A földmivelés és állattenyésztés. Koppe J. G. munkájának hetedik kiadása után németből fordítva. 1855. Pest. Kiadta Heckenast G. — 5. Magyarország, a szerb vajdaság és temesi bánság mezőgazdasági statistikája. Pest 1855. Saját költségen. — 6. Mire nevelje a magyar ember gyermekeit; nevelési kalauz a különböző életpályára. Pest 1859. Saját költségen. — 7. Új iparrend az osztrák birodalomban, az érdekllett iparos osztály részére magyarázattal. Pest 1860. Ráth Mór tulajdona. — 8. A szenvedelmes dinnyész. Szontagh Gusztáv után, második kiadáskép átdolgozva, és az első kiadás után a dinnye termesztésben történt új tapasztalatok összeszedésével bővítve. Pest. 1860, Heckenast G. — 9. Pabst kalauza a szarvasmarhatenyésztésre, német eredetiből. 1860, Emich Gusztáv tulajdona. — 10. Kolosvár város multja, jelene és jövője. Kolosvárt. 1872. Nyomatott K. Papp Miklósnál. — 11. Határrendőrség, törvényjavaslat. (Az országban a ministerium útján összeszedett megyei; városi és községi szabályrendeletekből, az Országos magyar gazdasági egyesület megbízásából szerkesztette, és az egyesület kézirat helyett adta ki 1874-ben. — 12. Pest-Pilis-Solt-Kiskun megye monographiája; történelmi, föld- s természetrajzi, köz-

hatósági, társadalmi, nemzetgazdasági, régi és ujkori leírása. Három kötetben, 60 nagy nyolczad iv. Kiadja Pest megye közönsége, 1876—77. — 13. Az erdőségek és a befásítás fontossága Magyarországon, éghajlati s nemzetgazdasági tekintetben. A magy. tud. Akadémia által 80 darab arannyal jutalmazott pályamű. Kiadta a Nemzetgazdasági egyesület 1877. — 14. A II. orsz. gazdaértekezlet V-dik kérdése. A gazdasági munkás kérdés a gazdaság mostani körülményei közt, viszonyítva egy részben a gépek használatára, más részben a munkászekeknek, illetőleg a népességnek különböző módozatu szaporításával. A Székes-Fehérváron 1879 jun. 3—5 tartott gazdaértekezleten bevezette Galgóczy Károly. — 15. A telepítés kérdése Magyarországon; értekezések a Nemzetgazdasági egylet és a M. tud. Akadémia szakgyűlésein. Kiadja a Nemzetgazdasági egylet, 1880. — 16. Az ipar fontossága Magyarországon, hátramaradásának okai és előmozdításának eszközei. A hazai ipart pártoló és terjesztő egyesület által 200 frt díjjal jutalmazott pályamű. Kiadta a Hazai ipart pártoló és terjesztő egylet, 1880. — 17. Az Országos Magy. Gazd. Egyesület Emlékkönyve I. füzet. Életírások a hazai mezőgazdaság előmozdítása s az e célra alkotott egyesület sikere körül szerzett érdemek emlékezetben tartására, 1879. II. füzet: Az Országos M. Gazd. Egyesület története keletkezésétől az 1876-dik évig, 1880. III—VI füzet: ismét életírások 1883-tól 1891-ig. (114 életrajz). Kiadja az Országos M. G. Egyesület. — 18. Emlékirat a magyar nemzet ezredéves ünnepe tárgyában, 1890. — 19. Kézirathban készen van: Péczel község leírása, melynek kiadási jogát a millenniumra a

péczelei ref. egyháznak ajándékozta. — 20. Munka alatt van: Nagy-Körös város leírása, melyet Nagy-Körös város a millenniumra fog kiadni. — 21. Szintén munka alatt van: Az Országos M. Gazd. Egyesület története 1876-tól, a legujabb korig, melyet az Orsz. M. Gazd. Egyesület hasonlóképp a millenniumra ad ki.

B) *Nem önálló dolgozatok*: 1. Magyarország leírása; írta Fényes Elek 1847. A magyar birodalom statistikai, geographiai és történeti tekintetben. Első kötet: Komárom megye 1848. Magyarország geographiai szótára. Kiadja Fényes Elek 1851. Ezen munkákban Fényes Elekkel együtt dolgozott s ebből az okból 1847—8-ban az országot statisztikai adatok gyűjtése végett beutazta. — 2. Gazdasági kistükör. Kiadja a Magyar Gazdasági Egyesület. Ennek 1865-ben megjelent ötödik (ami tulajdonképp hetedik) kiadásában a bevezetést és az első részt, a növénytermesztésről dolgozta egészen újra. — 3. Budapest és környéke természetrajzi, orvosi és közmívelődési leírása. Budapest főváros a Magyar orvosok és természetvizsgálók XX. nagy gyűlésére emlékül, 1879-ben. I. rész: dolgozta a VI-dik fejezetet: Budapest és környékének gazdasága s állattenyésztése.

C) *Lapokban megjelent nagyobb dolgozatok*: 1. A „Pesti Napló“-ban. 1855 év. A telepítések kérdése Magyarországon, 47, 48, 61, 100, 102, 104 szám. — Terv a határ rendezéseknek, s tagosításoknak országszerte minél előbbi s legeredményesebb végrehajtása iránt, 119—123 sz. — Nézetek a határáránytalanságok, a pusztai birtokok és az aránytalanul apró községek felől, 134, 136, 137, 138 sz. — Miképp segítsünk

államgazdaságunknak a határok aránytalanságából és a községek apróságából származó bajain, 139 és a következő számok. 1856 év. A minimum és maximum kérdése, 242, 245, 246, 248, 249, 250, 308, 309, 310, 313 sz. — Országos vásárok s azok rendezése, 257, 259 sz. — Állami és országutak, 260—264 sz. — Magyarország egyenérdekű vidékeinek jellemzése államgazdasági tekintetben, 284—288, 306 sz. — Terv Magyarország vasutrendszeréhez, 345—360 sz. — A mezőgazdaságnak az iparhoz és kereskedelemhez való viszonya, 387—394 sz. — 1857 év. Barmászatunk, mint a földmivelés alapja, s annak emeltyüi, 1, 3, 5 sz. — Határrendezés és tagosítás. (A lassu haladás okai. Deficit és remanentiális földek. A siettetés eszközei, stb.) 98, 100, 101, 103, 107 sz. — Kender áztató intézetek, 113, 114 sz. — Felelet az „Ausztria“ „Die Grundsteuer in Oesterreich“ című cikkére, 118 sz. — Debreczen és a tiszai vasut, 124—125 sz. — Turfatelepek és az azokban rejlő természeti kincs, 129, 130 sz. — Tanulmányok a m. gazd. egyesületi kiállításon, 138—147 sz. — Átmeneti raktárak Pesten, 208—212 sz. — A felső magyarországi bányaipar és vaspályatársulat s a pest—kassai vasut, 245, 261 sz. — Ezeken kívül ugyanitt és ugyanezen idő alatt számos apróbb dolgozat.

2. A „Budapesti Hirlap“-ban. 1856 év. Az erkölcsiség és közbátorság állása Magyarországon statistikai alapokon, sz. — Dohányügy Magyarországon, 206, 213, 214 sz. — Len és kenderügy Magyarországon, 226—235 sz. — Vasipar, 282—284 sz. — 1857 év. Gyapju ipar, 31, 32, 34, 35, 37, 40, 41, 48, 49 sz. — Egy indítvány a gabonaáresökkenés

ellensúlyozására, 94—96 sz. — Levelek a bécsi gazdasági kiállításról 114—123 sz. — Magyar gazdasági egyesületi kiállítás Pesten 1857 jun. 6—11 napjain, 129—142 sz. — Állattenyésztésünk szomorú állása, 153—155 sz. — Az ausztriai birodalom külkereskedése, 159, 165, 167, 168, 187, 191, 203, 204 sz. — Az alakuló első magyar általános biztosító társaság, 155, 170—173, 255, 282 sz. — A takarékmagtárak ügyében, 185, 225 sz. — Sóttermelés alapjai és fogyasztási viszonyai az ausztriai birodalomban, 210, 217 sz. — A keletkező borkereskedő társulatokhoz, 227, 239, 240, 241 sz. — A budapesti kereskedelmi és iparkamara 261—265 sz. — Gazdasági rendezőség és ügynökség, 279, 288 sz. — Vidéki gazdasági egyesületek, 291—293 sz. — 1858 év. Farsangi eszmék; miért van most annyira divatban a nőtlenség?; a nőknek hozzájuk illő iparra nevelése, 18, 19 sz. — Gőzmalmok, 20, 23 sz. — A szenvedő emberiség érdekében, 38, 52, 60, 87, 91, 92, 100, 117 sz. — Nemzetgazdaságunk gyarapodásának alapjai, több szám. — Magyarországi takarékpénztárak, 107, 109, 112, 115 sz. — Gabona kereskedésünk ügyében (vasuti viteldíjak) 123, 124, 127, 129 sz. — Iparmű-raktárak. Budapest jelene s jövő hivatása. Borbizományi raktár Pesten. Koldulás megszüntetése s koldusdolgoztató intézetek 159, 171 sz.

3. A „Gazdasági Lapok“-ban. 1855 év. Majoros gazdákat képző intézetek érdekében, 47 sz. — 1874 év. Tanulmányok a jegybankok biztosítéka felett, 1, 2 sz. (Értekezés a M. tud. Akadémia 1873 dec. 9-diki gyűlésén). Emlékbeszéd Török János felett, a M. Gazd. Egyesület 1876 dec. 8-diki választmányi ülésén,

1877 évi 41, 57 l. — Emlékbeszéd gr. Károlyi György felett az Orsz. M. Gazd. Egyesület 1878 febr. 24-diki közgyűlésén, 1878 évi 127. l.

4. Az „Ellenőr“-ben. 1874 év A vámkérdés az iparegyesületben (Az Orsz. M. Iparegyesület összes szakosztályainak egyetemes gyűlésén a vámterület-egység mellett mondott védbeszéd), 118 sz. — Önálló magyar nemzeti bank, 141, 142, 144 sz. — 1879 év. A székesfehérvári kiállítás. A takarékmagtárak ügyében.

D) *Különféle füzetekben megjelent dolgozatok*: A sertés hizlalás, jutalmat nyert pályamű, a füzetes „Falusi Gazda“ 1856-dik évi 4-dik füzetében. — Len és kender; fontossága, kezelése; a „Magyar évlapok“. Kiadják és szerkesztik Mészáros Károly és Sárosy Gyula, 1857 évi I. kötet 44—54 lap. — „A mezőgazdaság a tudomány mai színvonalán. A váltó gazdaságot meghaladó folytonos termelési rendszer és a gázalagcsövezés, mint mostani ismereteink szerint a termelés hatványozásának ne továbbja.“ Akadémiai székfoglaló elmondva a M. tud. Akadémia 1859 máj. 16-diki gyűlésén. Megjelent először tömör kivonatban a Csengery Antal által szerkesztett és kiadott „Budapesti szemle“ 1859-dik évi VI-dik kötetének 201—204 lapjain; azután egész terjedelemben a „Földmívelési érdekeink“ 1882 évi 12, 13, 14 számaiban. — Felelet az országgyűlési jegybank bizottság kilencz kérdésére, 1870 május 1-én; az országgyűlési jegybankbizottság naplójában. — Mező-Panit község gazdasági viszonyai: „Az erdélyi gazdák 1871-ben Maros-Vásárhelyt tartott első vándorgyűlése jegyzőkönyvében, kiadta az Erdélyi gazdasági egyesület“. A rabdolgoztató egylet által kiadott „Magyar könyv-

tár“-ban: Gazdasági rendszer, az erő elforgácsolás hibái és a nagyban termelés előnyei szempontjából. A haszonhajtó szőlőmivelés leglényegesebb fogásai. A homoki gazdaság. Mind a három 1882-ben jelent meg.— Az Országos magyar gazdasági egyesület évkönyve: I köt. 1892. Nagyváthy János, a „Szorgalmatos Mezei Gazda“ írójának százados emléke. (Felolvasatott az O. M. G. Egyesület 1891 május 10-diki közgyűlésén), Kacs Kovics Lajos 1806—1891. III. köt. 1894. Dávid Áajos 1813—1892, Enesei Dorner Ede, 1810—1892. IV. köt. 1895. Beniczky Gábor az O. M. G. egyesület ig. vál. tagja és lótenyésztési szakosztályának volt elnöke 1851—1894. Földvály Mihály, az O. M. G. egyesület alapító s választ. tagja, 1824—1895. — A magyar gazdasági történelmi szemlében: Adalék Magyarország mezőgazdasága történetéhez, a honfoglalás első korszakából, I. füzet.

E) *Különféle lapokban és folyóiratokban széljel levő dolgozatok cím megnevezés nélkül.* 1843-tól 1847-ig a Magyar Gazdasági egyesület által kiadott „Mezei Naptár“-ban, — 1845-től 1848-ig a „Magyar Gazdá“-ban, és „Heti lap“ iparos lapban, — 1853-tól 1860-ig a Pesti Napló, Budapesti Hirlap, Pester Lloyd, Sürgöny, Magyarország, Hon, Magyar Posta, Falusi Gazda, (mind a Fényes Elek által szerkesztett füzetes, mind a heti lap kiadás), Gazdasági Lapok, Magyar Gazda (az Érkövy féle), Iparosok lapja, Iparlap hasábjain, végre a Heckenast Gusztáv által ugyanezen időben kiadott külföldi naptárakban számos közgazdasági, mezőgazdasági, iparos és statisztikai czikk jelent meg tőle. Különösen mozgatta 1860-ban a gazdatiszti nyugdíj és árva-

gyám intézet ügyét: írt a különféle biztosításokról, a régi iparegyesület működéséről, az állatbiztosításról; buzdított új iparegyesület alakítására stb. 1873-tól 1882-ig a Gazdasági Lapokban, Borászati Lapokban, Nemzetgazdasági közlönyben, Erdélyi Gazdában és a Magyar Földben jelentek meg cikkei.

F) *Különösen a Magyar Tud. Akadémia kiadásai közt megjelent dolgozatai.* Statistikai közlemények, 1861—62-dik évi folyamában: Magyarországi takarékpénztárak. Első kötet, I. füzet 89—105, második köt. II. füz. 83—93, negyedik köt. I. füz. 24—46, ötödik köt. II. füz. 211—221 lap. Magyarország borászata, második köt. II. füz. 222—246 l. Borkereskedésünk, harmadik köt. II. füz. 230—248 l. Pesti magyar kereskedelmi bank (történet, s forgalom kezdettől fogva) negyedik köt. I. füz. 3—24 l. Cs. k. szabadalmazott első Duna gőzhajó társaság (történet, s forgalom kezdettől fogva), negyedik köt. I. füz. 59—73 l. Népeségi mozgalmak az ágostai vallásfelekezet dunántúli superintendenciájában 1861-ben, ötödik köt. II. füz. 275—279 l. Népeségi mozgalmak a helvét vallásuk közt 1861-ben, ötödik k. II. f. 280—299 l. — *Értekezések:* Székely kérdés, (értekezés az Akadémia 1874 márt. 30-ki gyűlésén). A társadalmi tudományok köréből. II. k. 11 sz. 1874. Az alföldi aszályosság legvalószínűbb okai s hatásának természetszerű mérséklése. (Olv. a M. t. Ak. 1878 jan. 22 gyűlésén). Math. és term. tud. közlemények. XV. k. 10 sz. — *Emlékeszések:* Vállas Antal felett, 1874 dec. 21. (Math. ért. III. k. 8. sz.). — Szigethi Wurga János felett, 1875 ápr. 25. (Tört. tud. ért. III. k. 6 sz.). Dr. Entz Ferencz felett 1877 dec. 17.

(Term. ért. VIII k. 11 sz.). Balla Károly felett, 1879 jan. 27, (Term. ért. IX k. 7 sz.). Kenessey Albert felett 1880 dec. 20 (Term. ért. XI k. 21 sz.). Morócz István felett 1882 mart. 21 (Emlékbeszédek III sz.). Árkosi Benkő Dániel felett, 1884. (Emlékb. II k. 2 sz.). Érkövy Adolf felett 1884. (II k. 6 sz.). Korizmic László felett 1887 (IV k. 10 sz.). Dr. Zlamál Vilmos felett 1888 (V k. 3 sz.). — *Nemzetgazdasági szemle*. Községi háztartás. 1874 évi I füz. 55—68, II füz. 121—134, IV füz. 365—376 l. — A telepítések mai fontossága s vizsgálódás sikerülésök feltételei körül. 1879 évi I. füzet.

g) *Szerkesztések s belső munkatársi foglalkozás*. Szerkesztett 1854—7-ben több naptárt, melyeket Heckenast Gusztáv adott ki. Különösen szerkesztette a Gazdatiszti naptárt egészen, a Vas Gereben nagy naptárnak, a Protestans naptárnak stb. tiszti névtárát. 1855-ben Számvald Gyula kiadásában a közlekedési naptárt szintén egészen. — Falusi Gazda (Gazdasági heti lap) kiadja Heckenast Gusztáv. Ennek elsőbb 1857-től fogva. Érkövy Adolf szerkesztése alatt főmunkatársa volt, azután azt 1859 máj. 1-től 1860 dec. 31-ig szerkesztette. *Iparosok lapja* (heti lap) felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos Galgóczy Károly 1859 okt. 1-től 1860 dec. 31-ig; azután 1861 végéig „Iparlap“ czim alatt lap-tulajdonos és főmunkatárs (Dr. Szabóky Adolf levén szerkesztő). — 1856—59-ben a Budapesti Hirlapnak, mely időközben Sürgöny czimet vett fel, (Nádaskay Lajos szerkesztése mellett) belmunkatársa és levelezési rovatvezetője; ugyanezzel együtt 1857—58-ban (b. Kemény Zsigmond szerkesztése mellett) a Pesti Napló rendes munkatársa és gazdasági rovatvezetője, a Pester

Lloydnak külmunkatársa volt. Nemzetgazdasági közlöny, (havi füzetes folyóirat), kiadta a Nemzetgazdasági egyesület. Szerkesztette Galgóczy Károly. Emléklapok a magyar nemzet ezredéves ünnepére. I., II. füzet 1892. szintén kiadója és szerkesztője.

Az általa szerkesztett szaklapokban, folyóiratokban, és a melyeknél főmunkatárs volt, az eddig említettekén kívül és névtelenül is több nagyobb terjedelmű dolgozata van. Legyen elég ezek közül csak néhányat megemlíteni: A Falusi Gazdának az 1859-dik évet megelőző folyamában: 1857 év. Rábaközi utazásom. (A vidék ismertetése s a rábaközi tagosítások jellemzése, 157 l., a rábaközi nép jellemzése 166 l., a tagosítások eredménye s a mezőgazdaság állása Rábaközben 172, hol a hiba, hol a segítség 173 l.). Badicz Imre ur tagos gazdasága Rábaközben, Szil-Sárkányon, 177 stb. lap. Cselédügy Magyarországon, 198, 204 l. — 1858 év. Első magyar általános biztosító társaság, 28, 37 l. — Eke verseny Rákos-Palotán 191—198 l. — Csehországi gazdasági egyesületi kiállítás május 13—17 (165 l., Csehországi gazdasági egyesület közgyűlése 177, juhtenyésztők nagygyűlése 193, a liebwerdi földmives iskola 181 l.). Birtokhaszonbérletek, 281, 291, 300 l. — Különböző iparvállalatokkal kapcsolt gazdaságok szükséges különböző szervezete, 340 l. (Burgonyaszeszgyártó gazdaság 346, Kukoricza-szeszgyártó, 369, Serföző gazdaság, 388, Olaj-gyártó gazdaság 413 l.). — A szolnok megyei gazdasági kiállítás, 317, 319, 325 stb. l. — Szőlő, répa és luczernaföld alagesővezések Tatán 339 l. — Jurenák Sándor gazdasága Uj-Kuton 353 l. — A Nemzetgazdasági közlönyben

A hivatalos árverési hirdetések modora, mint sok tönkretutásnak különféle okai közül, a legközelebbiek egyike, I füz. 22 l. — A telekkönyvek rendeltetése és ezzel szemben azok mostani állapotja, II füz. 70 l. — Gyűlések, congressusok, ünnepélyek s kiállítások. VI füz. 201 l. — Az iskolatakarékpénztárak szervezete Bécsben és még egy ehhez csatolt eszme, VI. füz. 237 l. — Az ipar nemzetgazdasági jelentősége; különösen hazánkra vonatkozólag az ipar hátramaradásának orvosló eszközei s azok közt a védvámok, VII füz. 241 l. — Emléklapok a magyar nemzet ezredéves ünnepére, 1892. I. Ferencz József, Magyarország királya és Ersébet királyné koronáztatásának ünnepélyességei, 1867 junius 8-án. I. füz. 3. l. — Budapest főváros 50 évvel ez előtt és most. II. füz. 123. l.

Alapítványai. 1, A pesti helv. ref. papnevelő intézetnél. 1855-ben Mezőgazdasági statistikájából, oly rendeltetéssel adott át egyenesen a nyomdából 1000 példányt (2000 pft névérték) Török Pál akkori pesti helv. ref. főesperes (később püspök) ur kezeihez, *) hogy az annak eladásából befolyó összeg tőkésítettvén, e tőkének 5°/o-kos kamatja évenként egy papi szüléktől származott és a pesti helv. ref. papnevelő intézetben tanuló ifjunak adassék ki tanulói segítségül. — 2, Az Országos Magyar Gazdasági egyesületnél: tagsági alapítvány 240 frt. — 3, Az erdélyi gazdasági Egyesületnél szintén: tagsági alapítvány 105 frt. — 4, A pesti helv. ref. főgymnasium javára 105 frt. — 5, A péczeli

*) Korrajzok a dunamelléki helv. hitv. egyházkerület életköréből. Török Pál. Pest 1858. 193 l.

helv. ref. egyház javára 100 frt. — 6, **Családi alapítvány a nagy-kőrösi főgymnásiumban, a magyar nemzet 1896-dik évi millenniumi ünnepéje alkalmából: 2000 korona**, oly rendeltetéssel, hogy e tőke kamatja évenként, egy a Galgóczy nevet viselő és a nagy-kőrösi gymnásiumban tanuló családtagnak adassék ki tanulói segélyül akkép, hogy: *a)* ha az igénylő nagy-kőrösi születés, akkor az évi kamatot mindaddig egészen kapja, míg az 300 koronát meg nem halad; *b)* ha nem nagy-kőrösi születés, akkor az évi kamatnak csak fele adatik neki. *c)* Aki a segélyt egyszer megkapta, míg a nagy-kőrösi iskolában tanul, folyvást élvezetében marad annak. *d)* Ha ilykép a *b)* eset szerint csak a fél kamat van elfoglalva, annak másik fele addig is kiadható egy nagy-kőrösi születésű családtagnak, míg az első fele felszabadul. *e)* Mikor a nagy-kőrösi iskolának gymnasialis osztályaiiban a Galgóczy nevet viselő növendéke nincs: akkor az évi kamat a tőkéhez növekszik; de azért az *a)* és *b)* alatt megszabott kiosztási kulcs továbbra is megmarad, többfelé a segély csak akkor lesz osztható, ha a tőke annyira szaporodott, hogy az évi kamat 300 koronát meghalad. *f)* Ha ezen alapítványt valamely családtag ennek tőkéjével egyenlő összeggel szaporítja, az a tőle leszármazó családág részére elsőbbségi jogot köthet ki: de azt a megállapítást, hogy ez az alapítvány a nagy-kőrösi iskolában tanuló, és a Galgóczy nevet viselő családtagok részére szóljon, meg nem változtathatja.

Dániel, a ki 1832-ben született Nagy-Kőrösön. 1849-ben a nagykőrösi helv. ref. lyceumban épen a második éves bölcsészeti tanfolyamon volt, mikor a pesti országgyűlés és az első felelős ministerium Budát és Pestet

elhagyva, Debreczenbe tette át székhelyét és a fővárosba január hó 5-én hg Windischgrätz császári fővezér táborával bevonult. Arra a hirre, hogy a császári hadak előrenyomulásával összeszedetik a fiatalság és besorozva, Olaszországba küldetik az ott viaskodó hg Radeeczky táborába, szétrebbent Nagy-Körösről is nemcsak az iskolai, hanem egyéb fiatalság is. Ennek természetes következképpen megszűnt az iskolákban a tanítás. Ekkor Dániel is menekült. Mint 17-dik éves egyén, a szabadcsapatok (gverillák) közé állott be. Onnan júliusban, a bátyja Károly által szedett ujczok közé ment át s azoknak szervezkésekor Szentesen, az ő századában tizedes lett. Vele maradt egész a borosjenői fegverletétekig s onnan a Nagy-Körösre való hazajutásig. Ott 1849 őszén, az iskolák beállításakor, megzavart tanulását ugyan ismét megkezdette: de amint látta, hogy az ideiglenes kormány bátyját kiltította a tanárságból s hadi törvénysek elé állította, minden kedve elment attól. Más életpályáról kezdett gondolkozni, ahol mások kegyétől függetlenebb életet remélhessen, mint a fenforgott viszonyok közt ugy sem sokkal kecsgetett hivatalos pályán. Bátyja tanácsára is, a gazdasági gépészeti pályát választotta, amelyhez a jól végzett számtani, természettani, s erőtani stb. tantárgyakból némi előismereti alapja is volt már. Pesten akkor Vidacs Istvánnak első rangu gazdasági gépgyárában kezdve, azután ugyanitt és Bécsben több gyárban, azok közt Shuttleworth bécsi angol gépgyárában is folytatva, igyekezett magát gazdasági gépészszé kiképezni. 1863-ban Székes-Fehérvárott állította fel gépgyárát, 1866-ban megnősült. Esk. 1866. sept. 15. Azonban csakhamar elbetegesedett, 1874-ben elkezdette

üzletét megszüntetni s 1877-ben sok szenvedés után meghalt.

János, aki 1838. jun. 1-én született Nagy-Körösön, iskoláit ugyanott, a költészetet (poetica) épen hazánk nagy költője, Arany János tanársága alatt végezte. Tanulói pályája a szabadságharcra következett ideiglenességi időszakra esik. Kedve s szellemi tehetsége is jó volt a tanuláshoz. De előtte állott az akkori szomorú idők jelensége és Dani bátyjának példája, aki másodéves bölcsész korában ment a gazdasági gépészetre, tehát a VII-dik gymnasialis osztályból ő is üzleti, és pedig a kereskedői pályára lépett. Ezen töltött négy évet. 1858-ban azonban megalakulván Pesten az Első magyar általános biztosító társaság, a közvetlen gyakorló kereskedői pályáról ahoz ment át hivatalnokképen, és e pályán képezte magát kitaratólag. Közben követte belhajlamát, önképzés útján a tudományban. Történelem, számtan, csillagászat lettek kedvencz tantárgyai. Foglalkozott néha a szépirodalommal is, amelyhez még kedves tanárától, Arany Jánostól hozta magával a vénát. Amellett épen hivatalos körében szükségét látván több nyelvismeretnek; a szükséges nyelvek elsajátítására is törekedett.

1861-ben a Phönix biztosítótársaság főügynökségi titkára lett Aradon. 1864-ben az Adriai biztosító társaság részére ügynökségek szervezése végett utazta be Erdélyt. 1865-től kezdve, a Victoria biztosító társaságnak, melynek igazgatósági főszékhelye Kolozsvárt volt, vezértitkára volt Pesten. Ez állástól, bátyjának Károlynak, e társaság vezérigazgatói állásától 1873-ban történt visszalépése után, még másfél év mulva, 1874. utóján lépett vissza.

Ezután irodalommal foglalkozott. 1875-től 1879-ig belmunkatársa volt az „Ellenőr“ napilapnak, amelynél a nemzetgazdasági rovatot vezette. Hasonló téren dolgozott a Nemzetgazdasági közlönyben (1876: A közgazdasági alkudozások történetéhez. A nyolczvanmillió bankadósság. Beóthy Leó: Nemzetlét, Budapest, 1876. című munkájának ismertetése stb.) Egyidejűleg a Nemzetgazdasági egyesületnek titkára is volt. Írt a Pester Lloydba is (1880. A vasutakról). Írt humoristicus költeményeket az „Üstökös“-be s más éleztlapokba névtelenül vagy G. jegy alatt, többek közt: paródiát Arany János Tetemrehívására, Garay János Obsitosára, Szász Károly Kalobiothika, „Kivántam én is szépen élni“ kezdetű versére.

1879 októbertől 1893 jun. 30-ig ismét a Magyar-francia biztosító társaság pesti főügynökségi cégjegyző titkára volt. Ekkor nyugalomra vonult. E nyugalmi állapotában történelmi, számtani tanulmányokkal és nyáron át virágkertészettel foglalkozik. Nőtlenül töltvén egész életét, 1876 óta testvérével, Károlylyal egy háztartásban él, s annak s Etelka néniének, azután unokahugának családját tekinti családjának.

Valóságos mélyenható buvártudós veszett el benne! Most (1896) már több év óta Assiria és Babilonia történetén dolgozik.

Elemér, III. Gábor és Bécsi Zsuzsánna fia. 1856 ápr. 16-án született Békés-Gyulán épen akkor, mikor atya Nagy-Váradon államfogságban volt. Alig volt 7 éves, mikor atyát 1863-ban egészen is elvesztette. 1864-ben édesanyja is elhagyta Gyulát. Ekkor nagybátyja Károly vette magához, s Gyulán megkezdett isko-

láztatását 1864-ben már Pesten, 1865-ben pedig levivén magával Kolozsvárra, ott folytatta. Majd egy-egy évre meglátogatta Elemér a h.-vásárhelyi, a nagykőrösi és a kunszentmiklósi helv. ref. iskolákat. Ez utóbbi helyről, főkép a reáltudományokhoz lévén kedve, a pesti főreáliskolába, onnan ugyanott a műegyetemre ment s ott végezte be iskolai tanulmányait.

Műegyetemi tanulása 3-dik évében töltötte ki az önkéntes katonai évet. Ez annyira megzavarta tanulását, hogy egy évvel visszaesett.

Az iskolai tanfolyam bevégzése után Elemér Czegléden a Gerje-Perje patakok, azután a szolnok-kécskei vonalon a Tisza szabályozásánál, majd a szegedi árvíz után e város újjáépítésének nagy munkájánál nyert alkalmazást, a honnan a magyar államvasutak szolgálatába lépett, a hol jelenleg is foglalkozik. Állomáshelye kezdetben s most is: Szolnok. Időközben azonban foglalkozott Szegeden, Mezőtúron, Hunyadmegyében Déván, többnyire hidépítészet körül lévén megbízatása.

1885 márt. 3-án nősült Mozgay Vilmával Szegedről. Házasságuk még eddig gyermektelen. Különben igen szerény, kevés igényű, takarékos, kötelességét szigoru pontossággal teljesíteni szerető, és megelégedett ember vált belőle.

Vele a Galgóczy-család ezen ágazatának fáklyája alkalmasint lefordul!

Visszautalok a 68. lapra az Erdélybe költözött családágazat ismertetéséhez.

Apám többször beszélt szépapja testvérének Erdélybe leszármazásáról és arról, hogy szépapja paszo-

mántjait, melyeket az, mint nemesek hadnagya (insurrectionális hadnagy) viselt s nagyapja még ereklyeképp megőrzött, kis gyermekkorában ő használta fel paritytyának, valószínűleg, mert a hosszú állásban megette a moly. Beszélte azután különösen, hogy 1815-ben, mikor ő czeplédi tanár volt, len is jártak az édes atyjával (a nagyapámmal) és Galgóczy János bátyámmal a déli határszéleken az elszármazott atyafiakat keresni. Ez úgy történt, hogy Kaszap Mihály bátyám (a Galgóczy Éva néném férje) aki mint élelmes, vállalkozó ember le szokott járni a szerb és oláh vidékekre, sőt épen Szerbiába is, társaival együtt, hizlalni való sertésekért, melyeket onnan falkával hajtottak fel, egyszer azzal a hírrel jött vissza, hogy Mitroviczán vagy Karansebesen találkozott egy Galgóczy nevű uri emberrel, akinek, mikor megmondotta, hogy az ő felesége is Galgóczy leány, megörült és kitudakolván mindent, azt mondotta, hogy az ő eleji is Magyarországról valók, és tudja, hogy nem messze Pesttől rokonai maradtak. Az ő öreg özvegy édes anyja még többet tud erről. Sok irományok is vannak nálom, amelyek magyarországi rokonokra és birtokokra tartoznak, s melyeknek ők hasznokat nem vehetik. Megnevezvén tehát, hogy ők micsoda községben lagnak a határszélen, azt izente, hogy menjenek el az atyafiak az iratokért, szívesen kiadják nekik. Kaszap Mihály ezt az izenetet és a lakóhelyet fel is jegyezte pénztárczájába. Azonban mikor a feljegyzés a vásáron szabad ég alatt történt, épen esett az eső, és valószínűleg rászitált a jegyzésre; mert mire haza jött s nagyapámmal és a sógorával közölni akarta, akkor már annyira el volt dörgölődve a különben is csak írónnal tett irás, hogy

a község neve teljesen olvashatatlan volt, s arra más-kép sem emlékeztén, csak annyit tudott mondani, hogy az a határszélen van. Nagypám, apám és nagybátyám mégis elindultak az 1815-dik év nyarán. Akkor még nagy becsök volt a családi leveleknek, kivált ha olcsón elzálogosított birtokokra vonatkoztak, ami nem volt ritka eset. Apám pedig már akkor takarító ember volt, s különösen őt sarkalta a remény. Azonban összejárták Mitrovicza és Karansebes körül a végvidékeket, tudakolva hivataloknál is mindenfelé, mégis minden eredmény nélkül tértek vissza. Ezt az esetet Galgóczy Pál bátyám, és Szabó Józsefné néném (Fehér Mária, az öreganyám testvérének Dúzs Éva, Fehér Pálnéknak leánya), a kik még élnek (1889) szintén ekkép adják elő, szüleik elbeszélése után.

Galgóczy János, az abuczai, mikor vele Dobrán találkoztam, constatálta azt a köztök is fenmaradt hagyományt, hogy ősük Galgóczy István a Rákóczyforradalom alatt került Magyarországról, és hogy ott Miskolc és Pest vidékén maradtak rokonaik, valamint hogy magyarországi birtokokat illető több okmány is volt náluk. Azonban az 1848/49-dik évi forradalomban összes okmányaik az oláhok rablásainak áldozatul estek. Azt is tudta, hogy apja és nagyapja még néha izengettek Magyarországra; Nagy-Ajtára pedig jártak. De a Kaszap Mihály által tett izenetről már nem tudott. Azonban az izenő valószínűleg az ő nagybátyja, szintén Galgóczy János, a hivatolt özvegy öreg Galgóczyné pedig az ő nagyanyja, Martonossy Juliánna volt.

Abuceza, ahol Galgóczy János találkozásunkkor is lakott, a határszélen van ugyan, de az akkor még külön

országot képezett Magyar és Erdélyország határszélén, Hunyadmegyében, nem pedig a határszéli örezredek területén. Ebben volt apámék tévedése, akik a határszéli örezredek területén kereskedtek.

Az Abuczán még most is élő Árpád tudomása szerint az Abuczán élt öregek is még a reformata vallást követték. Ma már ott mind róm. katolikusok a Galgóczyak. A nagyajtaiak még mind reformátusok voltak, csakhogy az öreg István halála után ott sem marad már egy sem.

Harmadik törzság.

Mádi, illetőleg Nagytályai Galgóczy Mihály.

I. Galgóczy Mihály, a törzsadományos hét testvér harmadika, Zemplénmegyében mádi lakos volt. Két unokája István és Benedek 1724-től 1732-ig folytattak le Zemplénmegye előtt egy nemességet igazoló pert. Az esetben használt okmányokból és tanuvallomásokból (Zemplénmegye levéltára Protoc. I. pag. 60. an. 1724. Fasc. 5. nro. 519. és 579. an. 1732. Prot. II. pag. 189. an. 1732. Fasc. 17. nro. 69 an. 1732.) a következő törzsesaládfa áll össze:

I. Galgóczy Mihály, Mádon.

<i>II. Mihály, szintén Mádon.</i>		<i>I. István, Tályán.</i>
<i>III. Mihály</i>	<i>Benedek.</i>	<i>II. István,</i>
Gyöckére, Abauj megyébe szakadt át s maradékai is ott szállottak meg.	az egyik nemesség igazoló Mádon, később Szabolcs megyében Nagy-Halászon, a honnan ivadékai Ung megyébe kerültek.	a másik nemesség igazoló szintén Tályán.

Zemplénnegyében, ez időben és ennek a családnak Tályá mutatkozik főfészkéül, habár I. Galgóczy Mihály az okmányokban nádi lakoskép szerepel: de a család Tályán gyökerezett meg, és onnan terjedt egyik oldalról ismét a közvetlen szomszéd Mádra, másik oldalról a szintén közvetlen szomszéd, de már Abauj megyében fekvő Szántóra, azután egyesével a Hegyalja s vidéke más helyeire is; — viszont ugyanide kerültek vissza nemcsak az innen elszakadt tagok ivadéakai; hanem sokszor a borsod megyei eesegi családág ivadéakai is. E gyakori változás, a kölesönös vegyülés, és a nevek egyformasága miatt, a különféle okmányokból kiderülő családtagok rendszeres családfába összeállíthatók nem levén, ugyanazért az ismertetést csak a tályai helv. ref. anyaegyház anyakönyvei szerint adom, kísérve egyéb adatokból kiderülő további jegyzetekkel.

1, *István* (a fentebb nevezett és nemességét Benedekkel igazoló II. István) gyermekei, a születési évek szerint: Mária 1725 január 6 (megh. 1735), ismét Mária 1735 júni 27 (megh. 1739), István 1745 decz. 11; Mihály 1748. márt. 20. Ennek a Galgóczy Istvánnak, a ki ekkor már öregnek neveztetett, felesége meghalt 1767. ápr. 15, maga pedig 1768 ápr. 18-án.

2, *Mihály*, gyermekei: Mihály 1729 sept. 1., Klára 1738. mart. 27.

3, *András*, gyermekei: Judith 1731 jul. 3, második nejétől Hegedüs Máriától, a kivel 1745 január 4-én kelt össze: Mária 1745 nov. 12, Éva 1748 máj. 18, Zsuzsanna 1751, József 1757 január 3-án.

4, *János*, gyermekei első neje Bodnár Erzsébet-től: János 1741 sept. 11 (megh. 1754), Mária 1744 jul.

8 (lett Cselli Istvánné), Erzsébet 1748 aug. 31 (megh. 1750), István 1750 január 31, Zsuzsánna 1751., Judith 1755 febr. 8, Erzsébeth 1757 febr. 1., Sámuel 1759 január 2 (megh. 1761), András 1760 nov. 17, Sámuel 1763. márt. 30., második feleségétől Juhász Zsuzsánnától: János 1768 ápr. 2, Mária 1770 febr. 28. Maga ez a János meghalt 1771 febr. 17.

5, *Mihály*, fia Mihály 1768 aug. 27 (fia meghalt 1783, maga 1788).

6, *Zsigmond* és Kocsy Sára gyermekei: István 1774 febr. 9, Zsigmond 1775 aug. 1, Pál 1778 febr. 12.

7, *Mihály* és Benedek Sára leánya Klára 1774 sept. 12.

8, *Pál* és Kovács Borbála leánya Mária 1775 márt. 14.

9, *Sámuel* és Szabó Mária (Szabó Sámuel leánya, akivel 1779 ápr. 21-én kelt össze) gyermekei: Sámuel 1780 febr. 28, Juliánna 1782 febr. 16, Eszter 1786 aug. 27 (megh. 1788), Eszter 1789 máj. 9. (lett Szathmáry Józsefné 1810 febr. 9 megh. özvegyen 1854. ápr. 6-án 65 éves korában) Juliánna 1797 sept. 12 (lett Szentpétery Józsefné Perén 1816 aug. 25). Maga Sámuel megh. 1815 ápr. 11.

10, *Sámuel* és Kelemen Zsuzsánna (kivel 1796 febr. 8-án kelt össze) leánya Klára 1806 július 5.

11, *Pál* és második felesége Miklós Zsuzsánna, kivel 1822 márt. 9-én kelt egybe (első felesége Szentmiklósy Zsuzsánna volt), gyermekei: Debora 1823 dec. 13, Gedeon 1826 ápr. 3, (megh. 1828 jan. 21). Boldizsár, 1828. márt. 10. (megh. 1829. nov. 21.) Maga Pál meghalt 1829 június 17-én 46 éves korában.

Tályán ma : (1895) az itt elsorolt Galgóczyak közül egy síncs. Van ugyan még itt kettő: egyik Schiffman Sándorné, Galgóczy Józsefnek és Szrógh Máriának Miskolczon 1816-ban született leánya Mária, a ki itt elhagyott szegény özvegységben él, másik Galgóczy Ödön, Imrének és Farkas Teréziának Sáros-Patakon született fia, feleségével Weber Herminával, a ki édes anyja Farkas Terézia örökségébe telepedett ide; de ez mindenik, a mint a II. törzsnél láttuk, az ecsegi ágból való.

Az itt született ezen ági Galgóczyak elhaltak, vagy hivatal, elhúzasodás, ipar s más életpálya útján eloszlottak innen.

A tályai anyakönyvi adatok közül a fennebbi sorozatba nem oszthatók be :

Galgóczy Lidia, aki 1806-ban ugyanitt Szabó Jánoshoz, azután 1815 január 11-én Husz Dánielhez ment férjhez s mint ennek özvegye halt meg 1831 jul. 26-án 51 éves korában; továbbá *Galgóczy Caritás*, aki 1814 január 5-én szintén Tályáról ment férjhez Prágay István golopi ref. paphoz; azonkép *Galgóczy Zsuzsánna*, aki Fodor János özvegyekép halt meg 1852 oct. 18-án 61 éves korában. Ezek neve az 1700-ik évtől folyó születési anyakönyvekben nem fordulván elő, ezeknek máshonnan kellett idekerülniök.

Tályán laknak még róm. catholicus Galgóczyiak is; ezek a köznép osztályból valók, s nem tartoznak ehez a családhoz.

További jegyzetek :

a) Az országos levéltár kincstári osztályában Urbária etc. Tomus XIV. Fasc. 89, lap 92—93, és nro 24. az 1685-dik évről ezek foglaltatnak: in eadem posses-

sione Balkány (Szabolcs megye) Andreas Galgóczy nobilis Balkaniensis quartam partem curiae nobilitariae habet, nihil aliud. Ipsemet ubinam sit, nesciunt incolae. Ugyanez időről Tomus XII. fasc. 70. Galgóczy Andrásnak szőlői iratnak össze Szántón, Abauj megyében, a Bagor és Súlyom hegyen. A nemességi összeírások közt pedig Szabolcs megye nro. 461. List. Consil. 1755-dik évről Galgóczy Benedek szabolcsmegyei belső területi lakosnak mondatik (Lásd tovább *f*) alatt).

b) ad 2. A sárospataki ref. főiskola jegyzőkönyvei szerint Galgóczy Mihály 1715-ben iratkozott be a sárospataki ref. főiskola felsőbb osztályai közé, 1723-ban rectoriára ment Megyaszóra; később világi életpályára tért. Ugyane jegyzőkönyvben ifju Tsétsi János tanár sajátkezű bejegyzése szerint 1733-ban halt meg Galgóczy András tarczali ref. lelkész, aki előbb fonyi és báji pap volt. Csécsy ezt vir doctus-nak nevezi.

c) ad 3. A tályai anyakönyvek szerint 1814 febr. 9-én Galgóczy József nőszül Migléczy Éva asszonnyal Ondon. Ez valószínűleg András és Hegedüs Mária fia volt, aki 1757 január 3-án született és egy azzal az idősb Galgóczy Józseffel, aki a miskolczi anyakönyvek szerint ifj. Galgóczy József mellett násznagy volt, mikor 1807 febr. 2-án Szrógh Máriát feleségül vette.

d) ad 9. 1818-ban iratkozott be tanulókép a miskolczi ref. gymnasiumba Galgóczy Sámuel, s ott folytatta tanulását 3 évig. Ennek atyja szintén Sámuel, a beiratkozáskor tályai; 1819-ben pedig már abauj-baktai ref. pap volt. Ez Tályán született 1780 febr. 28 és szülei Galgóczy Sámuel s Szabó Mária voltak.

e) Abauj megyében a nemesi insurrectionális laj-

stromban, az 1790 június 12-én összeírottak közt foglaltatik a 204. sorszám alatt Galgóczy István, aki Szántón lakott, és lovas katonai szolgálatra kötelezte magát. A sáros-pataki anyakönyvek szerint nemes Galgóczy István földbirtokos nősül itt 1804 január 8-án nemes Ujlaky Ersébettel. Ezen kívül ennek születéséről, gyermekeiről és haláláról, a s.-pataki anyakönyvekben nincs semmi bejegyzés. Ez egész valószínűség szerint egy a szántói Galgóczy Istvánnal. Nősülésekor S.-Patakon lakott, azután ismét vissza költözött szántói birtokára.

Galgóczy Ábrahám 1878-ban halt meg Abauj megyében Felső-Mérán. Ez itt 40 évig volt a hely. ref. iskola tanítója. Ennek fia, Galgóczy Béla, szintén tanító elsőbb Szenden, azután Kemenczén, 1886-ban már Nagy-Kinizsen, mind Abauj megyében.

f) Ung megyébe, mint fentebb e törzság fejezetében említve van, Szabolcs megyén keresztül, Galgóczy Benedek ivadékai szakadtak át, aki 1732-ben, Zemplén megye előtt igazolta nemességét: de az előző a) pont alatt foglalt jegyzés szerint 1755-ben már szabolcs-megyei benlakos volt. Hogy pedig Benedek 1748 táján költözött Szabolcs megyébe, azt mutatja Szabolcs megye levéltárában az 1748 évi 47 sorsz. alatt és prot. 21, folio 100 foglalt okmány s bejegyzés, mely szerint Galgóczy Benedek, Zemplén megyének Töke-Terebesen 1748 márt. 13-án tartott gyűléséből nemessége igazolása felől kapott bizonyság levelét, Szabolcs megye előtt bemutatta. E megyében, mint mindjárt alább is kiderül, Nagy-Halászon lakott, a hová Galgóczy Istvánnak és Józsefnek fentebb a II-dik ágánál hivatolt peréből kombinálva, valószínűleg Csuha jogon került.

Ung megyébe a család az 1760-dik év tájon származott át Mogyorós községbe, nemességét e megye kebelében is igazolván. Ezen igazolás actái Ung megye levéltárában Fasc. 174, act. nro 30 és 89, anni 1775 Litt. G. nro 14 és 15 in Pers. alatt foglaltatnak, az Ungvárott 1775 május 18-án tartott közgyűlés jegyzőkönyve szerint (36 lap) az igazolásról bizonyság levél határozatván kiadatni. Ezt az igazolást Mihály és fiai kezdték, akik Szaboles megyében nagyhalászi lakos Galgóczy Benedektől származtatták magukat: de ennek Zemplén megyében Mádon lakott testvérének Ferencznek nemesség-élvezetével is bizouytottak. Mihály az atya, — ugy látszik —, az igazolvány kivevésekor már nem élt; mert az igazolványt 1775-ben fia Miklós vette ki; sőt Mihály gyermekeit halálakor még kiskoruakul hagyta hátra. Későbbi okmányok szerint Mihálynak két feleségétől, hét fia mondatik. Feleségei név szerint nem neveztetnek meg. Az elsőtől fiai: István, Miklós, András és Ádám; a másodiktól: Mihály, György és János. Ezek közül 1794-ben István, Ádám és János már nem éltek. Mihály pedig ismét Szaboles megye vidékére, Hajdúnánásra költözött vissza, ahol 1799-ben Ung megyétől ismét nemességigazoló levelet kért magának.

Mikép ágazott el az itt megnevezettektől Ung megyében a család, az összefüggő adatok hiányában családfába ismét nem állitható össze. Egyes adatokul a következőket iktatom ide.

Most (1890-ben) élő tagok: Galgóczy László Mátyucson, a mátyucezi és vajkóczyi ev. ref. egyházak gondnoka, — Dániel Kerészen, — István és pár rokona Mogyoróson. Kisebb birtokosok: de szorgalmas jó gaz-

dák. — Károly Ungvárott. Ez 1882-ben pártfogást keresni jött fel hozzám. Balogh Vincze nyugalmazott kir. törvényszéki bíró mutatta be nálam. Ungvári hely. ref. esperes, pap, Makay Dániel barátom is irt mellette. Meglepőleg hasonlított boldogult Dani testvér ösémhez, kivált hátulról nézve a mozdulata. Csakhogy arczban igen szeplős volt. Keresztelő levelét is bemutatta nálam. E szerint született 1844 jun. 18-án Ung megyében Tarnóczon, atya volt nemes Galgóczy Zsigmond, Bernáth Zsigmond ur ispánja, anyja nemes Felföldy Mária; maga előbb szabó, akkor pedig mikor nálam járt, kiskereskedő volt Ungváron. Három fiu gyermekét mondotta. Volt neki egy Dániel nevü testvére is: de az régen meghalt.

A zemplén megyeiek közt több pap és papné, ugyanezek és az ung megyeiek közt pedig sok gazdatiszt mutatkozik.

Magyar gazdák évkönyve' Kodolányitol 1879 szerint: Galgóczy Dániel gróf Andrássy Gyula kasznárja Tőke-Terebesen Zemplén megyében, János ennek fia, ugyanesak gróf Andrássy Gyulánál urod. irnok Tiszadobon, Szabolcs megyében, István pedig urod. kulesár gróf Degenfeld Imrénél Nyir-Baktán.

A miskolci hely. ref. iskolai bejegyzőkönyvek szerint 1867 aug. 28-án iratott be a III-dik elemi osztályba Galgóczy Jenő, aki 1856-ban, ugy ennek öccse István, aki 1859-ben született, attyuk Galgóczy Dániel Tiszadobon.

Negyedik törzság :*János.***Ötödik törzság :***Zsigmond.***Hatodik törzság :***Péter.*

E három törzsről nincsenek adatok.

Hetedik törzság.*Bilkei Galgóczy Pál.*

Galgóczy Pál, a közös adományos hét fitestvér legifjabbika szintén a Rákóczyakkal és házasság útján került Bereg megyébe, ott nőül vevén Ilosvay Borát, Ilosvay Gábornak és Bilkey Annának leányát Bilkéről. Ebből az egybeköttetésből részese lett a hajdan pallósjoggal bírt bilkei urodalomnak és miután a 36-dik lapon tett közlés szerint, Debreczenben, a Csapó-utszán volt Galgóczy féle házat eladta, bilkei lakos lett. 1688-ban Bereg megyének helyettes szolgabirájává, 1689-ben rendes esküdtjévé választott: (megyei jkv. 1688 év 95 l. 11 sz.; 1689 év 123 l. 25 sz.). II. Rákóczy Ferencz forradalmának kiütése alkalmával két sógorával, Ilosvay Bálinttal és Imrével együtt, mindjárt annak már kezdetén, 1703-ban ahoz csatlakozott, neje-

ről szintén rokona, Dolhay György főkapitány és várparancsnok alatt, a huszti várban kezdvén szolgálatát. (II. Rákóczy Ferencz levéltára. Had és Belügy. I. k. 348 l.) E forradalom befejezése után halt meg, mert 1711-ben még ügyében megyei szolgabíró kiküldetésének kérésével nyoma van életben létének. Hátrahagyott özvegye másodszor Mótó Ferenczhez ment férjhez.

Az általa terjesztett családja a következő:

I. Galgóczy Pál. Neje: *Ilosvay Bora.* Bereg megyéből, Bilkeről.
Bilkei lakosok.

I. István.

Neje: *Begányi Anna.*
Begányi András leánya N.-Begányból.
Nagy-Begányi lakosok.

I. Gábor.

Bilkén, 1722-ben megyei esküdt.

II. Gábor.

N.-Begányban.
Neje: *Miskolczy Borbála,* Kászonyból.

I. Imre.

Kis vagy Ó-Begányban.
Lásd: 1-ső folytatás.

I. László.

Elsőbb gecei, azután tiszá-keresztúri, majd fencsikai
helv. ref. pap Bereg és Ugocea megyében. Meghalt
1850-ben, nyugalomban, fiánál N.-Begányban.
Neje volt: *Uray Krisztina* Vetésről, Szathmár
megyéből.

Ersébeth.

Lett: *Pogány Istvánné* 1821-ben.

III. Pál.

Szül: 1810-ben Geceében.

I. István 1719 és 1722 rendes esküttje volt Bereg-megyének (a megye ugyanazon évi jegyzőkönyvei 211 l. 77 sz. és 326 l. 32 sz.). Nejével *Begányi Annával* 1731 december havában *II. Rákóczy Ferencz* fia, *Rákóczy József* javára förralt összeesküvésre vonatkozólag:

Jó Pál, Barta Mihály és Daresy György ügyében, az erre kiküldött katonai és polgári hatóság előtt tanukképp hallgattattak ki. 1758-ban Begányon Nánássy Ágnes férjezett Pap Mihályné, Nánássy István és Galgóczy István özvegye Begányi Anna, valamint ennek fiai Galgóczy Gábor és Imre, eszerét kötvén Gulácsy Gábor, Pécsy László, Pécsy Kata, Jármy Gáborné és Nánássy Klárával, ez ellen Begányi János (kinek atya volt Zsigmond, ennek Ferencz, és ennek János), valamint István és Ferencz tiltakoznak a leleszi convent előtt. (István sógora volt Galgóczy Istvánnak, Begányi Annának testvére, Ferencz pedig a másik sógorának, ifju Andrásnak a fia, János végre az ipának id. Begányi András testvérének Zsigmondnak a fia, id. Ferencz lévén a közös nagy, id. János pedig a közös szépapa. (Lehóczky, Bereg megye I k. 242. és III k. 63 l.) Begányi Anna igen kítünő nő volt. Alább lesz még róla szó.

III. Pál, László és Uray Kristina fia, elvégezvén iskoláit, közpályáját 1837-ben rendes esküdtkép kezdette meg Bereg megyénél, 1841-ben, mint megyei aljegyző folytatta; ugyanekkor egyuttal megyei táblabíróvá nevezetvén ki. 1845-ben megyei pénztárnok lett. 1848-ban törvényszéki bírónak választott. Ugyanez évben, az önkéntes seregek szervezésére bizottsági tagképp küldetett ki a kászonyi járásba. Huzamos ideig a munkácsi takarékpénztár elnöke. Igen szorgalmas és takarékos egyén. A még elődei által elzálogosított birtokokat igyekezett takarékosági gyűjteménye segélyével kiváltogatni. Ily uton 1881-ben már Nagy- és Kis-Bagányban, Farnoson s Mező-Kászonyban voltak birtokai. Maga Nagy-Bagányban lakott. Új szerzeménye balazséri birtoka, a hol még

életben levén, most (1890) lakik. Ezt a Buday Lázár féle csödtömegtől szerezte, amelynek csödtömeggondnoka volt. 1886-ban Bereg megyének 8-dik virilista bizottsági tagjakép iratott össze. 1889-ben elsőképp irta alá a munkácsi képviselő választó kerületben a védtörvényjavaslatnak a magyar nyelvet sértő 25-dik §-a ellen elhatározott tiltakozást.

Ezzel én 1847 október utóján ismérkedtem meg személyesen Beregszászon. Nagy utazásom alkalmával éppen akkor voltam itt, mikor az utolsó posoni országgyűlésre a követválasztás történt. Akkor még 37 éves fiatal, kis barna piros ember volt, beesett apró fekete szemekkel. Nagyon hasonlított az apám testvéréhez, József bátyámhoz. Egész életét nőtlen, agglegény állapotban töltötte, épen ugy, mint József bátyám.

Testvér nénje Ersébet, 1821-ben ment férjhez, mikor apja Ugocsa megyében tiszakereszturi pap volt, Pogány István birtokoshoz. Pogány István ekkor még igen fiatal, alig 20 éves ember volt. Ma már mindkettő, férj és feleség, meghalt. Első gyermekök volt Pogány Ferencz, a ki 1822-ben született. Most (1890) Beregszászon, megyei árvaszéki ülnök s csak nőtestvérei levén, anyja után Galgóczy Pálnak is egyetlen végrendeleti örököse.

Pálnak többi testvérei mind fiatal korban elhaltak.

I-so Folytatás.

I. Imre. Kis vagy Ó-Begányban. (I. István és Begányi Anna fia). Neje: *Károlyi Mária.*
(Nagykárolyi Károlyi István és Magas Mária leánya Szathmár megyéből, Csengerből.)

Juliánna. Lett: Gulácsy Andrásné. *II. Imre.* Előbb Kis-Begányban, 1788-ban már Poresalmán Szathmár megyében. 1834-ben halt meg.

I. József. Neje: Szabó Anna. *II. László.* *II. Pál.* (Elhalt 1812-ben szeptemberben, Nagy-Szőlősnél mint insurgens közvitéz.) *I. András.* *II. István.* Lásd: 2-dik folytatás.

IV. Pál. 1839-ben Szathmár megye tiszti alügyésze. 1842-ben aljegyzője, miről lemondott. *Mihály.* Elmebeteg volt, 1872-ben halt meg nőtlenségben. *III. Gábor.* Lásd: **a)** folytatás. *III. Imre.* Lásd: **b)** folytatás. *I. Ersébet.* Lett: Ujlaki Elekné. *Mária.* Lett: Gyéne Pálné.

I. Gyula. Meghalt 1886. jan. 7-én, Szabolcs megyében, Gégényben 44 éves korában. Neje volt: Mezőssy Mária, Mezőssy Tamás és Répássy Antónia leánya. Meghalt 1879. július 24.

Margit. *Etelka.* *Irén.* *Ilona.* *Antonia.* *Mária.*
Hat leány mellett, fiútól nélkül.

a) Folytatás.

III. Gábor (I. József és Szabó Anna fia) meghalt 1855-ben. Neje volt: *Kulin Piroska* Jármiból.

II. József. Szül. 1853 sept. 16-án Jármiban. Neje: Nagy Viola. Nagy Dániel és Domahidy Piroska leánya Angyalosrol. Nősült: 1878 ápril 2. Elváltak: 1888 dec. 29.

I. Árpád. Szül. 1870 június 18-án Poresalmán.

b) Folytatás.

III. Imre (I. József és Szabó Anna fia) szül. Poresalmán. Lakott Szabolcs megyében Órben.
 Neje : 1. **Krastinay Josefín** N.-Kállóbol, Krastinay József megyei várnagy leánya. 2. **Kulin Terézia**
 Järmibol. 3. **Kölcsey Amália** Csekéből, Kölcsey Mihály és Nagy Anna leánya.

Első nejétől.

Harmadik nejétől.

<i>Gyula.</i>	<i>Eulália.</i>	<i>Ferencz, II. Sándor.</i>	<i>Szeréna.</i>	<i>I. Miklós.</i>	<i>Bella.</i>	<i>Blanka.</i>
Órben. Sz. 1841	Lett:	Meghaltak	Lett:	Lásd:	Lett:	Lett:
N.-Kállóban.	Dobos	gyermek korukban.	Gulácsy	a) <i>Folytatás</i>	Vitéz	Striz Ignáczné
Neje: Hunyady	Ferenczné.		Gyuláné.		Józsefné.	Csengerben.
Juliánna,						(Striz nevét
Hunyady Károly						Némethre ma-
és Vágó Katalin						gyarositotta).
leánya Erdélyből.						
Esküvő: 1862.						

III. József.

II. Ersébet.

Heléna.

Sz. 1865 ápr. 18. első évi jogot végzett
 Máramaros-Szigeten.

Sz. 1868 sept. 28. Lett: Szüle Károlyné
 Jász-Kiséren. Esküvő: 1889 okt. 1. El-
 váltak: 1890 december.

Szül. 1876 jul. 27.

a) Folytatás.

I. Miklós. (III. Imre és Kölcsey Amália fia.) Meghalt: 1890 novemberben. Neje volt: **Veres Etelka** Järmibol.

<i>Szeréna.</i>	<i>Blanka.</i>	<i>Bella.</i>	<i>Hona.</i>	<i>IV. Sándor.</i>	<i>III. Ersébet.</i>
-----------------	----------------	---------------	--------------	--------------------	----------------------

2-dik Folytatás.

II. István. (Kis-Begányból Porcalsmára jött II-ik Imre fia.) Neje: *Szoboszlai Mészáros Ersébet.*

<i>I. Sándor.</i>	<i>Anna.</i>	<i>Zsuzsánna.</i>
Szül. 1823 okt. 19-én Szathmár megyében Mikolán. Megh. 1884 márt. 14-én Porcalsmán. Neje volt: Szuhányi Ida, Szuhányi Ferencz és Winkler Amália leánya. Megh. 1887 márt. 17.	Lett: Kölcsey Antalné. Megh. 1890 febr. 2.	Lett: Szücs Lajosné.

<i>III. István.</i>	<i>I. Sigmond.</i>	<i>Ételka.</i>	<i>Jenő.</i>	<i>Magda.</i>
Szül. 1848 máj. 3. Megh. 1879 máj. 20. Főszolgabíró korában. Neje volt: Szuhányi Ilona, Szuhányi László és Jasztrabszky Mária leánya. Gyermek nem maradt.	Szül. 1850 ápril 20. még él, nőlenül Porcalsmán.	Szül. 1852 máj. 19. Lett: P é c h y Lászlóné Bpesten.	Szül. 1854 febr. 23. Neje: Kölcsey H e l l a. Kölcsey Antal és Galgóczy Anna leánya.	Szül. 1856 febr. 20. Lett: J á r m y Ödönne.

IV. István.

III. Sándor.
Gyermek korában meghalt.

I. *Imre*, (I. Istvánnak és Begányi Annának ifjabbik fia) korán elhalt s korán hagyta özvegyiségre fiatal nejét *Nagykárolyi Károlyi Máriát*, és árvaságra két kis gyermekét Juliánnát és II. Imrét. A fiatal s jómódu özvegy csakhamar férjhez ment ugyancsak begányi lakos, nemes Balogh Ferenczhez. A két árvát azután két nagyanyja vette magához s az nevelte s iskoláztatta. Balogh Ferencz szegény ember volt. Völegénykép is csak egy ócskás rakor (sic) hosszú gubában ment a felesége házához; azután öltöztette ki a felesége, hosszú rakor gubája helyett is egy zöld ágolia mentét vevén neki. Magának nem volt földje; csak az árvákéban gazdálkodott: de nem az árvák részére; hanem a maga hasznára. (Tanuvallomások az 1770-ben kezdett perben.) Balogh Ferencz túlélte Károlyi Máriát, aki 1767/9 közt halt meg. Tőle nem maradt gyermeke. A két nagyanya is túlélte, szerencséjére a két árvának; mert Balogh Ferencztől ők szereztek vissza az árvák illetőségét, mégpedig egy részben épen egy 1770-ben kezdett perrel. Már nagyapjukra, Galgóczy Istvánra, nem megveendő vagyon jutott Ilosvay jogon. De még sokkal szebb volt a Begányi örökség, amely Bereg megyén kívül, Szathmár megyében is jelentékeny részletekből állott, amit azután ugyanott a Károlyi örökség szaporított igen jelentékenyen. Begányi Anna után fia Gábor és két unokája, Juliánna, már akkor Gulácsy Andrásné és II. Imre, 1785-ben osztottak. A Károlyi örökség később került osztályra. Károlyi István, az árvák anyai nagyapja, egy nyomorult, — toló széken járó, de sok birtoku gazdag ember volt. Két leánya volt csupán. Mária, I. Galgóczy Imréné, és Borbála, Lisznai Györgypál

Benedekné. Kevéssel azután, hogy leányait férjhez adta, Károlyi István meghalt, s özvegye, Magas Mária, Mester Györggyel lépett második házasságra s bár Magas Mária még azután is elzálogosított némelyeket a Károlyi féle birtokokból, mégis mind ő, mind Mester György meleg rokonérzéssel viseltettek vejeikhez és azok gyermekeihez.

II. *Imre*, mint árva, két nagyanyja, Galgóczy Istvánné *Begányi Anna*, és Károlyi Istvánné Magas Mária gondozása alatt növekedett. Taníttatását különösen apai nagyanyja, Begányi Anna gondozta, akinek a taníttatási díjak fizetése körül kifejezett készsége, s a vagyon megtartására nézve tanusított erélye a különféle okmányokból igen rokonszenvesen tűnik ki, s tanuságot tesz, a korhoz képest, a melyben élt, nagy emelkedettségi milyensége, és igen józan gondolkodása felől. Ily vezetés mellett II. Imre igen képzett, takarékos, gondos, és ennek következtében tekintélyes, előkelő, vagyonos emberré lett. A debreczeni főiskola növendéke volt, bár hogy felsőbb osztályokat is végzett volna, arra az okmányok közt adatot nem találtam. Az 1774 máj. 30 és jul. 28-án kelt királyi rendelet következtében 1777-ben igazolta nemességét Bereg megye előtt, nagybátytyával, II. Gáborral együtt, melyről 1780 január 17-ről bizonyítványt vettek ki. Akkor még mindketten Begányban, amaz Nagy-, ő pedig Kis-Begányban laktak. 1788 táján, — a Károlyi féle birtokok osztálya után került Szathmár megyébe, Porcsalmára. Akkor már oly tekintélyes ember volt, hogy Buday Esaiás, a későbbi debreczeni nevezetes tanár, pap, superintendens és történetirő, 1791 dec. 9-ről kelt s most eredetiben kezeim közt

levő levelével, mint a debreczeni ref. collegium seniora, midőn külföldi akadémiákra szándékozott menni, tudományának tökéletesítése végett, hozzá is folyamodott — pártfogásért. Nagyon vállalkozó ember volt. Sok pert folytatott életében. Elődei által elzálogosított sok birtokot kiváltott mind a Begányi, mind a Károlyi részen. De sokat is terhelt újra, vagy ujonnan elzálogosított. Az értékesebbeket s inkább keze ügyében esőket igyekezett kiváltani, s ezek miatt terhelte a többit, a melyeknek kevesebb hasznát látta. Minden esetre szerző ember volt. Kellett is neki, mert sok fi gyermeke volt. Meghalt 1834-ben.

I. *József*, jogot végzett s ügyvédi diplomát szerzett egyén, 1820-ban már gyakorló ügyvédkép foglalkozott s a sok per folytatásában, és a sok birtokjogi ügy rendezésében jobb keze volt édes apjának. Apja halálakor több per épen folyamatban szállott reá, melyeket azután testvér öccsével, II. Istvánnal közös felperesség alatt végeztek be szerencsésen; — birtokügyeiket peren kívül is szépen rendezvén. Szathmár megyének erős táblabírája volt. A hozzá intézett levelek közönségesen a „*főtábla bíró*“ czímet viselték.

II. *István* szintén jogvégzett ember volt. Épen együtt tanult Debreczenben apámmal, csak egy évvel alsóbb osztályban, apám 1804-ben, ő 1805-ben iratkozván be. Apám mint szegény ember, benlakos, beöltözött, ugynevezett tógátus, — ő kintlakos, ugynevezett publikus diák volt. De azért, mint több tanuló társa, köztök Szikszay József, ő is apámmal tartotta cassáját, a ki mindenik részére pontosan vezette a számadást és gondozta a pénzt. Haza kerülvén István, nem lett ügy-

véd; hanem míg József bátyja a peres ügyekben, addig ő a gazdaságban lett apjának jobb keze. Később Szathmár vármegyének táblabírája s szigorú rendtartásáról és pontos számadásáról dicsért pénztárnoka lett.

I. *Sándor*, (II. István és Mészáros Ersébet fia) *Szathmár vármegye utolsó másod alispánja*, és e hivatalnak országosan lett beszüntetésével, Szathmár vármegye krassói, majd folytatólag két ízben csengeri kerületének megválasztott és végelgyengüléséig szolgált országgyűlési képviselője.

Iskolai nevelését gondos szülői Porcalsmán 1830-ban kezdték, a hol Bakó Balázs, sárospataki esküdt diák, (később jeles ref. pap) volt házi nevelője. Ugyane nevelő felügyelete alatt ment előbb a sárospataki, utóbb az eperjesi collegiumba, mely utóbbi helyen a jogi pályát a kitünő jogtanár, Vandrák András alatt végezte az 1844-dik évben. Ekkor a szülői házhoz térvén vissza, rövid szünet után, Vályi Lajos, Szathmár megye akkori igen jeles főjegyzőjének valóságos joggyakornoki akadémiát képezett irodájában, a hol 10—15-en is voltak egyszerre a joggyakornokok, töltötte az akkor ugynevezett patvariát. 1845-ben már tiszteletbeli aljegyzőséggel tüntette ki a megye főispánja; az 1846-ik évben bekövetkezett tisztujítás alkalmával pedig megyei alszolgabírónak választatott. A következő 1847-dik évben, midőn István főherczeg, később Magyarországnak, ez idő szerint utolsó nádora, körutat tett az országban és Szathmár megyét is meglátogatta, a főherczeg kíséretére összeválogatott gyönyörű nemesi banderium egyik tagja. Azt beszéltek akkorrol, kivált a nők róla, hogy legszebb férfias tekintetű, legdaliásabb termetű lovag

volt a banderiumban; pedig a megye legszebb ifju férfait válogatták ebbe össze. A főherczeg is háromszor tüntette ki ez alkalommal.

Ugyanezen 1847-dik év junius 29-én vette nőül Szuhányi Idát, Hiripi és Ivaéskői Szuhányi Ferencz, megyei nagybirtokos leányát.

1848 november havában, mint a porcsalmi nemzetőr-század századosa, részt vett Katona Miklós ezredes vezetése alatt az első erdélyi hadjáratban, a honnan a déézi ütközet után tért vissza, és folytatta ismét szolgabirói hivatalát egész 1851-ig; midőn az alkotmányos életet megsemmisítő és a hazafias érülettel meg nem egyeztethető kormány-rendeletek és intézkedések miatt leköszönve, gazdaságába vonult vissza.

Visszatérvén rövid időre az alkotmányosság, 1860 dec. 13-án Szathmár megye szamosközi járásának főszolgabirájává választatott. Ugyanezen évben választotta meg a 44000 lelket számító szathmári ev. ref. egyházmegye, melynek már 1860-ban is egyházkerületi képviselője volt, rendes tanácsbirájává, mely tiszteleti tisztségét haláláig viselte. A báró Vécsey József által, 1862-ben alakított szathmármegyei gazdasági egyesület legmunkásabb tagjainak egyike volt.

Szathmár megye 1867 május 1-én tartott tisztujtása alkalmával közfelkiáltással másodalispánjává választotta, s mint ilyen, az 1871-dik év végéig elnöke volt a Szathmáron székelő megyei törvényszéknek. Közben az 1869-ik év őszén elnöke volt a megyei népszámlálási bizottságnak, mely körül oly rendszerességet és pontosságot érvényesített, hogy ez alkalomból király ő felsége a Vaskoronarend III. osztályu jelvényével tüntette ki.

1872-ben a közigazgatási országos új szervezkedés folytán, országosan beszüntettetvén a másodalispáni hivatal, — nemesak azért, mert ő az általános politikai téren, az akkor még Tisza Kálmán és Giczey Kálmán vezérlete alatt állott ellenzéki párthoz tartozott, hanem azért is, mert akkor már a megyében pártkülönbség nélkül oly általános népszerűséggel és közkedveltséggel bírt, hogy ha candidaltatik, megválasztatása bizonyos volt; tehát ebből az okból a főispán által kihagyatott az alispáni candidatioból.

Igy lett ő e rendszer változásból Szathmár megyének utolsó másodalispánja.

Ez után többé nem is vállalt megyei hivatalt.

Az alispáni hivatalból való kimaradásra azonban a közbizalom és közszeretet azzal felelt, hogy az ugyancsak 1872-dik évi képviselői választás alkalmával, a szathmármegyei krassói kerület országgyűlési képviselőjének választotta meg. Folytatólag ismét két választási szakaszon át a csengeri választó kerület országgyűlési képviselője volt.

Szerette a közügyeket, igyekezett azokat mindig tehetsége szerint előmozdítani. A pontosságot és buzgóságot a reá bizottak körül mindig hazafiui kötelességnek tekintette. Ez szerzette meg neki a közbizalmat, a közszeretetet és népszerűséget, mely közpályáján mindig gyarapodólag követte, s mely magán életébe is átment.

Országgyűlési képviselősége harmadik szakasza tartamának közepén, szélhűdés érte, az athleta természetű s élete munkásságának még delén állott férfit. S még hozzá a rohamosan érkezett szerencsétlenség nem jött

egyedül. Mintha az ádáz sors rajta, s a hozzá meleg szeretettel legközelebb csatolt élettársán akarta volna bebizonyítani, hogy az erőteljes alkat, a munkabírási, életkedv delén levő emberkor, a közbizalom, köztisztelet, népszerűség meleg szeretetével áthatott jókívánságok és ragaszkodás sem védenek meg senkit, és nem biztosítanak a sorscsapás nyomoruságától: nejét, a viruló delnőt is vele együtt érte a szélhűdés. A kettős szerencsétlenség hirtelen sötét gyászt borított a családra, mely éveken át súlyosodó csapásaival a szenvedés tanyájává változtatta az életkedv s emberszerető meglegegedés régi boldog házát. Sándor napja, mely előbb a jókívánságok családi és köztársadalmi ünnepe volt, 1884 és 1887-ben, a szenvedők megszabadulásával, végtisztességtételre gyűjtötte össze a rokoni, baráti és a nagy közönséget. Sándort, a ki 1884 márt. 14-kén halt meg, neje 1887 márt. 17-kén követte a sírba.

Szülőiktől öröklött vagyonuknak gondos ápolóik voltak, azt szerzeményükkel szaporították, és igen szép örökséget hagytak maguk után utódaikra.

II. *József*, III. Gábornak és Kulin Piroskának fia, alig volt két éves, mikor már édes atyját elvesztette. Anyja is csakhamar második házasságra lépett Paksy Ferenczcel. De e házasságból ismét egy fiu és egy leány (Endre és Vilma) gyermek hátrahagyásával, ő is rövid idő mulva meghalt. Így József teljesen árva lett s nevelése egészen gyámsági kezekre került. Gyámjai lettek, apai részről: Mária nagynénjének férje, Gyenc Pál, anyai részről: édes anyja testvére, az ő nagybátyja, Kulin Sándor. Szép vagyon nézett reá mindkét részről, kivált az apairol, a melyben mostoha testvérek-

kel sem kellett osztoznia. Atyja Gábor szintén gondos, szorgalmas, vagyoni állapotát rendben tartó gazda volt.

Iskoláit József Debreczenben, Sáros-Patakon és Eperjesen jól végezte. Tiszta felfogásu, eleven eszű, értelmes ifju volt, és ezt tanulása közben s iskolai bizonyítványaival is igazolta. 24 éves korában már mint jó készültségű, nagy reményekre jogosító ifju lépett ki az életbe s vette át gyámjaitól szép örökségét. A készpénz-vagyon és a jövödelem elkelt ugyan részint az iskoláztatásra, részint az első fiataalkori élvezetekre: de az ingatlan birtok tehermentesen megvult. Átvétel után is csak a szükséges felszerelés hozott arra mérsékelt terhet. Mert a fiatal örökös, érezvén vagyoni állását, a mellett bizván is képzettségében, erélyében és szorgalmában, az öngazdasági pályáf választotta életpályájául. Erre ösztönözte a nösülési vágy is, melynek szive volt sarkantyuja. Ez azonban nem ment oly könnyen. Mert fiatalsága nyomait oly élvezetek, csinyek, s könnyelműség jelelték, a melyeket ha maga, vagyoni állásával meggyőzhetőknék is gondolt, szive választottja pedig, mint a fiatalság csak repülőnek hitt szelét, nem is rótt fel menthetlen bünül: de annál több komoly meggondolásra és aggodalomra szolgáló okot találtak azokban annak szülöi. Azonban a fiatal szivek a szülök legyőzhetlennek mutatkozó ellenzésén is túltették magukat. Galgóczy József és Nagy Viola, Szathmár megye csengeri járása főszolgabirája Nagy Dánielnek és Domahídy Piroskának egyetlen leánya, az ellenzés daczára, és csak abban a reményben, hogy cselekedőket nem követi szülöi átok, az idő pedig a kiengesztelést meghozza, 1878 ápril 2-án, házassági frigyöket,

örökhüségí esküvel s arra adott papi áldással erősítettek meg.

Az érző apai és anyai szív nem tagadhatta meg soká egyetlen gyermekétől a kiengesztelt szeretetet, melynek kieszközlésében a jókor megérkezett unoka is lényegesen segített.

E közben mégis az történt, hogy az új házasok egypár év alatt, névszerint 1884-re, teljesen készen lettek a férj szép öröklött birtokukkal. Nagyon lesujtólag állott be ez az eset. De nem volt még elveszve minden. Mikor a végsujtást adó zavarok előállottak: akkor a vő már ipa mellett volt alkalmazva segédszolgabirónak, s munkájában ügyes, megbízható, tehetséges, érelyes és minden tekintetben oly alkalmas hivatalnokkép ismertette meg magát, a kinek a hivatalos pályán szép jövőre lehet kilátása. A megyei új tisztválasztás pedig éppen küszöbön állott. Ugyanazért rendezte a család a viszonyokat úgy, hogy bár minden ingatlantól meg kellett válni: de a nélkül fedeztetett minden adósság, hogy esődre került volna a dolog, és Galgóczy József, a rokon családok segítségével megválasztott Szathmár megye erdődi járása főszolgabirájának.

Ebben az állásában 1887 szeptember havában látogattam meg saját tűzhelyénél Erdődön. Ez alkalomra kedvemért ipa, napa is odajöttek. Együtt volt az egész család. Pár élvezetes napot töltöttünk együtt. Kibékülve, megnyugodva találtam mindnyájukat, szeretetteljes ragaszkodással és gondossággal a nagy szülőket is különösen egyetlen unokájuk körül. Józsit szorgalmas, érelyes hivatalnoknak tapasztaltam. Dicséretet hallottam róla másoktól is minden felől, s azt, hogy kiérdemelve

birja a felette állók bizalmát és becsülését, a vezetése alatt álló járási közönségnek pedig függő tiszteletét és ragaszkodó szeretetét. Erre következett decemberben feleségestől, kisfiastól nálam töltöttek Budapesten jó tiznapot, gyöngéd egyetértésben, egymás iránt figyelmes szeretetben. És 1888 évi husvétra már kibékithetlenek voltak. Józsi feljött hozzám. Elpanaszolta bajait. Mire áprilisban lementem, nejét, kis fiával együtt már nem találtam nála. 1888 december 29-én pedig törvényes ítélettel el lettek választva egymástól.

Szeretem mind a kettőt. Mind a kettő ragaszkodik hozzám. Nem mondok ítéletet. De azt el kell ismerenem, hogy az én jó öcsémekben sok könyelműség lakik. Ezen kívül mondjanak ítéletet a tények. Pénzügyeit 1888 áprilisban nagy bátyjával, Kulin Sándorral együtt ketten rendeztük úgy, hogy hivatalos pénzkezelésében a megejtett tisztí vizsgálat sem talált hibát, a miről a jegyzőkönyvi jelentés nálam is megvan. És ő a következő megyei tisztujtításon, nem ugyan az erdői járásban, a hol fel sem lépett, hanem a nagybányaiban, ismét megválasztatott főszolgabírónak. Azonban ezt az állást nem soká viselte, felfüggesztés alá jutván ott, a mikor unoka öcséséhez, Galgóczy Jenőhöz vonult. Nagy Viola, lemondván az új házassági frigyre lépésnek még szándékáról is, anyai szeretetének egész odaadásával, egyetlen fia, Árpád nevelését tette élete főfeladatául s már az elválási ítélet előtt, 1888 augusztus havában Gráczba ment s most (1896) a hatodik iskola évet tölti ott vele, hogy gondozását idegen kézre ne kelljen bízni, s közben csak két iskolai évre az 1891/2, és az 1892/3-dikira bocsátotta el magától, amely két év

alatt Árpád a nagy-kőrösi gymnasium növendéke volt. (Szegény Viola Grázban 1896 febr. 7-én egy nagy elidült nő betegségi orvosi műtéten ment keresztül.)

Árpád, II. József és Nagy Viola fia, elemi tanulmányait Szathmár megyében, Erdődön, a szülei háznál házi nevelő alatt végezte. 1888-ban augusztus havában, édes anyjával együtt Grätzba ment, a hol a Schulze féle nevelő intézetben, a német nyelv kedvéért egy előkészítő osztályllyal kezdette közép tanulását. Az 1889/90 és 1890/91-dik évi iskola évet ismét itt töltötte, szintén édes anyjával, ugyanazon nevelő intézet 1 és 2-dik gymnasialis osztályában. Az 1891/92 és 1892/93-dik évre, nagy atya kívánságára, a nagy-kőrösi ref. főgymnasiunba ment, a hol a 3-dik és 4-dik gymnasialis osztályt végezte. Itt mindkét évben, tanárai oda ítélese következtében, a Fitos-Galgóczy iskolai ösztöndíj élvezetére érdemesítette magát. Az 1893/94 iskolai évre ismét édes anyjával együtt Grätzba ment, a hol egy részben a tanrendszer különbsége miatt, más részben megint a német nyelv kedvéért ismételte a 4-dik gymnasialis osztályt. Az 1894/95—1895/6-dik iskola évre hasonlóképp itt maradt édes anyjával együtt az V. és VI-dik gymnasialis osztályban. Viszonyait ismerő s korához képest azt komolyan felfogó, szorgalmas fiatal ember.

*

Szathmár és Szabolcs megyében is voltak és vannak még a sorozatban feljegyzettekén kívül is családtagok. Az országos levéltár Urbarium etc. Tomus XV, Fasc. 98, l. 66, nro 3 szerint 1720 rol, báró Melith Pál magvaszakadása alkalmából igazolta jogait egy

Galgóczy János Csengerből. Ezt nem tudom egyik ágba se beosztani. Csak azt látom, hogy a munkácsi ágban és a többiben azon tájrol is mutatkozik több János: de a bilkei ágban, mely ma azon vidéken birtokos, azonban csak 1788 tájon, II. Imrével került oda, kezdettől fogva maig sincs följegyezve egy se. Kántor Jánosiban él egy Galgóczy Dániel (1894), ezt se tudom hová —, valószínűleg az ungiakhoz kell sorolnom. Szoboszlón néhány évvel ez előtt meg épen egy Galgóczy Károly élt, kinek Debreczen körül még ivadékai is volnának. Bővebben ezekről sem tudok. Ezeket csak pro futuris jegyzem fel.

A velem, Galgóczy Károlylyal, e családi monográphia írójával fentartott legközelebbi rokonság.

Galgóczy Etelka testvér hugom és Ilona unoka hugom családja.

I. *Galgóczy Etelka* testvérhugom (lásd 77 l.) *férje*: *Somogyi János*, anyai nagyapám testvére, Szikszay István után, harmadági unoka testvérünk. Nagy-Kőrösön laknak. (A Somogyi (Perlaki, vagyis inkább Körömdi Somogyi) család Vas és Zala megyében honos. Apja Körömdről szakadt Veszprém megyébe, ő maga onnan Nagy-Kőrösre.)

Gyermekeik:

1. *Somogyi Károly*, most nagykőrösi városi tiszti mérnök. *Neje*: *Kupai Kovács Mária*, Kupai Kovács

Zsigmond, nagykörösi birtokos és Szigethi Wurga Mária leánya, Sz. Wurga János néhai nagykörösi főgymnasiunai tanár unokája. Gyermekük: Mária, Emma. — 2. *Sándor* Debreczenben a m. állam vasutnál. *Neje: Kovács Mária* Ungvárrol. Gyermekük: László, Sándor. 3. *Eszter* (meghalt), férje: *Cseszkó Gyula* Szilas-Balháson. Gyermekük: Gyula, Béla. 4. *Juliánna*, férje: *Halász Benő* Uj-Pesten. Gyermekük: Károly, Etelka.

II. *Galgóczy Ilona*, (néhai Galgóczy Dániel és Csapó Mária leánya, (lásd 77 l.) férje: *Csitáry Béla*, Nyitra megyében, Tarányban. Gyermekük: Pál, szül. 1892 jun. 18, Lajos, szül. 1893 okt. 25, László szül. 1895 jul.

A PÓKAI SZIKSZAY CSALÁD.

Az édes anyám, Szikszay Eszter családjára vonatkozó adatok.

Szikszay János nagyapám könyvtárából került s Szikszay Gusztáv unoka öcsém által velem közlött: *Catechismusi házi kincs* című könyvből boldogult anyám családjára vonatkozó adatok kiírása:

(A kifejezések és orthographia megtartásával).

A nagyapám saját kézírása.

Az édes atyám, Tiszt. *Szikszay János*, született Erdélyben, Pókafalva nevű helységben 1724-dik esztendőben. Praedikátorrá lett 1764 nov. 26-dik napján. Megházasodott 1765-ben 8-a Januarii, eljegyezvén és annak a hónapnak 30-án haza vivén Ladányra, a hol Praedikátorságát kezdette, a kálozi Praedikátornak, Tiszt. T. Vida István uramnak és feleségének Molnár Annának hajadon leányát Rebekát, aki született 1747-ben 11 Martii. A Praedikátorságot viselte mindvégig Ladányban, 34 esztendeig, akkor elerőtlenedvén, letette 1798-ban.

Élő gyermekei (1820) ezek:

Klára leánya, született 1770-dik eszt. 11-a Augusti, estveli könyörgés után. Kereszteltetett 14-a ejusdem mensis. K. a. és K. a. (kereszt atyák és kereszt anyák)

voltak: Tiszt. Laszli József, Tiszt. Bitskei Tóth Márton, Tiszt. Szilágyi István, Tiszt. Keckeméthy Zsigmond, Tiszt. Keckeméthy Mihály, feleségeikkel együtt.

János fia (Ez volt az én anyai nagyapám) született 1773-ban 19-a Junii, reggeli harangozás után. K. a. és K. a. Tiszt. Laszli József, Tiszt. Bitskei Tóth Márton uramék s ezeknek feleségeik.

István fia (Ez volt a Somogyi János sógorom anyai nagyapja) született 1776-ban 24-a decembris. K. a. és K. a. Tiszt. Megyvetz András és Bitskei Tóth Márton uramék s ezeknek feleségeik. Meghalt 1820 sept. 15.

Klára leánya férjhez ment Hidvégre, Kutasy István uramhoz, Anno 1789 die 29-a decembris, bizonyságok: Tiszt. Kállay András hidvégi Praedikátor és öregbik Kenesey István uramék.

Kutasy István meghalt 3-a Máji 1821-dik eszt.

Ugyanitt folytatólag az anyai nagyanyám, Balogh Eszter följegyzése.

Az édes atyám T. T. *Balogh István* ur megholt Tartzalón 1791-ben. 3-a novemb.

Az édes anyám *Pápai Sára* megholt S.-Patakon Januárius 11-dik napján 1795-ben.

A testvér ötsém *Bortsa* megholt S. Patakon Augustusnak 28-dik napján 1792-ben.

Testvér ötsém *Lidia* megholt S. Patakon 1795-ben December 2-dik napján.

Én magam férhez mentem 1798-dik Esztendőben május 19-dik napján, Ladányi Praedikátorhoz, Tiszt. Szikszay János uramhoz.

(Ez az egész bejegyzés szép férfias vonásu írás, homályos tintával. Az utolsó három sor, ettől kezdve:

férhez mentem, újabb tintával kiigazítás, a nagyapám irásának látszik).

Következik ugyanezen utóbbi tintával és írással:

A testvér ötsém *Agnes* férhez ment Palotára nemes Nagy Pál ifju legényhez Anno 1798-o 18. 7-bris.

Anno 1799 die 22-a Martii, Nagy Pénteken született, délutáni két óra után *Eszter* kis leánykánk, (Ez volt az én anyám) kit az Isten sokáig éltesse. K. a. és K. a. Tiszt. Szászy János, Tiszt. Árvay Pál, Tiszt. Kálmán János, Visolyi András, Nemes Szalay György, Szabó János, Major István, Kis M. János, Fejér György, és ezeknek feleségeik.

Anno 1800, 9-a 7-bris született *Rebeka* leányunk éjfél tájban, a ki legyen kedves Isten előtt. K. a. és K. a. ugyanazon Tiszteletes atyák, feleségeikkel együtt, a kik az *Eszter*nek.

Anno 1802, 1-a Januárii született *Pál* fiam, hét és nyolcz óra közt estve, kit az ur tegyen nagygyá. K. a. és K. a. Tiszt. Árvay Pál uram, akkori kenesei praedikátor és felesége Kulcsár Rebeka.

NB. Ezek Ladányban születtek.

Anno 1803, 13-a Octóbris, déli 12 óraker született *János* fiam, ki legyen az urnak kegyelmével teljes. K. a. és K. a. Gyuti Praedikátor Tiszt. Nagy György uram, és Marosi Praed. Tiszt. Tengődi István uram, a helységből t. i. Fokszabadiból Öreg Mezei János, Ör. Szili János, Tót G. János stb. sokan a parasztok közül.

Anno 1805, 20-a Septemb. délben 12-dfél óraker született *Klára* leányom, ki is legyen a tiszta szüzek közül való. K. a. és K. a. Tiszt. Nagy György juti praed., Tiszt. Tengődi István ur marosi praed. etc.

Anno 1807, 8-a Augusti nappal 1—2 óra közt szül. *Lidia* leányom, ki is születtesen víztől és szentlélektől. K. a. és K. a. Tiszt. Látzay József lepsényi Praed., Tiszt. Varjas Pál ádáni, Tiszt. Gangol István kiliti, Tiszt. Tengödi István marosi Praed.

Anno 1809, 7-a Augusti estveli 9—10 óra közt szül. *Sófia* leányunk, ki legyen bölcs a lelkiekben. K. a. és K. a. Tiszt. Várad János marosi, Tiszt. Gangol István kiliti, Tiszt. Varjas Pál ádáni, Tiszt. Kőrösi Sándor juti Praed., megholt 16-a Augusti, és nem több, hanem csak 9 napokat töltött el életében, keserves kínok között.

A fejfájára ezt irtam :

Itt alszik csendesen Szikszai Sónia,

Mig eljő s felkölti az *Embernek fla.*

Anno 1810, 7-ma Augusti estveli 10—11 óra között született *Sámuel* fiaskánk, ki is legyen teljes életében az urnak szenteltetett. K. a. és K. a. Tiszt. Gangol István ur kiliti, Tiszt. Varjas Pál ur ádáni praed. stb.

Anno 1812, 21 sept. 1—2 óra között éjfél után született *Károly* fiaskánk, kinek legyen az ur ereje és erőssége. K. a. és K. a. Tiszt. Esperest Tsitsvai András ságvári Praed., Tiszt. Prosenior Gangol István kiliti, Tiszt. Turóczy István enyingi, Tiszt. Kálmán János kajári, Tiszt. Szászi József lepsényi praedikator urak, feleségeikkel, a helységből pedig Takáts Péter stb.

Sámuel kedves gyermekünk meghalt Anno 1813, 19-a Febr., utánna másnap a Károlykánk, mind a kettő himlőben, és 21-a Febr. egy koporsóban, egy sirban, vasárnap napon egész solennitással, mind a kettő elte-

mettetett, tanítással. A koporsójuk festett munkával készült, és a fekete két oldalán fehér betűkkel e verssorok olvastattak:

E boltba két kicsiny testvérek tétettek,
Egy volt attyok s anyyok, egy vérből eredtek,
Egy volt nyavalyájok, együtt temettettek,
Áldott legyen az ur szent neve érettek.

1814-ben octóber 22-én szombat napon délelőtti 11 és 12 óra között született Sónia leányunk, kit tégyen az ur böltsé a lelkiekben. K. a. és K. a. voltak Tiszt. J. Szabó Péter fülei praedikátor és prosenior, Tiszt. Gangol István hasonlóképen Prosenior és kiliti, T. Vécssey József tract. Assessor és kapolyi, T. Kálmán János m. komáromi és T. Szászy Jósef lepsényi praed.

1817-ik 30 Decemb. született *Károly* fiaskánk. K. a. és K. a. Nemzetes Kovács György tisztartó ur feleségével és kisasszonyával együtt, Nagytiszt. Szabó Péter, Gangol István stb.

Károly kis fiaskánk élvén 5 hónapot és 6 napot, megholt himlőben 1818 junius 5-én.

Anno 1819 april 15-a *Eszter* kedves leányom (az én anyám) férjhez ment Tiszt. T. Galgótzai Gábor lápfői praedikátorhoz, Tolna megyében.

A testvér öcsém Szikszai István, oskolatanítói hivatalban eltöltvén Sz. Mihályon 2, Fokszabadin 14, Soponyán 5 esztendő, megholt rothasztó hideglelésben V. Hidvégen 1820-dik eszt. 18-a Septembris, és ugyanott két praedikatióval 20-a sept. tisztességesen eltemtetett. A praedikáló személyek voltak Tiszt. T. Szalai Sándor m. komáromi és Tiszt. T. Szenyéri Ádám hidvégi praedikátor urak.

1822-dik esztendőben octóber 7-dik napján az én kedves feleségem *Nemes Balogh Eszter* megbetegedvén, vérhasban szenvedett, azután rothasztó hideg járulván a nyavalyájához, megholt octóber 20-dik napján délután 3 óraker, eltemettetett 22-a Octóbris. A tisztességtévők voltak: Tiszt. T. Szászi József lepsényi és T. T. Szenyéri Ádám hidvégi praedikátor urak. Házassági együtt lakásunk ideje 24 esztendő 5 hónap.

Nemes Balogh Eszter ellefelejthetlen kedves feleségemhez való tántoríthatatlan hűségemet és szeretetemet, ez itt következő egy pár versben kívántam felhagyni:

Illa, meos, quae me primum sibi junxit, amores
 Abstulit, illa habeat secum, servetque sepulcro.
 Szívemet elvitted, s bírd kedves Eszterem!
 Több házastárs nekem földön már nem terem!

vagy:

Elvitte magával szívemet Eszterem!
 Több házastárs nekem földön már nem terem!

Anno 1825, 13-a Octobris Rebeka édes leányom férhez ment Tiszt. Maller Dániel szent-mihályi praed. urhoz. Megholt a férje 1829, április 20-án estveli 7 óraker.

Anno 1829 julius első napjának estvéljén *megholt az édes anyám*, életének 83-dik esztendejében. (Temetésén, Fokszabadin én is ott voltam).

Anno 1833 febr. 7-dik napján *Pál* fiamat megeskettettem a bitskei praed. Tiszt. T. Szászi János uramnak Terésia leányával.

Anno 1833 august 5-én *Lidia* édes leányom férhez ment Tiszt. T. Szászi István túri praed. urhoz.

Anno 1836 május 8-dik napján megeskettem Bián János fiamat Tiszt. T. Seres Sándor uramnak leányával, Máriával.

Anno 1836 aug. 7-dikén mondtam el az utolsó catechetica praedikációmát.

Következik Szikszay Pál bátyám sajátkezű bejegyzése.

Szikszay János édes és jó atyám, aki 1773-dik év június 19-én született, sok fáradságos munkával egybekötött mulandó életét csendes és örökké tartóval cserélte fel Fokszabadin, praedikátorságának 41-dik, esperesi hivatalának 15-dik évében, 66 éves korában, az 1839-dik év sept. 15-én, vasárnap estve, a nap lenyugtával. Mint élete szép és csendes, halála is szép és csendes volt; — hátor lélekkel ment szembe a halállal, melytől soha sem félt.

János testvérem, csákberényi pap, áldozatja lett az 1849-dik évi forradalomnak, jul. 19-én Nagy-Igmádon, titkos vádakkal bevádoltatván, a német sereg vezére B. Haynau előtt, a plebánossal (csákberényi) együtt, kit szintén az a sors ért, mint testvéremet. (Azaz: föbe lötték mind a kettőt.)

Ismét az öreg apám további jegyzése, más lapon.

Az édes atyámról való öreg atyámnak, Szikszay Mihálynak tulajdon kezével tett jegyzései, melyeket Váradon 1661-ben nyomtatott bibliája eleire tett.

1709-ben született kicsinded *Sámuelem* vetsernyekor éppen 6-dik máji. 9-a máji kereszteltem meg reggeli templom után magyarai mesterségemben. Kilencz bokor komák voltak, három pap: de a papok nem jöttek el.

Anno 1711 die 4-a mensis augusti született Anna nevű leányom Tompai predikátorságomban vetsérnye előtt kevéssel; — mivel papot nem kaptam, magam kereszteltem meg, utánna következő szombaton, a reggeli órán.

Anno 1711, 13-a Decembris temetők elédés anyánkat. Predikállott felette Tiszteletes Csabai András uram m. vásárhelyi pred. Textusa volt 2 Pétr. 3, 8, 9. Ez pedig ne legyen tudatlanságb.

Beszédből vagy állaladásból ezeket hallottam az öreg atyámról. (t. i. ezeket az én nagyapám Szikszay János mondja, illetőleg írja).

Az öreg atyám testvérei voltak: *István* és *Pál*. — *István* Görzsönyi, *Pál* pápai predikátor volt. (mindkét hely Veszprém megyében van.) Istvánnak két fia: *Aron* és *István* a Nyirben (Szabolcs megye) paposkodtak. Pálnak leánya Keckemétre ment férjhez Vasváry nevű szabóhoz.

Az öreg apámnak élő fiai ketten maradtak.

1-ső Sámuel, Sáros-Patakon tanult, szerencsi rector lett (Zemplén m.), az után vámosi, a. örsi, mohai, hegyei és csóri predikátor (Ez Veszprém, Zala, Sz. Fehér megyékben, mind a Balatón körül van).

2-dik János, az én édes atyám (az én anyai szép-apámi), ez is Patakon tanult, Rima-Szombatban volt corrector, 1764-ben lett ladányi (Veszprém megyében régebben Sár-Ladány, most — 1870—90 — Nádasi-Ladány) predikátor; megholt Fokszabadin 1802 ápril 2-án.

Én ifjabb Szikszai János Fokszabadira jöttem Predikátornak 1802-ik esztendőben 17-a martii: de ide lett jövetelemből származott örömem csakhamar szömorura fordult, mert Tiszt. édes atyám mindjárt másnap

megbetegedvén, két hétig tartó betegeskedése után, mulandó életét örökké valóval váltotta fel. Anno 1802 ápril 2-a szombat napon, az örökké való szombatolást elkezdette. Meghidegedett teste két tanítással takarított el. Az elsőbb actor volt Tiszt. T. Kállay András ur, akkori hidvégi pred. Textusa: *Jon. XII. 26.* Az utolsóbb actor volt Tiszt. T. Árvai Pál ur, akkori kenesei pred. Textusa: *Solt. XC. 12.* Én pedig iránta való fiui igaz szeretetemnek jeléül koporsója felett mondandó énekeknek (mint aki sok betegségeit, szenvedéseit jól tudtam) a következőket készítettem:

Nota Psalm XXVI. Légy ítélőm uram.

1, Óh életem ura!	Kiskoromtól fogva!
Szinte megöszülésemig.	Csak te benned reméltem.
Nem is hagytál engem,	Éltem végző fogytaig.
2, Mert bár sok inséget	És kedvetlenséget,
Kostoltattál is én velem:	De ismét könyörültél,
A mélységből kivettél,	Óh én kegyelmes Istenem!
3, Voltam töredékeny,	Mint a cserép edény,
Mégis ama drága kincset	E cserépbeletted(1 Cor.4.1.)
Életadó beszéded	Általam is hirdetteted.
4, Mint Kristus szolgája	Titkai sáfára (1 Cor. 4. 1.)
Szolgáltam és sáfarkodtam	A népet térítettem
A Kristushoz vezettem,	Mig csak magam birhattam.
5, Szívem hogy elfogyott	Testem ágyba rogyott,
Az olta is én Istenem	Engem csak te tartottál
Édesdeden biztattál	Hogy te leszel legjobbrészem.
6, És amint fogadtad	Végre megis attad,
Elbocsátod békességgel	Testem nyugvó helyére,
Lelkemet pedig menyben	Betöltötted dicsőséggel.

Pausa.

7, Az urat áldjátok És magasztaljátok.
 Mert a kik ő benne biznak Itt erőről erőre
 Mennek mígnem végtére A menyekben hozzá jutnak.
Pro conclusione. Ur Isten én idvességem. Solt. LXXXVIII.

1, Örvendezzel én lelkem
 Mert immár a czélra elértél,
 Sok munkád után megpihentél
 Életfája árnyékában
 Nyugszol s a napnak hévsége
 Nem árt már, sem más melegsége.

2, Eljött az ur a szolgálhoz
 És minthogy a kis talentummal
 Hiven élt, magához fogadta,
 Mint hiv szolgát többre bizta,
 Már az Isten széki előtt áll,
 Éjjel és nappal ott szolgál!

A koporsójára réz szegekkel ez volt kiverve:
 Szikszaj Jánosnak, Kristus szolgájának,
 Lankadt tetemei ide záratának,
 Ezer nyoleczszázt s feljül kettőt számlálának,
 Mikor munkájáról adózott urának!

NB. Az édes atyám született Erdélyben Póka nevű helységben 1724-dik esztendőben, amint maga megírta ezen halálára készített versben:

Sustulit ante diem me mortis iniqua potestas
 Dum pando sancta dogmata sancti dei.

Póka dedit cunas, exceperat arx Patakina,
 Mors gravis e sacris in cava busta tulit,
 Bis Denos annos fVerat Mea Vita sVperstes,
 OCCVbVI fatls, paXqVe beata beat (azaz 1744)

De ekkor meggyógyult és 1802-ben halt meg 78 esztendőös korában.

E szerint hát született 1724-ben. Pappá lett 1764-ben. Élt a papi hivatalban 38 esztendeig. Meghalt 1802-ben.

Az öreg atyám Vida István meghalt 12-a apr. 1792, az öreg anyám 1799; 16-a aprilis.

Eddig van az öreg apám jegyzése a nevezett Házi kincsből, mely most kunszentmiklósi tanár, Szikszay Gusztáv unoka öcsém birtokában van.

Van ehhez ugyancsak Guszti öcsémnél 7 régi levél, melyek Erdélyből Nagy-Sajórol még az első Szikszay Sámuelhez és Jánoshoz szólnak: u. m.:

1, 1754 aug. 7-ről. N. Sajó.

Czimzés: Monsieur le Samuele de Szikszai A. Dom. tres honor. presentément. — a S. N. Patak. Irja: sógora Ajtai György.

2, Ugyanattól Jánosnak ugyanazon időről, hasonló-kép francziául czimezve.

3, 1754 sept. 27. Nemzetes Szikszai János kedves Ötsém uramnak igaz atyafisággal, S. N. Patak. Irja N. Sajórol Szikszai J. (Judith). (Ez volt valószínűleg az Ajtai György felesége). A levél így szól: „Édes kedves ötsém uram! Midőn minden jóknak kívánásával tisztelném kegyelmeteket, kívántam kegyelmednek egyuttal két pár fehér öltözővel és (az időnek mostohaságához képest) három vonás forintokkal kedveskedni, az én uram is kegyelmeteket mindketten szívesen köszönteti, én pedig maradtam kedves ötsém uramnak Igaz atyafia nénje. Nagy-Sajó 27 sept. 1754. Szikszai J.

4, 1759. 14. 8-bris. Édes kedves ötsém uram! Levélét kedves ötsém uramnak nagy örömmel vettem 13-a

8-bris. Azt gondolom vala, nemhogy magukat, de még híreket sem hallhatom. Azt bizony bánom, hogy az én édes kedves Sámuel ötsém uram olyan messze távozik tőlem. Talán soha nem is látom ez életben, mert én igen beteges vagyok. Azon kérem É. L. ötsém uram, hogy ha módja leszen benne, azt a jó szándékát meg ne másolja, a melyet levelében megírt, jöjjenek, ha Sámuel ötsém uramat nem is merem hini olyan messze földről, pedig oly lelkem szakadva kívánnám látni. Irja kedves ötsém uram, hogy küldett levelet, de nem jött kezünkben. Mi is küldöttünk ötsém uramnak ennek előtte három esztendővel a mint emlékezem oda való becsületes Deákoktól két levelet, a levélben öt forintot s két pár fehér öltözöt. Nem tudom vette-e k. ötsém uram vagy nem. Most is küldettem egy pár fehér ruhát a micsodást lehetett. Irhatom az atyafiak felől, hogy még életben vagynak, tsak a szegény Boldisár bátyám uram holt meg. Most a nyáron, elpusztult minden, minthanem semmi sem lett volna. A könyvekre gondot kívánunk viselni. Még eddig semmi kár itt benne, nem esett. Tavaj hoztam el Vétsről. Susi ötsém köszönteti ötsém uramékat, itt vagyon, mi tartjuk vagy öt esztendőtol fogva ha levelet ír k. ötsém uram Sámuel ötsém uramnak igen szivesen kérem köszöntse írja meg ötsém uram hogy jöjjon be had lássam még egyszer ha meg nem halok, már van bizodalmam, hogy kedves ötsém uramat csak meglátom, el is várom.

Midőn pedig minden jóknak szives kívánásával tisztelném kedves ötsém uramat vagyok és maradok kedves ötsém uramnak igaz testvér atyafia nénje.

N. Sajó 1759. 14. 8-bris

Szikszai Judith.

5, Ugyanez időről ír Ajtai György a sógora is.

6, Ugyanez időről Ajtai János rudimenta tanuló (tehát kis fiú).

7, Ajtai Mária pedig szintén ekkorral Sámuel bátyjának is. János és Mária, úgy látszik az Ajtai György és Szikszai Judith gyermekei. Tiszteletes bátyjukat, anyjukat, öttseiket üdvözik, ha nem is látták még azokat.

Mi volt ez az Ajtai György, leveleiből nem tesszik ki: de úgy látszik, hogy korának színvonalán állott művelt ember volt. Levelei francziául vannak czimmezve. Valamint Szikszai Judit levelei is mind fogalmazványukra, mind az irás minőségére nézve azt bizonyítják, hogy ő is oly fokán állott a miveltségnek, melylyel pap leány létére is beérhette, s azok közt ma is számot tenne.

Nagyapámrol az itt foglalt ismertetést azzal egészitem ki, hogy ő is, mint apja Sáros-Patakon végezte felsőbb iskoláit. Ezen az uton hozta onnan feleségét, aki már akkor, mikor 1798-ban ő elvette, egészen árva volt. Ő pedig ugyanazon évben elsőbb atya helyett Sár-Ladányon lett pappá, a hol négy évet töltvén, onnan is atyjával, anyjával együtt ment át Fokszabadira, kik mindketten ott nála haltak meg.

A Szikszay család czimeres levelét nem ismerem. Nagyapám többször használt ugyan egy oválpaizs alakú pecsét-nyomót, a paizsban, jobbra hajtott nyakkal, csőrét mellébe vágó palikán alakkal; ily pecsét nyomóval nálam is vannak levelei: de hogy ez a Szikszay család czimere lett volna, arról unokaöcséimnél nincs okmány; valamint arról sincs, hogy az Erdélyben, a honnan szépapám kijött, most is meglevő több Szikszay

család közül ez a család melyikhez tartozik. Nagypám papi hivatalánál és Bethlen Gábor erdélyi fejedelem által 1629 május 13-rol Gyula-Fehérvárt kiadott ezimeres levélnél fogva (ármalis) is nemesnek tartotta magát, mely szerint Erdélyben és az ahhoz kapcsolt részekben minden predikátort firol fira megnemesített,*) az ő apja pedig e kiváltságlevél érvénye alatt születvén, a kiváltságokat ő is születésénél és hivatalánál fogva élvezte.

Közvetlen anyai rokonságom.

Nagypám gyermekei közül *Klára*, a ki 1805-ben született lett Várady Péterné, a ki falu bottyáni ref. pap volt Székes-Fehérvár mellett, *Zsófia* a ki 1814-ben született, lett Horváth Mihályné, a ki elsőbb kis-kovácsi, azután kis-keszűi, s végre lepsényi ref. pap volt s ez utóbbi helyen főesperességig emelkedett.

E szerint anyai nagypám nagy kort ért 2 fiu, és 5 leány gyermeke mind pap és papné lett. Családjá már Erdélyben több leszármazáson át papi család volt, Magyarországon pedig épen egészen azzá vált. Ma (1896) egy sem él már sem gyermekei, sem vejei közül. Első unokái közül is 5 lett pap és papné.

I. *Rébeka* nagynéném, a ki Maller Dániel szent-mihályi pap neje volt, örökös nélkül halt meg, a hetvenes évek elején Lepsényben, Zsófia testvérénél s ott van eltemetve. Egy leánya volt Lotti, az még a negyvenes években meghalt Nagy Szokolyban, a hol akkor Lidia nagy nénjénél, Szász Istvánnénál lakott, s ott van eltemetve.

II. *Pál* nagybátyám balatonfőkajári ref. pap volt 40 éven felül. Első neje Szászi Terézia korán elhalt. Ettől gyermeke nem is maradt. 1837-ben másodszor nősült, a dudari tisztartó leányával Komáromy Lidiával. Ettől két fia maradt.

*) Budai Esaiás Magyarország tört. II. k. 200 l. 6. asteriscus.

1, *Szikszy Gusztáv*, felszentelt pap, a kunszentmiklósi ref. gymnasium igazgató tanára. Neje ugyancsak Kun szent Miklósról Kelemen Kornélia, szintén volt kunszentmiklósi tanár leánya, Kelemen Mór curiai bíró testvére. Gyermekaik: Sándor, Cornélia, Dezső.

2, *Szikszy Sándor*, törvényszéki orvos Budapesten. Neje: Molnár Ilona Küngösről. Gyermektelenek.

Az öreg Komáromy tisztartóné már özvegy volt, mikor a nagybátyám Lidi nénemet elvette, s Lidián kívül három gyermeke volt. *Károly*. Ez gróf Waldstein Jánosnak tisztartója volt Nagy-Megyeren Komárom megyében. Sógora volt Benkő Dánielnek. *Ignác*, ügyvédnek ismertem Pesten; innen Szegszárdra ment. Nőtlen volt. Valószínűleg már régen meghalt. *Emma*, kiskorától fogva Kajáron növekedett a nénjénél. A mező-örsi ref. paphoz, Varga Lajoshoz ment férjhez. Egy fiát gyermek korában ismertem Gyulát, egy leánya a solti ref. papnál, Buzás Ferencznél van férjnél.

III. *János* nagybátyámnak, a ki a szabadságharcban Nagy-Imándon agyonlövetett, neje régen elhalt, három gyermeke volt: *Endre*, a hetvenes években még Siklóson élt. *Gyula*, a szabadságharcban honvédképesedett el. *Paulina*, Kovács József görgetegi (Somogy m.) ref. paphoz ment férjhez; gyermekei Akos gyógyszerész, Katalin.

IV. *Klára* nagynénémnek Várady Péternének két gyermeke maradt, *István*, attya után bottyáni pap lett, Csőszről Molnár leányt vett el: de csakhamar meghalt, utód nélkül. *Terézia*, lett Gyarmathy Albertné Csákváron. Maga már meghalt; két fia s egy kis leánya maradt.

V. *Lidia* nagynéném férje Szász István, előbb épen az apám után volt somogytúri ref. pap, az után nagy-szokoli, végre nagyszékelyi német pap lett, s ott halt meg. Akkor özvegye a nagynéném, Lepsényben, ahol Sói testvére lakott, vett házat és birtokot, s ott töltvén öreg napjait, ott halt meg a hatvanas évek elején. Maradt három fia, a kik még (1896) élnek.

1, *Szászy János*, a futaki uradalom mérnöke, lakik Ujvidéken. Neje *Stúr Etelka*, a kuczurai evang. pap leánya, testvére özv. Mokry Endréné közl. ministeriumi oszt. tanácsosnénak, Stúr Herminának, a ki most itt Budapesten családjával együtt, az én házamban lakik.

Szászy János és Stúr Etelka gyermekei: *Terézia*, meghalt 1885-ben, *Dezső*. Meghalt mint kórházi orvossegéd Budapesten 1887-ben himlőben, tudományos kutatásainak esvén ebben a betegségben áldozatul. *Vilma*, dr. Tóth Kálmán gyakorló ügyvéd neje Budapesten. Kis leánya: Charlotte, *Ilona*, özv. Róth Gusztáv királyi mérnökne (férje meghalt 1896 Hunyad megyében Déván). Kis leánya: Ilona.

2. *Szászy István*, pócs-megyeri ref. pap, a szentendrei szigeten. Neje: *Poór Etelka*, a volt sóvéi ref. pap leánya. Gyermekeik: *István*, gyakorló orvos a vas-kapunál. *Béla* igazságügy ministeriumi segédtitkár Budapesten. *Etelka*, Benkő Bénéiamin ref. lelkész neje Rákospalotán Pest megyében.

3, *Szászy József* most somogy-túri ref. pap. Neje: *Dorsánszky Johanna*. Gyermeektelenek.

VI. *Sófia* nagynéném, férjével Horváth Mihály ref. pappal és főesperessel Lepsényben, előbb férje, utána harmadnapra maga most két éve gyermektelenül haltak meg, hagyatékukat közös végrendelet szerint, egyházi és iskolai (a pápai főiskola) jótékonycélok, azután a Horváth örökösök, és a szabadságharczi áldozat Szikszay János unokája Kovács Katalin, és Szikszay Klárának Terésia leányától származott árva unokái közt osztották meg.

TELEGDI CSANÁDY CSALÁD.

Feleségem Telegdi Csanády Mária családja.

Sógorom Csanády György, a budapesti királyi tábla boldogult tanácselnöke, összeszedte a Telegdi Csanády családra vonatkozó adatokat. Megis irta a család monographiája egy részét; több-kevesebb hézaggal III. Györgyig. Az egésznek megírásától halála tartotta vissza. A hiányzó részeket remélhetőleg meg fogják irni a Csanády nevet viselő öcsém, követvén nagy bátyjuk gondolkozását, aki családi monographiája előszavában, az én gondolkozásom szerint is helyesen, ezeket mondja:

„Nem kell hozzá hiúság, hogy valaki elődeinek alakjait, családi és nyilvános életét, küzdelmeiket s életményeiket ismerni vágyják, sőt hogy az egész családi nemzedéksor életfáját, ennek fejlődését, virágzását vagy sorvadását tanulmányozni ohajtsa. Oly nemü élvezet ez, mint a természetbuvaré, aki a fajok keletkezésének s letűnésének történetét és indokait teszi vizsgálata tárgyává.“

„Természetében van az embernek, a történetek s okaik és ezek egybefüggésének ismerete után sovárgás. E hajlamán alapul haladása, mi rendeltetését képezi.

Ezért kutatja az igazságot és valót. Ugyanazon kebelben, mely a szeretet nyugtalanságával kíséri gyermekeinek s unokáinak fejlődését, és a remény vagy aggály érzetével csügg azok jövőjén, ugyanazon kebelben támad ama kegyelet, mely a szülők s azok szülőinek multján szívesen mereng, azon büszkén felemelkedik vagy fájdmában elborul: de melyből minden esetre tanuságot von.“ — — — — —

„Ha öcsém valamelyikét érdekelni fogja azon tanulságos multság: e monographiát, az iratok közvetlen olvasása után, a közelebbi időszakokra nézve még érdekes részletekkel egészítheti ki s egyes elődei arczképét is teljesebben kidomboríthatja.“

Én itt csak a czéломra tartozót kivonatolom.

1. §. A Telegdi Csanády család alakulása és czimeres levele.

A *Telegdi Csanády* család leszármazása fiágon szakadatlan sorban azon Chanády Márton diákig (Martinus literatus de Chanád) vihető fel, aki II. Rudolf királytól, maga, anyja Gertrud, s testvérei Ferencz és Ilona, ugy maradékaik részére, régi nemességöket megerősítő s nemesi czimert adományozó kiváltságlevelet nyert, mely Posonban Draskovich György kalocsai érsek, győri püspök és udvari főkancellár által 1582 febr. 21-én ellenjegyeztetvén, elsőbb Trencsén megyének 1583-ban szentháromság ünnepe után való másod napon tartott közgyűlésén, azután Szathmár megyének 1613 május 1-én Szathmáron tartott közgyűlésén hirdettetett ki.

A czimeres levél s a reá vezetett hirdetési igazolványok eredeti latin szövege következő:

„*Nos Rudolphus secundus* Dei gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. etc. Rex etc. etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis: Quod Nos, cum ad nonnullorum fidelium nostrorum Praelatorum et Baronum humillimam supplicationem nostrae propterea factam Majestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis fidelis nostri *Nobilis Martini literati de Chanád*, quae ipse sacrae primum regni nostri Hungariae Coronae, et deinde Majestati nostrae pro locorum et temporum varietate fideliter exhibuit et impendit, ac se in futurum quoque exhibiturum pollicetur. Cum igitur ob id, dum vero ex gratia et munificentia nostra regia, qua quosque de Nobis et republica christiana benemeritos et virtutis colendae studiosos, antecessorum nostrorum divorum quondam Hungariae Regum exemplo prosequi, eisque certa virtutum suarum monumenta, quae ad majora quoque praestanda eos incitare possent, decernere consuevimus: eundem *Martinum Literatum de Chanád*, ac per ipsum *nobilem dominam Gertrudam genitricem, ac Franciscum fratrem et Helenam sororem* eiusdem carnalem, qui et antea Nobilibus parentibus orti et libertate nobilitari gavisi esse dicuntur, de regiae nostrae potestatis plenitudine et gratia speciali, denuo in coetum et numerum verorum atque indubitatorum regni nostri Hungariae et partium ei subjectarum nobilium duximus cooptandos, annumerandos et adscribendos. Annuentes et ex certa nostra scientia animoque concedentes, ut ipsi quemadmodum antea, ita a modo in posterum futuris semper temporibus omnibus illis gratiis, privilegiis, honoribus, libertatibus, juribus, praerogativis et immunitatibus, quibus caeteri veri regni nostri Hungariae et partium ei subjectarum nobiles hactenus quomodolibet

de jure vel consuetudine usi sunt et gavisi, utunturque et gaudent, uti, frui et gaudere possint et valeant, haeredesque et posteritates ipsorum utriusque sexus universae valeant atque possint. In cujus quidem nostrae erga ipsos exhibitae gratiae et clementiae ac liberalitatis testimonium, veraeque nobilitatis signum Haec arma seu Nobilitatis insignia: *Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris, in cujus ima parte columna ex decurrente per transversum fluvio exsurgere, cui psittacus naturalis alis implicatis insidere, rostroque annulum rubino ornatum tenere cernitur. Scuto incumbentem galeam militarem apertam, regia corona alterum psittacum priori per omnia similem proferente ornatam. A summitate vero seu cono galeae, laciniis seu teniis hinc coelestini ac aurei, illinc vero rubri ac albi colorum per scuti extremitates defluentibus, illudque decenter exornantibus, — quemadmodum haec omnia in principio seu capite praesentium literarum nostrarum pictoris manu et artificio propriis suis coloribus clarius depicta esse conspiciuntur, — eidem Martino Literato de Chanad, ac per ipsum dominae Gertrudae genitrici, ac Francisci fratri, et Helenae sorori ejusdem carnali, ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis gratiose danda duximus et conferenda. Decernentes et ex certa nostra scientia, animoque deliberato concedentes ut ipsi a modo in posterum futuris semper temporibus eadem arma seu Nobilitatis insignia, more aliorum Regni nostri Hungariae, et partium ei subjectarum nobilium sub his juribus, praerogativis, indultis, libertatibus et immunitatibus, quibus iidem vel natura, vel ex consuetudine utuntur et gaudent, ubique in proeliis, certaminibus, hastiludiis, tornamentis, duellis, monomachiis, aliisque omnibus et quibusvis exercitiis militaribus et nobilitaribus, nec non sigillis, velis, cortinis, ardeis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub verae et sincerae nobilitatis*

titulo, quo eos ac haeredes ipsorum utriusque sexus universos ab omnibus cujuscumque status, dignitatis, conditionis et praeeminentia homines existant, insignitos dici, nominari, haberique et reputari volumus, ferre, gestare, ipsoque uti, frui et gaudere possint et valeant. haeredesque et posteritates utriusque sexus universae valeant atque possint. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes literas nostras, secreto sigillo nostro, quo ut Rex Hungariae utimur, inpendenti communitas eidem *Martino Literato de Chanád*, ac per ipsum praedictis genitrici, fratri et sorori ejusdem carnali, ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis gratiose dandas duximus et concedendas. Imo damus et concedimus praesentium per vigorem. Datum per manus fidelis nostri nobis dilecti Reverendissimi Georgii Draskovith, electi Archiepiscopi Colocensis ac Episcopi Jaurinensis, locique ejusdem Comitum perpetui, Consiliiarii et Aulae nostrae summi Cancellarii, in arce nostra Regia Poseniensi, vigesima prima die mensis Februarii, anno Domini Millesimo Quingentesimo Octogesimo secundo. Regnorum nostrorum: Romani septimo, Hungariae et aliorum Decimo. Bohemiae vero anno similiter septimo. Venerabilibus in Christo patribus dominis praefato Georgio Draskovith Colocensis et Bachiensis ecclesiarum canonicè unitarum electo Archiepiscopo, Stephano Radecio Agriensis, Joanne Monozloy Zagrabiensis, Gregorio Bornemisza Varadiensis, Nicolao Thelegdino Quinque ecclesiensis, Stephano Teykewy Weszprimiensis, eodem Georgio Draskowyth Jauriensis, Stephano Mathesy electo Chanadiensis, Balthasare Melegh electo Waciensis, Zacharia Mossoczy electo Nitriensis, Martino Pethe de Hetecs electo Sirmiensis, Petro Hereszinczy electo Tiniensis, ac fratre Michaele de Cedino electo Segnien-sis nec non Administratore Modrusiensis ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Strigoniensi Metropolitana, Trasyvaniensi, et Boznensi cathe-

dralibus sedibus vacantibus. Item spectabilibus et Magnificis comite Nicolao de Báthor Judice curiae nostrae, Christophoro Wngnad de Sonnegh Regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae Bano, Comite Georgio de Zrynio Tavernicorum, Ladislao Bánffy de Alsó Lyndva Agazonum, Balthazare de Battyán Dapiferorum, Nicolao Pálffy de Erdöd Cubiculariorum, Michaele Révay Janitorum et Michaele Wárday de Kyswárda Pinczernarum nostrorum regalium Magistris, eodem Nicolao Pálffy de Erdöd Comite Poseniensi, ceterisque quamplurimis regni sostri Comitatus tenentibus et honores.

Kivül az okiraton :

1583 Feria secunda proxima post festum sanctae Trinitatis instante sede judiciaria Comitatus Thrincsin praesentes in frequenti praesentia Dominorum nobilium et causantium exhibitae et publicatae. Ex quarum continentiis in transcripti supplicantes non solum quoad datum illarum nobilitari praerogativa ornati esse publicantur, sed ab olim quoque veri nobiles perhibentur existisse. Pro eo itaque etiam in hoc comitatu Thrincsin a modo deinceps pro veris regni Hungariae membris promulgantur, Universitates dominorum magnatum et nobilium in hoc ipsum eisdem suffragante testimonio. Actum in civitate Trincsin. S. de Jessensky notar. Comitatus Thrincsin m. p.

Anno domini 1613 prima die mensis may in Oppido Zathmár loco et die celebratae generalis Congregationis Universitatis dominorum et nobilium comitatus Zathmariensis exhibitae sunt et praesentatae per Egregios Isacum et Stephanum filios introscripti Egregii Martini Literati Chanády, praesentes Literae Suae Majestatis Cesareae et Regiae gratiosae Armorum seu Insignium Nobilitarium Donationales, et praesente universitate Comitatus Zathmariensis more usitato proclamatae, publicatae, laudatae, probatae et in omnibus earum partibus ratificatae sunt. Andreas Irinyi Juratus Notarius ejusdem Comitatus Zathmariensis m. pr.

Ezen czimeres levél megvan most Bihar megyében Vértesen lakó III. Csanády Ferencznél, mint ezen családag idősb ágazatának idősb férfi tagjánál, akihez az egész családi levéltár is atyja és nagyatyja során jutott.

Ugyane czimeres levél szövege Csanády György magyar fordítása szerint:

„Mi II. Rudolf, Isten kegyelméből dicsőn uralkodó római császár, s Német, Magyar, Cseh stb. országok királya, stb. Jelen okiratunkkal emlékezetül adjuk mindeneknek, akiket illet: Hogy Mi mind némely főpapjaink s zászlós urainknak az iránt Felségünkhöz intézett legalázatosabb esedezésére, mind pedig figyelembe és tekintetbe véve *Nemes Chanády Márton deák*, hívünk hűségét és hív szolgálatait, melyeket ő először is Magyarországnak szent koronája és továbbá Felségünk iránt különböző helyeken és időkben hűségesen kimutatott és teljesített s jövőben is teljesíteni ígérkezik. Mind ezért tehát, mind pedig a Mi királyi kegyelmünk és kegyességünknel fogva, melylyel mindazok iránt, kik Irányunkban és a keresztyén köztársaság irányában érdemeket szereztek és az erények gyakorlásában igyekezők, boldogult elődeink, a néhai magyar királyok példája szerint viseltetni és részökre erényeiknek bizonyos emlékjeleiről rendelkezni szoktunk, melyek őket nagyobb tettek gyakorlására is buzdíthassák: Ugyanazon *Chanády Márton deákot, és általa anyját nemes Gertrud asszonyt, ugy vérszerinti fivérét Ferenczet, s nővérét Ilonát*, kik, amint mondatik, ennek előtte is nemes szülöktől származván, nemesi szabadsággal éltek, királyi hatalmunk és kegyelmünknel fogva ujolag Magyarországnak valódi és kétségtelen nemesi sorába igatandóknak, számitandóknak és irandóknak találtuk. Helybenhagyván és biztos tudomásunk s elhatározott szándékunk szerint megengedvén, hogy ők, valamint ennekelőtte, ugy mostantol fogva ezentul is minden jövődő időkben mindazon kedvezményekkel, szabadalmakkal,

tisztességekkel, szabadságokkal, jogokkal, kiváltságokkal és mentességekkel, melyekkel Magyarországnak és az alávetett részek többi valóságos nemesei mindekkorig bármi jog vagy szokásnál fogva éltek és birtak, éljenek és birjanak, tényleg és jogilag élhessenek és birhassanak, ugy mindkét nembeli összes örököseik és maradékaik élhessenek. Mely irányukban tanusított kegyességünk, kegyelmünk és kedvezésünk bizonyosságul és valódi nemességük jeléül im ezen czimert vagyis nemesi jelvényt: *tudnülük: kék színű fennálló hadi paizst, melynek alján keresztbe futó folyamból oszlop emelkedik, melyen kajdács ül, behajtott szárnyakkal, csőrében rubinos gyűrűt tartva. A paizson fekvő nyílt vitézi sisakot, királyi koronával díszítve, mely az előbbihez mindenben hasonló másik kajdácsot tart. A paizst a sisak tetejétől vagyis kupjától annak szélein, erről kék és arany, amarról vörös és fehér színekben lefolyó foszladékok díszítvén; miként mindezek jelen oklevelünk elején vagyis fején a festész keze s művészete által saját színeikkel világosabban lefestve láthatók, ugyanazon Chanády Márton deáknak és általa anyjának Gertrud asszonynak, vészszertí fivérének Ferencznek. és nővérének Ilonának s mindkét nembeli összes örököseiknek és maradékaiknak kegyelmesen adandónak és adományozandónak tartottuk. Elhatározván és biztos tudomásunk, ugy elhatározott szándékunk szerint megengedvén, hogy ők mostantól fogva ezentul minden jövő időkbén azon czimert, vagyis nemesi jelvényt Magyarországunk és az alávetett részek más nemesi módjára, ugyanazon jogokkal, kiváltságokkal, kedvezményekkel, szabadságokkal és mentességekkel, melyekkel azok akár származásnál, akár szokásnál fogva élnek, mindenütt a harcokban, viadalokban, lovagjátékokban, tornákban, párbajokban, monomachiakban (bajvivás) és minden más bárninmű vitézi és nemesi gyakorlatokban, továbbá pecséteken, zászlókon, kárpitokon, forgókon, gyűrűkön, lobogókon, paizsokon, sátrakon, házakon, általában pedig mindennemű*

dolgokban és kivonulásokon, a valódi és igaz nemesség czimén, melylyel őket és összesen mindkét nembeli örököseiket felruháztaknak, minden bármily állásu, méltóságú, állapotu és előkelő emberek által mondatni, neveztetni, tartatni és elismertetni kívánjuk, — viselhessek, hordhassák s azzal tényleg és jogilag élhessenek, és birhassanak, úgy összesen mindkét nembeli örököseik és maradékaik élhessenek és birhassanak. Mely dolognak emlékezetéül és örök erőssége végett jelen oklevelünket függő titkos pecsétünkkel, melylyel mint Magyarország királya élünk, megerősítve, ugyanazon Chanády Márton deáknak és általa nevezett anyjának, vérszerinti fi- és nővérének s azok mindkét nembeli örököseiknek és maradékaiknak kegyelmesen adományozandónak és engedményezendőnek tartottuk. Sőt a jelen okirat erejénél fogva adományozzuk és engedményezzük. Kelt a mi kedvelt hivünk főtisztelendő Draskovith György kalocsai, választott érsek, győri püspök és ugyanazon hely örökös főispánja, tanácsosunk és udvari főkorlátnokunk kezei által Poson kir. várunkban február hó huszonegyedik napján, az úr ezer ötszáz nyolczvankettedik esztendejében, római uralkodásunk hetedik, magyarországi s más uralkodásaink tizedik, csehországi uralkodásunknak pedig szintén hetedik évében. Krisztusban tisztelendő atyák nevezett Draskowyth György kalocsai és bácsi jogilag egyesült egyházak választott érseke stb. stb.

2. §. Csanády Márton, a czimer szerző és elődei.

A czimeres levél szövegéből az tűnik ki, hogy abban csak az ott leirt czimer új adomány, maga a nemesítés pedig nem új; hanem már előbb megvolt régi nemességnek megerősítése.

Ezt a monographia következőleg fejti ki:

Mindenek előtt elveti azt a régi és a családban is homályos őshagyományból sok ideig fenállott véleményt, mintha a Telegdi Csanády család egyenesen a honfoglaláskor bejött 108 nemzetség közt volt Chanád nemzetségtől származott volna, amelyből krónikáink is Chanád vezért említik, és amely család vagy nemzetség, Chanád várnak, vármegyének és a csanádi püspökségnek is nevet adott; elveti azt a több genealogus által hangoztatott véleményt is, mintha a család ősei a régen országos szerepet vitt, de ma már kihalt Mező-Telegdi Telegdi családban volnának keresendők; melyet az a tény is támogatni látszanék, hogy a család csakugyan Mező-Telegdről veszi előnevét, és hogy az Mező-Telegd mezővárosban még ennek a most folyó századnak első felében is birtokos volt. Sőt elveti még azt is, mintha Csanády Márton, a czimerszerző és a régi nemesség megerősítettője azon Csanády János fia lett volna, akit Báthory István erdélyi fejedelem és utóbb lengyel király a Békéssy Gáspár féle lázadásban volt részvétele miatt, 1575. auguszt. 8-án Kolosvárt, több nemes urral együtt leféléztetett s minden javait elkoboztatta.

Ezen sok részben igen alaposaknak látszó kifejtésekkel is támogatott régi vélemények helyett okmányilag igazolja, hogy ennek az *impetrátor Csanády Mártonnak az apja Nagy Bálint volt; — hanem az anyja volt Csanády Gertrud, Rákosi Csanády Mártonnak és Horváth Erzsébetnek leánya* Vas megyéből, a hol a családi előnevet adó Rákos község is fekszik, akinek Nagy Bálinttól származott gyermekei: Márton, Ferencz és

Hona, még Nagy név alatt születtek: azután *anyjukról vették fel a Csanády nevet, mely alatt anyjuk nemessége erősített meg részökre*, ami a nemesítéseknél nem volt ritkaság s annak fiúsítás útján ma is több példája van; és ekkép amint a czimeres levélben is foglaltatik, anyjukkal együtt kapták az új czimert. Ugyancsak a czimeres levélből kitünőleg, Nagy Bálint annak nyeresekor már nem élt, Márton pedig akkor még nőtlen volt, mert különben az anya mellett az apa, az impetrator két testvére mellett annak felesége szokás szerint megneveztetett volna. Telegden a család később Balajthy Erzsébet jogán lett birtokos s akkor vette fel ebből származtatott előnevét.

Csanády Márton, reá vonatkozó több okmány szerint ügyvéd volt, és valamint a czimeres levél kihirdetésekor, azonkép tovább is huzamos ideig Trencsén megyében lakott. Ott kapott 1589 sept. 25-én gróf Forgách Imrétől, Trencsén megye akkori főispánjától hűséges, jogi szolgálataiért Thurna tencsén-megyei községben érdemdíjazáskép egy nemesi telket. 1614-ben is még e megyében van nyoma, amely évben a trencsén-megyei törvényszék előtt Lépes Bálint nyitrai püspököt képviselte.

Időközben azonban 1595-ben Zalamegyében, Alsó-Lindván találjuk, mint Bánffy János hátrahagyott javai igazgatóját. Ezen alsó-lindvai állásnak és lakásnak okakép egyfelől azon közel családi összeköttetés mutatkozik, amelyben Forgách Imre gróf, Alsó-Lindvai Bánffy Jánossal állott, akinek neje Forgách Margit, Imre gróf testvérének, gróf Forgách Simonnak leánya volt; más részben házassága lehetett az ok, minthogy neje szín-

tén Alsó-Lindvárol, Zerdahelyi Anna, Zerdahelyi Péternek, Lindvai Bánffy László, kir. főajtónálló, lindvai titkáranak, és Zerdahelyi Helenának leánya volt, akivel még vagy lindvai ideiglenes lakása előtt, vagy az alatt nősült.

*3. §. Csanády Márton közös adományos testvérei,
Ferencz és Ilona.*

Márton fivére *Ferencz* szintén ügyvéd volt. Előbb Vas megyében lakott. Ott Markusóczy kis vend községben volt birtoka, amelyről Markusóczy Csanádynak nevezte magát. Utóbb (1593) markusóczyi birtokát eladta s azután Posenba költözött. Hogy utódai maradtak volna, annak a családi okmányok közt nyoma sincs; sőt azokból inkább az következtethető, hogy maradék nélkül halt el.

Ilona férjének neve s ivadékai iránt a családi okmányok utasítást nem adnak.

Csanády I Márton. (Martinus literatus de Chanád) 1555-től 1614-ig. Trencsén,
Vas, Zala megyében. Neje: **Zerdahelyi Anna.**

Csanády család.

Izsák. 1584—1622. 1613-ban Szathmár megye szolgabírája. Neje: Rakamaz Judit.	I. István (telegdi). 1587—1644. Telegdi vár- és jószágigazgató. Neje: 1. Rakamaz N. , 2. Balajthy Ersébet.	Zsuzsánna. Diósy Mihályné.
---	---	--------------------------------------

II. Márton. Mehalt.		
-------------------------------	--	--

Anna. 1. Macskásyné , 2. Ormós Ferenczné.	I. János, kurucz kapitány, 1635—1698. Neje: 1. Szathmári Kalmár Ersébet , kitől gyermekei. 2. Markusfalvy Erzsébet.	Sára. 1. Uray Gergelyné. 2. Harasztosi Csengeri Györgyné.
---	---	--

Julia. Bartha Andrásné.	I. György. Mehalt.	II. István, 1672—1728. 1702-től Szathmár megye szolgabírája, 1728-ban annak orsz. gyűlési követe. Neje: Lakatos Szilágyi Ersébet.	II. János. Mehalt.	Erzsébet. Uray Adámné.
-----------------------------------	------------------------------	--	------------------------------	----------------------------------

III. János, (1752). Neje: 1. Roffi Borbély Sára , kitől első gyermeke. 2. Korda Klára gyermektelen. 3. Szodoray Eva , kitől többi gyermeke.	II. György, 1716—1749. <i>Lásd: I-ső Folytatás.</i>	Zsuzsánna. Hunyady Lászlóné.	Ersébet. Güthy Miklósné.	Anna. Balku Istvánné.	Kristina. Önody Istvánné.
--	--	--	------------------------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Ilona. Jármay Lászlóné.	Éva. Czerjék Lázárné.	I. József, 1793.	Anna. Bölönyi Gáspárné.
-----------------------------------	---------------------------------	----------------------------	-----------------------------------

III. Márton.

IV. János. Szül. 1822, megh. 1883. Neje: Freyzaisen Piroska.	Amália. Péchy Ignáczné.	I. Lajos. Mehalt.	II. Ferencz. Mehalt.	Julia. Szilágyi Antalné.
--	-----------------------------------	-----------------------------	--------------------------------	------------------------------------

II

I. Miklós Mehalt 1894.	Luiza.
----------------------------------	---------------

4. §. I Csanády Mártonról lezártalmazó család nemzete-
délé rendje.

1-ső Folytatás.

163

II. György szül. 1716, megh. 1749 febr. 12.

Neje: **Szigethi Debreczeni Éva**, aki 2-szor Vonza Böszörményi Jánoshoz ment férjhez.

<p>III. István. 1783-ban Bihar megye főügyésze, a n. városi ref. egyház főgondnoka. 1793-ban Bihar megye sárréti járási főszolgabírája, nőtlenül halt meg.</p>	<p>III. György. Szül. 1747, megh. 1798 okt. 27, 1783-tól Bihar m. érmelléki járási főszolgabírája. Neje: 1. Buzinkay Eva gyermektelen. 2. Torkos Zsófia, kitől 3 első gyermeke, 3. Sebes Krisztina, kitől többi gyermekei.</p>	<p>Erzsébet. Körös-Nadányi Nadányi Gáborné.</p>
---	---	--

<p>IV. György. 1806-tól Bihar m. jegyzője. Neje: Kovásznai Kovács Eleonóra.</p>	<p>Imre. Meghalt.</p>	<p>Eszter. Meghalt.</p>	<p>I. Ferencz. Bihar m. főszolgabírája. Meghalt 1851-ben, 61 éves korában. Neje: Csokaj Fényes Eszter.</p>	<p>Zsuzsánna. Dabasi Halász Gáspárné.</p>	<p>Krisztina. Ilosvay Lászlóné.</p>	<p>II. József. 1793–1849. Lásd: 2-dik Folytatás.</p>
<p>Johanna. Nádasi Sárközy Kázmér alnádor neje.</p>						

<p>IV. István. Megh. 1876. Neje: Majos Amália.</p>	<p>Eszter. Ráthonyi Lajosné, Kökönyösdön, Ugocsa megyében.</p>
---	---

<p>I. Ödön. Meghalt. Neje: Nagy Agnes.</p>	<p>Janka. Pálvágási Fischer Tivadarné.</p>	<p>Gizella. Zsütinszky Józsefné, Galiciában Sandecen.</p>	<p>I. Béla. Lásd: a) Folytatás.</p>
---	---	--	---

<p>Hona. Drechsler Ferenczné gyáros, Bécsben.</p>	<p>Piroska. Vecsey Imréné, Debreczenben.</p>	<p>Margit. Pellet Sándorné, Debreczenben.</p>	<p>III. Ferencz. Neje: Buzás Erzsébet.</p>	<p>I. Jenő. Neje: Fényes Irén.</p>
--	---	--	---	---

a) Folytatás.

I. Béla született 1846. dec. 2, kir. közjegyző volt Karczagon. Meghalt 1894 okt. 3.
Neje: **Szilágyi Irma**. Esküvő 1874 dec. 2.

II. Béla.	Aurél.	Viola.	Zoltán.
1876 február 17.	1870 november 15.		

2-dik Folytatás.

II. József szül. 1793, utószülött, meghalt 1849.

Neje: **Magyary Zsuzsanna**. (Meghalt 1868 február 21-én 73-dik éves korában).

Anna.	V. György.	I. Kálmán.	Mária.
Szül. 1819, mindkét szemének már gyermekségében történt megromlása miatt hajadon.	Szül. 1823 ápr. 20, megh. 1888 aug. 17, mint kir. táblai tanács elnök, a családi monographia írója. Neje: Németujfalusi Simonffy Petronella.	Született 1827, meghalt 1880, királyi közjegyző N.-Váradon. Neje: Baróthy Mária.	Szül. 1832 szeptember 4. Galgóczy Károlyné.

I. Ákos.	Iloná.	Geiza.	Ersébet.	VI. György.	Mária.	II. Kálmán.	II. Lajos.
Szül. 1850 január 15. Egerben törvényszéki bíró. Neje: Ferenczy Alojzia.	Kelemen Vinczéné.	Szül. 1850 aug. 30. Neje: Detrich Margit.	Éltető Ákosné.	Budapesti kir. törvényszéki bíró,	Csányi Andorné. Meghalt.	II. Kálmán.	II. Lajos. Honvéd hadnagy.

Gáabriella.	Tíbor.	II. Ákos.	Árpád.
--------------------	---------------	------------------	---------------

* II

5. §. Sorozatos jegyzetek a nemzedékrendben foglalt egyes családtagokra nézve.

1, *Izsák és I. István*, Csanády Mártonnak fiai, amikép azt a czimeres levélen foglalt igazolvány bizonyítja, 1613 május 1-én már Szathmár megyének Szathmár városban tartott közgyűlésén hirdették ki czimeres levelöket. Mikép jutottak ezek mindkettlen már fiatal korukban Trencsén megyéből Szathmár megyébe, arra családi levéltári adat ismét nincs: de épen az ő serdült fiatalságukban folyt a Boeskey féle forradalom, amidőn Boeskey István 1605-ben, Básta német párti vezér ellen nagy hadi sikereket aratva, annak csapatait egész Posonig visszanyomta és a felső vidék fiatal nemességét is Rhédey Ferencz és Némethy Gergely vezérek alatt magához csatlakoztatta. Nincs okmány reá, hogy a két fiatal Csanády is így csatlakozott volna egyik vagy másik táborhoz. Még is ily alkalmakkal legkönnyebben jut, kivált a fiatalság az ország egyik vidékéről annak távol fekvő más vidékére. És 1612 sept. 3-án Csanády Izsák deákkal már Szathmár megyében Gencsen találkozunk, ahol özv. Rakamazy Jánosné szül. Gencsy Anna és Csuzy Miklós közt létrejött peres egyeségnél, mint tanu vett részt (családi levéltár VII. 7 okm.). 1613-ban, a mikor a czimeres levél kihirdetése Szathmár megyében a két testvér részére történt, Izsák már Szathmár megye szolgabirája volt. Mindkét testvér Gencsen lakott, ott özv. Rakamazy Jánosné szül. Gencsy Anna leányait, két egy testvért, birták nőül. Izsák 1616 május 15-dikén, II. Mátyás király rendeletéből a Balassa Zsigmond féle összeesküvés ügyében tanuképp kihall-

gattalván, akkor 32 évesnek vallotta magát: tehát 1584-ben kellett születnie. Mindkét Csanádynak Gencsen volt birtoka, s arról mindketten használták is a Gencsi előnevet. Azután Izsáknak Kis-Naményban és Közép-Szolnok megyében Káváson is volt birtoka. Izsáknak egyetlen fia, II Márton utód nélkül halt meg.

I. *István* ekkép a család második alakító törzsapjául maradt.

Ennek első neje szintén elhalván, másodikul *Balajthy Ersébetet*, Balajthy Györgynek és Krasznay Ersébetnek leányát vette nőül 1623-ban.

Ha atyjok, a gondos Márton, megalapítója volt a családnak, István további alapokat rakott annak jövőjéhez, szorgalma, értelme, házassága, összeköttetései s szerzett vagyona által.

Balajthy Ersébet, Balajthy Boldizsárnak, a György apjának, iktári Bethlen Margittal származott unokája, s különösen Bihar megyében a Sebes-Körös völgyön számos birtok örököse volt, melyek közt Telegden is volt részbirtoka. E házasság útján jutott István, habár jótávol ági, de még is több magas egybeköttetéssel kapcsoltsok rokonságba a Bethlen fejedelmi családdal, és sok szép birtokhoz.

1624 ápr. 10-én Balajthy Ersébeth már mint Csanády István neje osztozik fitestvérevel Balajthy János-sal a telegdi, izsópallagi, pusztatelki és kigyiki birtokokon (csal. I. tár XII. 10) 1628 febr. 27-én kelt okirattal (VII. 11) pedig azon okon inseribálja férje „gencsi Csanády István“ részére biharmegyei Magyar-, Pusztas-és Oláh-Venter helységek teljes felét, mert ezeket a kincstári ügyész megtámadásától szorgalma s költsége-

zése által ő szabadította meg, azután kigyiki egész zálogos jószágát azért adta neki, mert ezt szintén ő váltotta vissza Macskásy Menyhérttől, végre Telegd városbeli nemesi udvartelkét az említett hű szolgálatakon kívül azért is, mivel annak épületeit férje emeltette.

Ezekon kívül Balajthy György maga birtokos volt még szintén anyja után Bethlen jogon Érpályon (ma Herpály), Szent-Kozmán, Andaházán, Boldogfalván, Czéczkén, ugy szintén Telegden is, a hol maga is lakott. levén egyszersmind Varkocs Györgynek, Báthory Gábor fejedelem tanácsosának és a telegdi vár urának az ezen várhoz tartozó összes birtokai felügyelője, melyek a Lakságra is kiterjedtek.

E viszonyok következtében István, mindjárt már Balajthy Ersébettel kötött házassága után, Szathmár megyéből Bihar megyébe Telegdre tette át lakását, a hol ipa után várkapitány s jószágigazgató is lett. *Ott vette fel a Telegdi előnevet*, a melyet a család azóta folytonosan megtartott és használ.

2, I, *Csanády János* kurucz kapitány, I Istvánnak és Balajthy Ersébetnek fia mintegy 1636-ban született. Atyját korán, alig 8—9 éves korában már elvesztette. Nagy részben Lónyay Anna udvarában neveltetett fel, aki akkor még Wesselényi Istvánné volt, később pedig Kemény János fejedelem neje lett. Korán nősült. Mikor Nagy-Várad 1660 aug. 30-án török kézre került, ő alig volt még 24 éves s már nős volt. Telegdi lakáhol nejevel, anyjával és testvéreivel együtt menekült, neje birtokára Szathmár megyébe. Ott Ecseden ütötte fel tanyáját. Lónyay Annának ott is, mint Biharban hűségesen szolgálatában maradt. Különösen Kemény János

fejedelemnek azon küzdelmes éve alatt, melyet ez mint a török tulsuly áldozata, a megyesi csatában 1662 január 23-án hősi halállal fejezett be, tett hasznos szolgálatokat, melyeket az özvegy fejedelem asszony 1665 április 12-én Aranyos-Megyes várában kelt okirata szerint „megtekintvén vitézlő Csanády János urnak nemcsak Hozzánk, hanem üdvözült szerelmes Urainkhoz megmutatott igaz hűséges és szorgalmatos szolgálatját“ Szathmár megyében örökségben jutott nyír-körtvélyesi részjóságának Csanády János és maradékai részére való inseribálásával is jutalmazott.

Ezen szolgálatban és egybeköttetésben volt Csanády János változatlanul 1670-ig.

Mi okból, micsoda előzmények után és mikép ütött ki a Wesselényi féle összeesküvéssel kapcsolt I Rákóczy Ferencz féle forradalom, s mikép folyt le, nem ide tartozik fejtegetni. Legyen elég megemlíteni, hogy Csanády János, az egybeköttetésnél fogva, amelyben Lónyay Anna utján, annak fiával Wesselényi Pállal s több abban résztvevőkkel állott, s abból folyólag, hogy a támadás egy ága épen Ecsedből indult ki, ahol ő akkor lakott, a feltámadó kurucz sereg egy részének, az Ecsedből kiindult gyalogságnak kapitánya lett. Neve itt a köznép nyelve szerint elferdítve Csianáldy, Csináldy kiejtéssel szerepel. Itt még törtenelmi könyveink is többnyire így nevezik őt. De a levéltári adatok és eredeti levelek igazolják, hogy ez alatt a név alatt ő értendő.

3, II. *Csanády István*, I Jánosnak 1672-ben, épen azon évben, melyben az Wesselényi Pál kuruczaihoz csatlakozott, első nejétől, Szathmári Kalmár Ersébettől született fia, Ecseden és Szilágy-Somlyón növekedett.

Atyja 1698-ban végrendelet hátrahagyásával meghalván, István az ősi és szerzeményi vagyonokon testvéreivel egyenlően osztozott s lakását Szathmár megyében az osztályban neki jutott birtokrészek egyikére, Gebére helyezte. Már 1698-ban megindultak a neoaquistikai előkészületek; t. i. felszabadítván az ország a 150 évig tartott törökjárom alól, a felszabadító háborút a kormány új meghódoltatási háborúnak tekintvén, annak költségei fedezése tekintetéből azt kívánta először, hogy minden földbirtokos birtokosi gyökeres jogát bizonyítsa be; az e célra kinevezett bizottság előtt, az után pedig a háboru költségeiből, az arra a birtokra eső részt fizesse meg. Ez neveztetett neoaquistica commissionalis eljárásnak. Csanády István hogy a bizottsági eljárás kívánalmainak eleget tegyen, összeszedte a Csanády és Balajthy családoknak birtokaira vonatkozó okleveleket s azokat 1700 január 20-án benyújtotta Bécsben, az ügy keresztül vitelét Tisza György bécsi agensre bízván. Így lett a családi vagyonállás második megalapítója.

1701 és 1702-ben már Szathmár megye szolgabirájakép szerepel. A megyének akkor Károlyi Sándor volt a főispánja. Miként Károlyi Sándor a táborban, ő is mint szolgabíró, a II Rákóczy Ferencz féle forradalomban, hiven szolgálta Magyarország közügyét. Az 1711 máj. 1-én kihirdetett szathmári békekötés után is vele maradt Károlyi Sándorral. 1711 május 18-án maga a teljhatalmu vezértábornok, Pálffy János gróf Munkács alatti táborában nyílt rendeletet állított ki részére az iránt, hogy miután ő, a béke pontjaira vonatkozó kegyelmes királyi rendeletek értelmében s a Pálffynak ő Felsége által engedett teljhatalom erejénél fogva, éle-

tére és összes javaira nézve amnestialis kegyelmet nyert, s a hűségesküt is pontosan letette, és most már birtokainak, névszerint Bihar megyében telegdi birtok részének, Örvényes és Pusztá-Kápolnás, máskép Magyar-Venter községek felének, továbbá Békés megyében Szent-Tornya, Szent-András és Csabacsüd, Arad megyében Ötven ablak, és Zaránd megyében Otlaka községben levő birtokrészeinek vissza- és használatba vételére indulni szándékozik, tehát ő Felsége minden rendű és rangu hivei őt nemcsak szabadon járni engedjék, birtokai visszavételében és használatában akadályozni ne merészeljék, sőt segédkezet nyujtsanak neki. Ezeken kívül kezében voltak a szathmár és közép-szolnok megyei birtokok. Május 27-én pedig Károlyi Sándor adott neki egy Komáromy György, Bihar megye alispánjához intézett nyílt megkeresést, hogy mivel Csanády István a berettyó-ujfalusiaknál zálogban levő bihar-megyei Herpály, Szent-Kozma és Andaháza pusztákban fekvő birtokrészeit neki, Károlyi Sándornak engedményezte, és ő azoknak visszavételére magát Csanády Istvánt küldötte ki, tehát a megkeresett alispán őt ebben mindenkép támogassa.

A család tőle két ágra oszlott; egyik fia *III János* Szathmár megyében maradt, a másik *II György* Bihar megyében telepedett meg s ott folytatta a családot.

4, *IV János*, III-dik Jánosnak 1822-ben született másodfoku unokája, szintén mint apja és szépapja Szathmár megyében Gebén lakott. 1883-ban mint Szathmár megye árvaszéki elnöke halt meg. 1894-ben egyetlen fia Miklós, aki szintén jogot végzett egyén volt, hasonlókép meghalván, vele a család szathmári ága le-

tűnt, s miután a gebei birtok is eladatott, a család egyszersmind Szathmár megyében birtokos lenni is megszűnt.

5, *III György* (a feleségem nagy apja) született 1747 június elején Bihar megyében Álmosdon. Attya II György, anyja Szigethi Debreczenyi Éva, Debreczenyi Istvánnak és Bóné Ersébetnek leánya, Bóné Andrásnak, II Rákóczy Ferencz nevezetes ezredes huszár főkapitányának pedig unokája volt. Álmosd, Debreczenyi Istvánnak 1742 aug. 3-án kelt végrendeletével került a Csanádyak birtokába, mely szerint Szathmár megyében csekei, s Ugocsa megyében tiszakereszturi birtokát Ersébet leányának Kölcsény Lászlónénak, az álmosdit pedig Máriának, aki utód nélkül halt el, és Évának, II Csanády Györgynének hagyományozta. III György nem volt még egészen két éves, mikor atyja 1749 febr. 12-én, 33 éves korában meghalt és gyermekei nevelésének gondjait nejére hagyta. Debreczenyi Éva igen mivelt, erélyes nő és jó anya volt. Korán meghalt férjét 44 évvel élte túl. György fia halálakor is életben volt még. Fiaiból derék, tanult embereket nevelt, melyben 2-dik férje Vonza Böszörményi János is segítségére volt, kivel szintén szép családot alapított. György 1758-tól 1767-ig volt a debreczeni hely. ref. főiskola növendéke, 1768 végén tette le Pesten a királyi tábla előtt az ügyvédi vizsgát. Ettől 1783-ig, 15 éven át gyakorló ügyvédséget folytatott: amikor II József király vallástürelmi rendelete kapcsán út nyitvatván a protestáns vallásuaknak is a közszolgálatra, Bihar megye érmelléki járása főszolgabírájává választatott s ebben az állásban 1793 okt. 27-én bekövetkezett haláláig meg is maradt.

Egész életpályáján kedvelte a tudományos ügyet és irodalmat. Szép könyvtárt gyűjtött magának. Pártolója és oszlopos tagja volt a vallási közügynek. A nagyváradai hely. ref. anyaegyház, a török hódoltság és az után bekövetkezett vallási üldöztetések alatt történt elpusztultságából 1782-ben az ő vezetése alatt szerveztetett újra, melynek, mint a megye székhelyén levő ref. egyháznak ügyét, a megye egész ref. vallásu közönsége felkárolván, annak ez alkalommal első papjául Keresztesy József, addig Debreczenben tartózkodott ref. lelkész általa szerződötett már érmelléki főszolgabíró korában. Ugyanez alkalomból társaival azután az érmelléki, közép-szolnoki és bihari ref. egyház megyék közreműködésével sokat fáradozott abban, hogy a Bethlen Gábor erdélyi fejedelem által 1629 máj. 13-án kelt czimeres levelével a ref. papoknak általában adományozott nemesi kiváltságok érvényesítése megújittassék (l. 146. lap). Keresztesy József kronikája: Krónika Magyarország polgári és egyházi közéletéből a XVIII-dik század végén, Pest 1868. sok életirási adatot tartalmaz felőle.

6, II. *József* (az ipam, feleségem atyja) 1793-ban, atyjának, III Györgynek okt. 27-én történt halála után született (posthumus). Anyja Sebes Krisztina, Zilahi Sebes Ferencz és Tolcsvai Bónis Krisztina leánya volt. Iskoláit végezvén, korán, alig 21 éves korában nősült Magyar Zsuzsánnával, Magyar László és Balku Zsuzsánna közbirtokosok leányával, az Álmosddal szomszéd Vértes községből. Bihar megyében rövid ideig megyei esküdt volt. Azután a megyének táblabírája lett. Az ősi Csanády birtokokból ő már csak a laksági Nadánytelek község határában részesült egy részbirtokban, amelyet

eladván, a Debreczeni jogon reá jutott álmosdi és neje után kapott vértesi kisbirtokán gazdálkodott. Itt is sok szerencsétlenséggel látogatott gazda volt. Családjában is több gyermekét kiskorában eltemette. Látván, hogy családja fényét új vagyonszerzéssel emelni nem képes, életben maradt négy gyermekének, különösen két fiának, a jó neveléssel és iskolázatással igyekezett jövődjök alapját megvetni, ami eléggé is sikerült neki. 1849 októberben, hosszú szenvedés után vízi betegségben halt meg. Épen akkor feküdt ravatalon, mikor Kálmán fia a szabadságharczi elfogatási fogságából, Nagyszebenből haza érkezett. Hátrahagyott neje, 19 évet töltött szomorú özvegységben, s ugyancsak vízi betegségben több éven át töltött súlyos szenvedés után, 1868 febr. 21-én követte a halálban. Mindketten az álmosdi temetőben nyugsznak, a hová én is 1857 jan. 29-én egyetlen kis fiamat, Károlyt három hetes korában, az általam nem is látott nagyapja mellé temettem.

7, IV. *István*, I Ferencz és Fényes Eszternek, Csokaji Fényes Antal és Máriaassy Éva leányának fia. Sok oldalú tudományossággal képzett egyén volt. Előkészülettel s nagy hajlandósággal birt a haladó iparos gazdaságra. A negyvenes évek közepén szivargyártással kapcsolt iparos váltó gazdaságot kezdett. Bihar megyének 1848 május 23-án tartott tisztújító gyűlésén azonban megválasztatott a megye sárréti járása főszolgabirójának s ekkor a gazdálkodást félbenhagyta. De a főszolgabiróságban csak rövid ideig maradt. Az első magyar alkotmányos ministerium kinevezése s az első pesti népképviselői országgyűlés összehívása után csakhamar zavarodni kezdtek az országos politikai és társa-

dalmi ügyek. 1848 június havában már többfelé az országban rögtön ítélő bíróságot (statarium) kellett felállítani. Bihar megyében ez ekkor először Hodossy Miklós elnöklete alatt állítottatott fel. Majd Hodossy Miklós kormánybiztossá neveztetvén ki, helyette gr. Haller Sándor lett az elnök. Csanády István 1848 okt. 13-án ennek elnöksége alatt lett törvényszéki ülnök. De innen is rövid idő múlva megvált. A honvédelmi bizottság 1848 dec. 18-án kelt rendeletével szabad csapatok szervezése rendeltetvén el, ő egy 200 főnyi vadász szabad csapat szervezésének élére állott, melynek őrnagyául neveztetvén ki, csapatával a szabadságharcot végigküzdötte. Ennek legyőzete után fogságba jutott, birtokai pedig lefoglalás alá kerültek. Fogsága s vagyonának lefoglaltatása gyökeres változást idézett elő előző életpályájában. Fogságában az angol nyelvet, s az orvostant, abban különösen a mesmerismust és homeopathiát kezdte tanulni. Lefoglalt birtokait, főképp neje hozománya czimén visszakapta ugyan: de azokat a szabadságharci, azután a fogsági és időközi családi költségek s áldozatok nagyon megterhelték és megapasztották, a mely terhekhez az előbb a gazdasági munkakerő egyrészét képezett urbéri erő megszűnése is járult. Fogságból kiszabadulása után sem volt többé kedve a gazdálkodáshoz. Folytatta a fogságban megkezdett tanulmányait. Tökéletesítette magát az angol nyelvben s annak segítségével az orvosi tudományokban. Erre már a hatvanas évek elején, közvetlen ismerősi körében, szivességből tett egy pár szerencsés gyógykezelési sikere is nagymértékben bátorította. E célból több ízben hazamosb ideig tartott tanulmányi utat is tett Londonban

s Angliában, míg végre egy egész tanévet töltvén ott: onnan képesítéssel tért vissza. Ekkor elhagyta álmosdi lakását, a hol addig családjával lakott, de a hol egyszersmind, hosszú és költséges tanulmányozása régi vagyonának maradékát is megemésztette. Debreczenbe költözött be s ott nyilvános hasonszenvi (homeopathiai) orvosi gyakorlatot kezdett. Ezt ugyanitt több éven át elég szerencsével s elég elismerést gerjesztőleg folytatta; a nélkül mégis, hogy orvosi gyakorlatában igényeit kielégítő jövödelmi terjedésre tudott volna szert tenni, amiben különben a nála sokszor megindult, utazási szenvedély is gátolta, mely többször huzamos ideig elvonta betegeitől; míg végre meghasonlván magával, családjával és a világgal, az 1876-dik év nyarán, egy ismét huzamos ideig tartott utazás alkalmával, melyben Olaszországot és a magyar tenger partot összejárva, ezen utazásból visszatérőleg, Mohács alatt a Csele patakánál, a hol 1526-ban a török ellen vívott csatában Magyarország királyát vesztette el, önkezüleg, pisztollyal vetett véget életének.

8. *V. György*, II. József és Magyary Zsuzsánna fia. A családi monographia egy részének megírója. Saját magáról gyűjteményében semmi adatot sem hagyott hátra. Iskoláit korán kezdette s Nagy-Váradon, Epérjensen s végre a posoni jogakadémiában korán és kitünőleg végezte. 1844-ben, 21 éves korában már ügyvédi oklevél volt kezében, melylyel Pesten irodavezető segéd ügyvédkép foglalkozott. Egyszersmind mint fiatal ügyvéd, igen tevékeny részt vett az akkor a fővárosban már nagyon mozgalmassá fejlett társadalmi életben, a melyben kétszeres rokona, Fényes Elek, (apja testvé-

rének Ferencznek, Fényes Eszter volt neje, anyja testvérének Magyar Ágnesnek pedig Fényes Károly volt férje, mindenik Fényes Elek testvére) volt vezére, aki akkor mint első statistikai és közgazdasági író, az irodalmi és társadalmi téren fénykorát élte. Én is Fényes Elek körében ismerkedtem meg vele. Az 1847-dik évi utolsó országgyűlésen a napi sajtó részére országgyűlési tudósítókép volt fen. Az első alkotmányos ministeriumnál, Deák Ferencz ministeriumában igazságügyministeriumi fogalmazónak neveztetett ki. A ministeriumnak Debreczenbe levonulása után Álmosdra ment hazájába. A szabadságharcban csak mint nemzetőr vett részt. Atyja már 1849-ben súlyos beteg volt. Hol a mellett otthon, hol Debreczenben tartózkodott. A fegyverletétel és atya halála után, ügyvédséget kezdett otthon. Majd a zavarok lecsendesése után, előbb a debreczeni törvényszéknél vállalt hivatalt, ahol megis nősült, azután a törvényszékek országos szervezése alkalmával a nagyváradi kerületi főtörvényszék elnöki titkárává neveztetvén ki, Váradra tette át lakását; onnan ismét mint törvényszéki bíró, a debreczeni megyei törvényszékhez ment vissza. Majd 1870-ben királyi táblai bíróvá léptettetett elő Pestre. Itt 1881-ben a pesti kereskedelmi és váltótörvényszék elnöke, 1886-ban pedig a királyi tábla tanácselnöke lett és 1888 aug. 17-én e minőségben halt meg. Budapesten a kerepesuti temetőben nyugszik.

Közönségesen erős jogász, jó bíró, szigorú rendtartó, de méltányos főnök hírében állott. Elfogyott családi vagyoni állását ugyan helyre állítani nem tudta, sőt még örökségi kis osztalékából se hagyott hátra, hogy

azzal világtalan s keresetképtelen nénjének öregségi terheit könnyithette volna, a mikép mint legidős és gyermektelen fitestvér, szive szerint örömet kötelességének tartotta volna: de hivatalos emelkedésével magasra emelte a család fényét s a mellett míg élt nemcsak szerencsétlen öreg nővéréről tőle telhetőleg testvéreileg igyekezett gondoskodni, hanem nagy család hátrahagyásával korán elhalt fitestvérenek családját is anyagilag és szellemileg folyvást segítette, jó lelkű özvegyében pedig, aki saját vagyona mellett, férje után élvezett nyugdíj jogával kedvező anyagi állapotban maradt, és aki férje családjába gyermektelenül is meleg szeretettel bele forrott, nemcsak öreg nővére, hanem elhalt öccse nagy családja részére is gyámolt hagyott.

9, *I Kálmán*, szintén II. József és Magyary Zsuzsanna fia, iskoláit Nagy-Váradon s Eperjesen végezte. Ügyvédi oklevelet szerzett, de még meg se kezdhetette ügyvédi foglalkozását, midőn az új alkotmányosság következtében, az 1848 jun. 10-én szervezett biharmegyei nemzetőrség hadnagyává választatott meg, mely szervezés után mindjárt a fellázadt rácok ellen rendeltetvén, legelső csatában volt Kiss Pál százados parancsnoksága alatt 1848 sept. 2-án a perlaszi tábor bevételekor, a hol e nemzetőrségnek a győzelemre döntő befolyása volt. 1848 nov. 24-én az Ihász Dániel őrnagy alatt szervezett 55 sz. honvédszászlóaljhoz neveztetett ki szintén hadnagynak. Ugyanitt 1849 márt. 27-én főhadnaggyá léptettetett elő. E századdal s e minőségben maradt a szabadságharcz befejezéséig. Működési tere többnyire Erdély volt. Az egész zászlóalj részt vett a piskii csatában. 1849 jul. 20-án Ihász alezredes alatt

Talmácsnál állott a sereg, ahol Lüders orosz tábornagy serege által megtámadtatván, egyrésze magával Ihász alezredessel együtt, Bojczán át, a vöröstoronyi szorosba nyomatva, onnan folytonos üldöztetés közben Oláhországba hátrált, a hol Kiniennél törökkézbe rakta le a fegyvert; más kis rész a többtől elszakasztva, Csanádyval együtt orosz kézbe került s Szebenbe vitetett hadifogságra. Csanády Kálmán a szebeni hadifogságból kiváltás utján 1849 okt. 1-én épen akkor került Álmosdra haza, mikor atya ravatalon feküdt. Attyának eltemetése után a lakó vidékén közkedveltségben állott család, s az épen szomorú özvegységre jutott anya iránt való figyelem megmentette a további zaklatástól. De az ekkép kettős szomorúságra jutott állapotban életmódra volt szükség s Kálmánnak ott kellett azt keresnie, ahová szakképzettsége utalta. A hivatalos jogi pályán találta azt meg, a mire aztán a hajduvamos-pircsi szolgabíró-ságnál lett alkalmazva. Ott nősült meg, káptalani levéltárnok és ügyész, Baróthy Pál és Németh Mária leányával Máriával. Onnan csakhamar bekerült Nagy Váradra, a hol a kerületi törvényszék elnöki titkára lett. Azután 1855 után folyvást Váradon lakott egész haláláig. Huzamos ideig volt a kerületi törvényszék titkára. Majd az előmenetel lassúsága miatt, arról leköszönt s magán ügyvédséget folytatott egész a közjegyzőségek szervezéséig. A közjegyzőségek szervezésekor nagyváradi közjegyzővé neveztetvén ki, erre a hivatalra lépett át, s haláláig azon maradt. Hirtelen, szerencsétlen halál vetett életének véget. Az asthma fenyegette többször előbb is. Halála estvéjén még jókedvvel vacsorált meg családjával. 10 órakor dolgozó szobájába távo-

zott, hogy még egy sürgős munkát végezzen. Munka közben rohamosan érte utol a baj, melyben mire futva segítségére hívott orvosa gyorsan megérkezett, csak a halál esetet constatálhatta már. Szép tehetségű, szorgalmas, közkedveltségű, állásához képest igen szép jövedelmű egyén volt, jóháztól, vagyonosan nősült: de a szép jövedelemmel nem tudott bánni s 8 élő tagból álló nagy családját, özvegyével együtt nyomasztó állapotban hagyta hátra.

Álmosdrol, mely Bihar megyében egy századnál több ideig, főfészke volt, eloszolván a Csanády család, férfi tagjai közül Biharban ma már csak I. Ödön fiai, III. Ferencz és I. Jenő vannak meg Vértesen szép vagyoni állásban, kiknek atyjuk I. Ödön, az atyja által elvesztett ősi vagyon helyett, szép új szerzeményt hagyott halálával utódaira. Ezek közül is Jenő a megyén kívül viselt hivatallal gyarapítja apja hagyatékát.

A NAGYFALUSI BAJZA CSALÁD.

Mária leányom, dr. Bajza Kálmánné családja.

A *Nagyfalusi Bajza családra* vonatkozólag vöm, dr. Bajza Kálmán levéltárában csak az I Ferencz királytól (mint választott római császár, II Ferencztől) 1792 jul. 26-án nyert czimeres levél és az annak nyereséhez szolgált 3 hitelesített másolati okmány van meg, és pedig 1791 sept. 10, sept. 20 és okt. 10-ről, mindenik Bajza Pálnak, a czimeres levél nyerőjének, a határvillongások lecsillapítása körül szerzett és a czimeres levélben is említett érdemeiről.

Nagy Iván „Magyarország családai czimerekkel és nemzedék rendi táblákkal“ című nagy munkájában (I köt. 93 l.) két Bajza családot említ: az elsőt árva- és hevesmegyeinek mondja; abból azonban csak Bajza Józsefet nevezi meg, aki 1804 január 31-én Heves megyében Szücsi községben született, és a folyó század első felében költészeti, történelmi és kritikai irodalmi működéséről lett nevezetessé; a másodikról azt mondja, hogy abból Bajza Pál 1792-ben kapott czimeres levelet, melyet le is ír; de többet erről sem szól.

Minthogy vömnök, dr. Bajza Kálmánnak, aki szintén Szücsiben született, Bajza József vérszerinti nagybátyja volt, a Bajza Pál által 1792-ben nyert czimeres levél pedig birtokában van és a család leszármazása Bajza Páltól sorozatosan kimutatható, tehát ezzel bizonyítva van, hogy a Nagy-Iván által megkülönböztetett két család egy és ugyanaz.

I. §. A Nagyfalusai Bajza család czimeres levele 1792 jul. 26-rol.

Nos Franciscus secundus divina favente clementia electus romanorum Imperator semper augustus, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Gallitiae, Lodomeriae, Ramae, Serviae, Cumaniae, et Bulgariae Rex Apostolicus, Archi-Dux Austriae, Dux Burgundiae, Lotharingiae, Styriae, Carinthiae, et Carnioliae, Magnus Dux Hetruriae, Magnus Princeps Transylvaniae, Marchio Moraviae, Dux Brabantiae, Limburgi, Lucemburgi et Geldriae, Vürtembergae, Superioris et Inferioris Silesiae, Mediolani, Mantuae, Parmae, Placentiae, et Gvastallae, Ósvecinae, et Zatoriae, Calabriae, Bari, Montisferrati, et Teschinae, Princeps Sveviae, et Carolopolis, Comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Hammoniae, Kyburgi, Goritiae, et Gradiscae, Marchio S: R: I: Burgoviae, Superioris et Inferioris Lusatiae, Mussoponti et Nomenei. Comes Namurci, Provinciae Valdemontis, Albimontis, Zutphaniae, Sarverdae, Salmae et Falkenstenii, Dominus Marchiae Slavonicae et Mechliniae. Memoriam commendamus tenore Praesentium significantes quibus expedit universis: Quod Nos cum ad humillimam nonnullorum Fidelium Nostrorum supplicationem atque intercessionem Nostrae propterea factam Majestati, tum vero attentis, et consideratis Fidelitate, Fideliumque Servitiorum Meritis Fidelis Nostri Pauli Bajza Domini Arva Provisoris, quae idem in puncto Oeconomia, in sopi-

endisque Metalibus versus diversos antelati Domini
 Limites vergentibus Controversiis sui eximia cum com-
 mendatione impendendo, prout alias etiam pro quarum-
 vis Circumstantiarum ratione, atque occasionum exi-
 gentia Saerae praelibati Regni Nostri Hungariae Coronae,
 Augustaeque Domui Nostrae Austriacae fideliter et
 constanter exhibuit et praestitit, ac in futurum etiam
 pari fidelitatis et constantiae fervore uti Nobis de Ipso
 firmiter et benigne pollicemur, ex hibiturus est, ac
 impensurus; Cum igitur ob id, tum vero ex Gratia, et
 munificentia Nostra Regia, qua quosque de Nobis,
 Augustaque Domo Nostra, et Republica Christiana be-
 nemeritos, virtutisque colendae Studiosos, Antecesso-
 rum Nostrorum Divorum condam Hungariae Regum
 exemplo prosequi, eisque certa Virtutum suarum Monu-
 menta, quae ad majora quaeque praestanda eos incita-
 tare possent, decernere consuevimus: *Eundem Paulum
 Bajza, ac per eum Michaelem, Paulum, Franciscum,
 Samuelem et Nicolaum Filios, Filiasque Juditham,
 Evam et Susannam, ex Consorte sua Anna Gerhard,
 susceptos, ac progenitos*, ipsorumque Haeredes, et Pos-
 teritates utriusque sexus universos Dei Benedictione in
 futurum legitime nascituros in consequentiam Benignae
 Resolutionis per Serenissimum ac Potentissimum olim
 Principem Dominum Leopoldum Secundum Electum
 Romanorum Imperatorem, et Hungariae Regem Apos-
 tolicum Genitorem Nostrum, piae Memoriae desidera-
 tissimum, de dato Vigesima tertiae Januarii Millesimi
 Septingentesimi Nonagesimi Secundi, clementer elar-
 gitae, e statu, et conditione ignobili, in qua hactenus
 perstitisse dicitur, de Cesareo Regiae potestatis Nostrae
 plenitudine et Gratia speciali eximentes, in Coetum et
 Numerum verorum, antiquorum, et indubitatorum prae-
 memorati Regni nostri Hungariae, Partiumque eidem
 adnexarum Nobilium duximus adnumerandum, cooptan-
 dosque et adscribendos, annuentes et ex certa Nostra
 scientia, animoque deliberato concedentes, ut Ipse

a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus illis Gratiis, Honoribus, Indultis, Privilegiis, Libertatibus, Juribus, Praerogativis, et immunitatibus, quibus coeteri veri, antiqui et indubitati praedicti Regni Nostri Hungariae, Partiumque ei adnexarum Nobiles hactenus quomodolibet de Jure, vel antiqua consuetudine usi sunt et gavisi, utunturque et gaudent, uti, frui et gaudere possit ac valeat, Haeredesque et Posteritates Ipsius utriusque sexus universi valeant, atque possint; In cujus quidem Nostrae erga Ipsum exhibitae Gratiae et Clementiae, ac Libertatis testimonium, veraeque et indubitatae Nobilitatis signum haec arma seu nobilitatis Insignia: *Scutum videlicet Militare erectum rubro et viridi coloribus dextro diagonaliter discriminatum, in quo super tricollis petroso inter duo Cornua cervina quinque utrinque Ramorum argentea, erectus est Vir militaris Flavo hungarico Amictu per totum indutus et Mitra aequae aureae tectus, Manuum dextra Frameam vibrans, sinistra vero Latus fulciens. Scuto incumbit Galea tornearia coronata clatrataque purpura suffulta, auro reducta et apenso Monili decora, situ ad dextram obliquo Nobilibus concedi solita, cujus Apex est inter Jugum alarum aquilinarum nigrum Vir militaris scutarius genu tenens exurgens: Laciniis hinc aureis et rubris, illinc vero argenteis et viridibus scuti latera decenter ac venuste exornantibus, Quemadmodum haec omnia in principio seu capite praesentium Literarum Nostrarum Pictoris edocta manu propriisque ac genuinis suis Coloribus clarius depicta, lucidius ob Oculos intuentium posita esse conspicerentur Eidem Paulo Bajza ac per Eum antelatis Filiis Michaeli, Paulo, Francisco, Samueli et Nicolao, Filiabusque suis Judithae, Evae, et Susannae, Ipsorumque Haeredibus et Posteritatibus utriusque sexus universis, Dei Benedictione in futurum legitime nascituris, danda duximus et conferenda, decernentes, et ex certa Nostra scientia, Animoque deliberato concedentes, ut Ipse a modo in posterum, futuris et perpetuis semper temporibus*

eadem Arma sive Nobilitatis Insignia more aliorum verorum, antiquorum, et indubitatorum praefati Regni Nostri Hungariae et Partium ei adnexarum Nobilium sub iisdem Juribus, Praerogativis, Indultis, Libertatibus, et Immunitatibus, quibus iidem de Jure vel antiqua consuetudine usi sunt et gavisi, utunturque et gaudent, ubique in Praeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Mönomachiis, ac aliis omnibus et singulis ac quibusvis Nobilitaribus et Militaribus Exercitiis, necnon Sigillis, Velis, Cortinis, Aulaeis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus, et Sepulturis, generaliter vero in quarumlibet Rerum et Expeditionum generibus, sub merae, verae, sincerae, vetustae ac indubitatae Nobilitatis titulo, quo Eum ab omnibus cujuscumque Status, Gradus, Dignitatis, Honoris, et Praeeminentiae Hominibus, insignitum et ornatum dici, nominari, haberi et reputari volumus, et mandamus, ferre, gestare, ac illis in Aevum uti, frui, et gaudere possit, ac valeat, Haeredesque et Posteritates Ipsius utriusque sexus universi valeant, atque possint; Imo Nobilitamus, damus, conferimus, et concedimus praesentium per vigorem; In cujus rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes Literas Nostras Privilegiales secreto Sigillo Nostro, quo ut Rex Hungariae Apostolicus utimur, impendenti communitas Eidem *Paulo Bajza*, ac per eum suprafatis *Michaeli, Paulo, Francisco, Samueli et Nicolao Filiis*, Filiabusque suis *Judithae, Evae et Susannae*, ac ipsorum Haeredibus et Posteritatibus utriusque sexus universis Dei Benedictione in futurum legitime nascituris Gratiose dandas duximus et concedendas. *Datum* per manus Fidelis nostri Nobis sincere dilecti Spectabilis ac Magnifici Comitis Caroli Pálffy ab Erdöd, perpetui in Vöröskeö, Aurei Velleris, et una Insignis Ordinis S. Stephani Regis Apostolici Magnae Crucis Equitis, Comitis Poseniensis, Comitatus nominis ejusdem perpetui Supremi Comitis, Arcisque Nostrae Regiae Poseniensis Haereditarii aequae ac supremi Capitanei, Camerarii, Consiliarii que Nostri actualis

Intimi, Curiae Nostrae Regiae per Hungariam Magistri, nec non per idem Regnum Nostrum Hungariae Aulae Nostrae, prout et dicti Ordinis S. Stephani Cancellarii. In Archiducali Civitate Nostra Vienna Austriae Die Vigesima Sexta Mensis Julii, Anno Domini Millesimo, Septingentesimo, Nonagesimo Secundo, Regnorum Nostrorum Romani Imperii, Hungariae item Bohemiae et reliquorum Anno Primo, Reverendissimis, Illustrissimo, Reverendis, item ac Venerabilibus in Christo Patribus Domino Josepho e Comitibus de Batthyán perpetuo in Németh-Ujvár, S:R:E:Cardinale, ac S:R:I: Principe Strigoniensis, et altero Comite Ladislao Kollonich de Kollegrad Colocensis, et Bacsiensis Canonice unitarum Metropolitanarum Ecclesiarum Archi-Episcopis, Comite Carolo Eszterházy de Galantha Agriensis, Andrea Bacsiusky Graeci Ritus Catholicorum Munkacsensis, Mathaeo Francisco Kerticza Bosnensis seu Diakovariensis, et Syrmiensis, Comite Francisco Berchtold Neosoliensis, Josepho Bajzath Veszprimiensis, Joanne Szily Sabariensis, Emerico Kristovics Csanadiensis, Antonio Libero Barone Andrásy de Szentkirály et Krasznahorka Rosnaviensis, Comite Ignatio de Batthyán perpetuo in Németh-Ujvár Transylvaniensis, Comite Paulo Eszterházy de Galantha Quinque-Ecclesiensis, Francisco Libero Barone Splényi de Miháldi Vacziensis, Maximiliano VerhovácZ Zágrabiensis, Josepho Fengler Jaurinensis, Francisco Xaverio Fuchs Nitriensis, Francisco Xaverio Kalathay Magno-Varadiensis, Joanne e Comitibus de Réva Scepusiensis, Ignatio Darabont Graeci Ritus Catholicorum Magno-Varadiensis, Josaphat Bastasich itidem Graeci Ritus Catholicorum Crisiensis, Joanne Jesich Segniensis, et Modrusiensis, seu Corbaviensis, Nicolao Milassin Albaregaliensis, Josepho Pierer de Hodos Consecrato Tinniniensis, Nicolao Konde de Pókatelék consecrato Belgradiensis, et Samandriensis Ecclesiarum Episcopis Ecclesias Dei feliciter gubernantibus, necnon: Serenissimo Archiduce Austriae Domino Ale-

xandro Leopoldo Regni Nostri Hungariae Palatino, et Locumtenente Nostro Regio, Spectabilibus item ac Magnificis Comite Carolo Zichy de Vásonykeő Judice Curiae Nostrae Regiae, Comite Joanne Erdődy de Monyorókerék Regnorum Nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae Bano, Petro Végh Tavernicorum, Comite Leopoldo Pálffy ab Erdőd Janitorum, Comite Carolo Pálffy ab Erdőd Curiae, Illustrissimo S. R. I. Principe Antonio Grassalkovich de Gyarak Agazonum, Comite Francisco Zichy de Vásonykeő Pincernarum, Comite Josepho Georgio de Batthyán perpetuo in Németh-Ujvár Dapiferorum, Comite Josepho Majláth de Székhely Cobiculariorum Nostrorum Regalium per Hungariam Magistris, Illustrissime S. R. I. Principe Antonio Eszterházy de Galántha Nobilis Turmae Nostrae Praetoriae Hungaricae Capitaneo, ac repetito Comite Carolo Pálffy ab Erdőd Comite Posoniensi, caeterisque quamplurimis saepefati Regni Nostri Hungariae Comitatus tenentibus et honores.

Franciscus m. p.

Comes Carolus Pálffy m. p.

Nic. Piacsek m. p.

Armales pro *Paulo Bajza*.

Protocollatum in Libro Regio primae Classis sub N. 56. Pagina 335. Quod testatum redditur per secretarium Aulicum et Archivi Directorem, *Adamum Fabianics* m. p.

Anno Domini Millesimo Septingentesimo Nongesimo tertio, Die Vigesima quinta Mensis Februarii in Oppido Alsó-Kubin occasione et sub decursu Generalis Congregationis Statuum et Ordinum Comitatus Arvensis praesentes Sacratissimae Caes. Regiae Apostolicae Majestatis modo gloriose Regnantis Bgnae Armales Literae per earum Impetratorem intus uberius denotatum et nobilitatum Paulum Bajza publice exhibitae, Legeque requisita solenni forma sunt publicatae, publice exhi-

bitae, Legeque requisita solenni forma sunt publicatae, nemine contradicente. Sign. Anno, Die, Mense, Locoque, quibus supra.

Antonius Abaffy de Nagy-
Abafalva et Felső-Lehota,
praelibati Comitatus Arvensis
Ordinar. Jurat. Notar. m. p. “

Magyarra fordítva :

„*Mi második Ferencz*, Isten kegyelméből választott s mindenkor felséges római császár, Német, Magyar, Cseh, Dalmát, Horvát, Tótország, Galiczia, Lodoméria stb. apostoli királya stb. emlékezetben hagyjuk, jelen soraink tartalma szerint kijelentvén mindeneknek, a kiket illet, hogy mi mind némely híveinknek felségünkhez ez iránt tett kérésére és közbenjárására, mind pedig figyelembe véve és megfontolva Bajza Pál hivünknek, az árvai urodalom intéző tisztjének hűségét, és hűséges szolgálatainak érdemeit, a melyeket ő a gazdaságra nézve, a nevezett urodalom határai ellen fenforgott különböző villongások lecsillapítása körül kiváló alkalmazkodásával szerzett, valamint más minden alkalommal és a körülmények kívánalma szerint nevezett Magyarországunk szent koronája, és felséges ausztriai házunk iránt hűségesen és állandólag tanusított és teljesített, és azt, miszerint hogy jövőre is hasonló hűséggel és állandó buzgósággal fog teljesíteni, benne vetett kedvező erős bizalmunkkal hisszük. Ennek következtében mind ezért, mind pedig kegyelemből s királyi hatalmunknál fogva, melyből mindazokat, akik irányunkban, felséges házunk és a keresztyén társadalmi közügy irányában érdemeket szereztek s az erények követésében buzgólkodnak, elődeink, Magyarország egykori felséges királyai példáját követve, erényeik bizonyos emlékeivel szoktuk kitüntetni, melyek őket nagyobb cselekedetekre is buzdíthassák: ezen Bajza Pált, s általa Mihály, Pál, Ferencz, Sámuel és Miklós fiait, és Judith, Éva s Susánna leá-

nyait, akik Gerhárd Anna feleségétől fogantattak és születtek s ezeknek mindkét nemű örököseit és Isten áldása szerint jövendőben törvényesen születendő utódait, Istenben boldogult felséges, hatalmas s legáldottabb emlékü atyánk, II Lipót, választott római császár és Magyarország apostoli királyának 1792 január 23-rol kegyelmesen kelt elhatározása szerint is, a nem nemesi állásból és állapotból, a melyben eddig létezettnek mondatik, császári, királyi hatalmunk teljességéből és különös kegyelemből kivévén, említett Magyarországnak és az ahoz kapcsolt részek igazi, régi és kétségbe nem vont nemesi osztályába és száma közé sorozni, felvenni és fogadni határoztuk, belenyugodván öntudatos és elhatározott szándékkal, hogy ő mostantol fogva, ez után örök minden időkig mindazon kegyekkel, tisztességekkel, kedvezményekkel, kiváltságokkal, szabadságokkal, jogokkal, előnyökkel és mentességekkel élhessen, s azokat használhassa és élvezhesse, azonkép mindkét nemen levő örökösei és utódai élhessenek, és azokat élvezhessék s használhassák, amelyekkel nevezett Magyarországnak s az ahoz csatolt részeknek egyéb igazi, régi és kétségbe nem vont nemesi eddig bármely jognál vagy régi szokásnál fogva éltek, élhettek, élnek s élhetnek, és a melyeket élvezhettek, használhattak, élvezhetnek és használhatnak: Mely iránta tanusított kegyünk, kegyelmességünk és adakozékonyságunk bizonyítékául s igazi s kétségtelen nemessége jelül a következő czimert, vagyis nemességi jelvényt, u. m.: *Fenálló hadi paizs, mely jobb sarkától részsutt húzott vonallal, veres és zöld színben kétfelé van osztva, melyben hármás szikla domb felett, mindenik oldalon öt agancsu ezüst szarvas szarv között, egészen sárga magyar ruhába öltözött, hasonlókép aranyszínű süveget viselő hadi férfi emelkedik, jobb kezében szablyát villogtatva, balját pedig csipejére szegve. A paizsra, koronával ékesített rostélyos és aranynyal befuttatott, piros bársonnyal függőnyözött vivó sisak borul, róla jobbra lefüggő arany láncz-*

czal diszítve, amint az a nemeseeknek engedélyeztetni szokott, melynek tetején, fekete sas szárnyak járma közt, paizsos hadi férfiú térdig emelkedik ki. A paizs oldalait jobbról arany és veres, balról pedig ezüst és zöld foszlányok csinosan, és kellemesen ékesítik, — a mikép mindez jelen levelünk elején, vagyis fejezetében a festő tanult keze által tulajdon és megfelelő színeiben lefestve és a nézők szeme elé állítva látszik, ugyanazon Bajza Pálnak s általa imént nevezett Mihály, Pál, Ferencz, Sámuel és Miklós fiainak, és Judith, Éva s Zsuzsánna leányainak, s ezeknek Isten jóvoltából ezután törvényesen születendő mindkét nemű minden örököseinek és utódainak adni s adományozni határoztuk, elrendelvén és biztos öntudattal s megfontolt lélekkel megengedvén, hogy ezen czimert, vagyis nemességi jelvényt, ő mostantól fogva ezután és örök minden időkig, mondott Magyarországunk és az ahoz kapcsolt részek más valódi, régi ős és kétségtelen nemeseinek szokása szerint, ugyanazon jogokkal, kiváltságokkal, kedvezményekkel, szabádmakkal s mentességekkel, melyekkel amazok törvényes jog vagy régi szokás szerint éltek, melyeket élveztek és használtak, melyekkel élnek, melyeket élveznek és használnak, mindenütt az ütközetekben, csatákban, háborukban, kopjajátékoknál, tornákon, bajvívásoknál, és minden más egyes, vagy akármely nemesi és katonai gyakorlatoknál, nemkülönbén pecsétnyomókon, zászlókon, függönyökön, kárpitokon, gyűrűkön, vitorlákon, paizsokon, sátorokon, házakon, koporsókon, általában pedig mindenféle alkalmakkal és ténykedések körül, valódi, igaz, egyenes, ős és kétségtelen nemesi czim alatt, a melylyel őt minden bármely állásu, állapotu, méltóságú, tisztességű és kitünőségű egyének legyenek is azok, megtiszteltetni, mondatni, neveztetni, s tartatni kívánjuk és parancsoljuk, hordhassa, viselhesse, és azal mindörökre élhessen, azt élvezhesse s mindkét nemű örökösei és utódai is általában élvezhessék és használhassák. Sőt megnemesítjük őket; ezt adjuk, adományoz-

zuk és engedményezzük nekik, jelen okmányunk erejénél fogva. Mely ténynek emlékére s örökös megerősítésére jelen kiváltságlevelünket, titkos függő pecsétünkkel, melyet mint Magyarország apostoli királya használunk, megerősítve, ugyanazon Bajza Pálnak és általa fentebb mondott Mihály, Pál, Ferencz, Sámuel, és Miklós fiainak, Judith, Éva és Zsuzsánna leányainak s ezek örököseinek s Isten áldásával ezután törvényesen születendő mindkét nemű utódainak kegyelmesen adni és adományozni határoztuk. Kelt őszintén kedvelt hivünk, Tekintetes és Nagyságos Erdődi gróf Pálffy Károly, Vöröskeő örökös ura, arany gypjas, egyszersmind Szent István apostoli király rendjének nagykeresztes vitéze, posoni gróf, ugyanazon megye örökös főispánja stb. magyarországi udvari Cancelláriánk Cancellárja kezei által, Ausztriai főhercegségi fővárosunkban, Bécsben, az urnak ezerhét száz kilenczvenkettődik éve julius havának huszonhatodik napján stb. stb.

Ferencz m. p.

gr. Pálffy Károly m. p.

Piacsek Miklós m. p.

Bejegyeztetett az első osztályu királyi könyv 56 sz. alatt a 335 lapon, melyet bizonyít

Fábianics Adám m. p.

udvari titkár és levéltári igazgató.

Ezerhét száz kilenczvenhárom február huszonötödikén Árva vármegyének Alsó-Kubin városban tartott közgyűlése alkalmával, a közgyűlésen, dicsőségesen uralkodó apostoli királyunk ő cs. kir. szent felségének jelen czimeres levele, ennek belől bővebben megnevezett nyereményese, az ezzel megnevezett Bajza Pál által nyilvánosan bemutatott és az illető törvény értelmében ünnepélyes módon kihirdettetvén, az nyilvánosan kiadatott, senki annak ellent nem mondván. Kelt a fentebb irt évben, hónapban, napon és helyen.

Nagy-abafalvai és felső-lehotai *Abaffy Antal*, fentnevezett Árva megye rendes esküdt jegyzője, m. p.

E czimeres levél, nagy negyedives, újabb divatu, könyvalak, piros bársony kötéssel, sárgaréz tokba zárt nagy függő pecséttel. Az egész 20 pergamen oldalra terjed. A könyv első lapja üres. A másodikat a kifestett czimer foglalja el. A harmadik lapon, díszkeretben, aranyos betűkkel, ez a czimirat van: „Nos Franciscus secundus divina favente clementia electus romanorum imperator.“ Ezen kívül a szöveg 15 lapot tesz. A 19-diken van a királyi könyvbe való bekönyvezés, a 20-dikon a megyei kihirdetés igazolványa.

Most ez a czimeres levél Bajza Kálmán kezében van.

2. §. A család nemzedékrendje.

Bajza Páltól, a czimeres levél nyereményesétől a család leszármazását a mai napig a következő lapon foglalt nemzedékrendi táblázat mutatja.

I. Bajza Pál, az árvai uradalom intéző tiszlje. Nyereményes, 1792 július 26.

Neje: *Gerhárd Anna*.

<i>I. Mihály.</i> Ez került legelőször Heves megyébe. Neje: Bornemisza Zsófia, Gyöngyös-Oroszibol.	<i>II. Pál.</i>	<i>I. Ferencz.</i>	<i>I. Sámuel.</i>	<i>I. Miklós.</i>	<i>Judith.</i>	<i>Éva.</i>	<i>Zsuzsánna.</i>
k ö z s a d o m á n y o s o k.							

<i>II. Mihály.</i> Gy.-Orosziban. Neje volt, de nagyon későn nősült, ivadéktalanul halt el.	<i>I. Antal.</i> Gy.-Orosziban. Agglegénykép halt meg, 1888 június 23.	<i>I. József.</i> Szül. 1804 jan. 31. Neje: C s a j á g h y Julia. Bajza József meghalt 1858 márt. 3.	<i>I. János.</i> Szül. 1810. Neje: F e h é r M á r i a. Esk. 1850 január. Elváltak 1870-ben. Fehér Mária második házasságra lépett 1871 júliusban, W a g n e r Józseffel. Bajza János megh. 1890 június 3.	<i>Zsófia.</i> Lett: dr. Zsiga Pálné, Gyöngyösön.	<i>I. Lőrincz.</i> Nem maradt ivadéka.
---	--	--	---	--	--

<i>I. Jenő.</i> Megh. 1863 okt. 28-án 23-dik évében. Költő, a Z á c h Felicán cz. tragédia írója.	<i>I. Lenke.</i> Iró. Lett: elsőbb Heckenast Gusztávné, utóbb: Beniczky Ferenczné.
--	---

<i>I. Béla.</i> Szül. 1852 aug. 20, megh. 1853 febr. 20.	<i>I. Kálmán.</i> Szül. 1854 január 14. Neje: G a l g ó c z y M á r i a, szül. 1863 febr. 3. Esküvő 1882 okt. 14 Budapesten.	<i>I. Dezső.</i> Szül. 1855 máj. 31, megh. 1877.
---	--	--

<i>Margit.</i> Szül. 1852 aug. 20, Peczelen, megh. 1853 febr. 20, Fugyi- Vásárhelyen.	<i>II. József.</i> Sz. 1885 jan. 31, F.-Vásár- helyen.	<i>I. Elemér.</i> Sz. 1886 jul. 16, F.-Vásár- helyen.	<i>II. Lenke.</i> Sz. 1891 sept. 12, Duna- Tasson.
---	---	--	---

Jegyzetek :

I. *Bajza Pál*, a czimeres levél szerző, amint maga a czimeres levél mondja, az árvai urodalom provisorá intéző tisztje volt. Ez egy roppant nagy urodalom Árva megyében, amelyhez a megyének legnagyobb része tartozik. A hajdani híres gróf Thurzó nádor öröksége, amelyet a fiutód nélkül elhalt gróf királyi jóváhagyással úgy hagyott leányági utódaira, hogy az soha el ne osztassék. Ennek következtében ma is közösben kezeletik. Részes benne a herczeg Eszterházy, gróf Zichy, gr. Pálffy s több más nemes család. A királyi s vallási kincstárnak is van benne része. Ebben az urodalomban volt intéző tiszt I Bajza Pál, a melyhez Árva-Nagyfalu is tartozik, ahonnan előnevét vette.

Kik, mik voltak Bajza Pál szülői: arról nincs családi okmány. A felső tiszavidéken a régibb időben, a ev. ref. papok közt több viselte a Bajza család nevet. Ugyanazon vidékről ma is kerülnek néha a Bajza családi névnek viselői. Nem lehetetlen, hogy ő is onnan került, s lakvidéke változtatta át vallását ágostai evangelikussá, amit leszármazói is a legutóbbi időkig viseltek. Hogy a czimeres levél nyérésekor nem volt már épen fiatal ember, azt a vele közös adományos 8 gyermeke teszi valószínűvé; hogy pedig neje akkor már nem élt, az abból bizonyos, mert neje megvan ugyan nevezve a czimeres levélben: de reá a nemesítés a nyolcz gyermek mellett sem terjesztetett ki.

Mihályon kívül, mi lett fiaiból és leányaiból, arról ismét nincs kezem közt okmány. Fényes Elek „Magyarországnak és a hozzá kapcsolt tartományoknak mostani állapota“ czimű nagy munkája szerint a Bajza család

Árva megyében, Zaszkal. községben, a folyó század közepén még birtokos volt.

I Mihály, Pálnak és Gerbárd Annának legidősb fia, egyszersmind közös adományos, még fiatal korán került Nógrád megyébe, a hol a Kis-Terenne közelében fekvő Ujlak pusztán bérlő volt. Ott nősült Bornemisza Zsófiával, akivel ugyanott huzamos ideig folytatta, jó szerencsével a bérgazdaságot. Bornemisza Zsófia atyjának mi volt keresztneve, arról ismét nincs adat. Nagy Iván nagy munkájában legalább 15 különféle Bornemisza családot számlál fel az országban. Ennek a Zsófiának nyomát ott nem találok s így atyát közelebből meghatározni onnan sem tudom. Fényes (említett munkája II köt. 223 l.) Kis-Terennén a Bornemisza családot is birtokosnak mutatja ki: Bajza Mihály valószínűleg e kapcsolatban jutott itt vagy nejehez, vagy bérletéhez. Arról, hogy Bornemisza Zsófiának édes anyja Földvári és Bernáthfalvi Földváry leány volt ismét családi tudomás, sőt az utánna öröklött birtokban tényleges bizonyíték is van. Keresztneve azonban ennek is ismeretlen s azt a Földváry család terjedelmes nemzedék jegyzékéből sem tudom kideríteni. Apának halála után, mikor neje testvéreivel megosztozott e révén került Mihály Heves megyébe s lett ott Gyöngyös-Orosziban és Szücsiben birtokos, s ugyanakkor lakását is Heves megyébe tette át, ott hol Orosziban, hol Szücsiben lakván, s ott folytatta a családot, a hol birtokát azzal szaporította, hogy három sógorasszonya osztályrészét is magához váltotta. Ugyancsak a Földváry és Bornemisza rokonsággal, mindjárt már kezdetben előkelő egybeköttetések is szerzett a család Heves megyében, me-

lyet azonban a megyei hivatalok viselése körében soha sem használt fel.

A mikép a birtokszerzés mutatja, I. Mihály elég jó gazda volt. A nemzedékrend a családterjesztésben is elég szerencsésjét igazolja. Gyermekéből mivelte egyéneket nevelt. Közülök Mihály, Antal, József, Lőrincz jogi tanfolyamot is végeztek. Lőrincz kevés ideig Heves megye esküdtje is volt. Így az új család alapítás elég szerencsésen indult meg. Ebben még sem lehetett egészen boldog. Utóbb meghasonlott nejével s öreg napjaikat elváltan töltötték. Maga I Mihály három idősb fiával Orosziban maradt s ott halt meg; neje három kisebb gyermekével egészen Szücsibe költözött át, a hol különben szintén volt lakásuk.

I. József, I Mihálynak és Bornemisza Zsófiának fia, irodalmi működésével tünt ki és ezzel a Bajza család nevét országosan ismertté tette.

Született 1804 január 31-én Szücsiben. Tanulását 1811-ben Gyöngyösön a Ferencz rendiek gymnasiumában kezdte. A bölcsészetet 1818—22-ben Pesten hallgatta, végre a jogot 1823—24-ben Posenban végezte. Azután egy évet törvénygyakorlaton (patvarián) töltött unoka bátyja Földvály Ferencz Heves megye alispánja mellett. 1825/7-ben Heves megye követei mellett országgyűlési irnok volt a posoni országgyűlésen, a melyet gr. Széchényi István első fellépése tett nevezetessé. Ennek végeztével Pesten Mattkovich protonotarius oldala mellé esküdtött fel királyi táblai jegyzőnek, 1828-ban pedig letevén az ügyvédi vizsgát, ügyvédi oklevelet szerzett magának. 1829-ben állandólag Pestre tette át lakását. Itt azonban nem az ügyvédségben, hanem az

irodalmi és társadalmi téren keresett magának foglalkozást s ezen tüntette ki szép tehetségét. Az irodalmat különösen Kazinczy, Virág és Berzsenyi munkáiból kedvelte meg. Toldy Ferenczcel (akkor még Schedel) már 1820-ban pesti tanuló korában kötött barátságot. Ugyanekkor a fiatal írók szokása szerint eljárt Virág Benedekhez. Kazinczyval szintén még tanuló korában 1822-ben el kezdett levelezni. Toldy megismertette Kisfaludy Károlylyal s 1823-ban az az által szerkesztett Aurórában lépett fel legelőször nyilvánosan, mint költő s azután ugyanott számos feltűnést keltett lírai költeménye jelent meg. Dolgozott még a Szépliteraturai Ajándékokba, az Aspásiába, Hebébe, Koszoruba, s már a 20-as évek közepétől az Auróra körnek egyik irányadó tagja volt. Goethe és különösen Lessing tanulmányozása a teoriák és a kritika felé terelte figyelmét, s mikor Vörösmarty 1828-ban a Tudományos gyűjtemény szerkesztését átvette, e folyóiratba: Az epigramma teoriája cím alatt, Lessing nyomán, de sok eredetiséggel hosszabb tanulmányt írt, mely értekezései közt a legkidolgozottabbak egyike. Ennek utolsó részében több magyar epigrammirót szigorú bírálat alá vett, mely több polemiát vont maga után. 1830-ban külföldi játékszin cím alatt indított vállalatot. Előkelő részt vett azon időben igen nevezetes Conversations-lexikoni polemiában, melyben Döbrenteynek és gr. Dessewffynek erős ellenfele volt. Irodalmi viszonyaink közt nagy szükségét látván a rendszeres kritikának, azért 1830-ban megindította a Kritikai Lapokat, melyek 1836-ig állottak fenn. Dolgozótársai közt voltak Kölcsey, Vörösmarty és Toldy. A magyar kritikának Kölcsey után, ő volt a má-

sodik uttörője. Kisfaludy Károly 1830-ban meghalván, halálos ágyán, az Auróra szerkesztését szintén neki adta át, amelyet 1837-ig folytatott. Ennek ügyében ismét vívott egy elvi jelentőségű tollharcot, az u. n. Auróra pört, a melyben először fejtegette nálunk az írói tulajdonjog kérdését. Lirai s költészeti munkákon kívül, történelmi dolgozatokat is közölt. 1832 első felében szerkesztette a Társalkodót. Két terjedelmes regényt is írt e kor tájon: A fekete lovag, és Kámor czim alatt: de ezek, kinyomatlanul maradtak. Ez alatt a Magyar Tud. Akademia, első nagygyűlésén 1831-ben levelező, második nagygyűlésén 1832-ben pedig a történettudományi osztályban rendes tagjává választotta. A Kisfaludy társaságnak, annak 1836 nov. 12-én történt megalapítása óta tagja volt. Versei először összegyűjtve 1835-ben jelentek meg, másodsor arczképével együtt 1847-ben; 1836-ban pedig Pillangó czimű zsebkönyvet adott ki külföldi válogatott elbeszélésekből Széplaki Erneszt álnev alatt. Ugyanez évben jelent meg egy fordított munkája: Az Éjszakamerikai egyesült országok történetei. De ez idő alatt legtöbbet egy: Magyar és német zsebszótár irásával foglalkozott, amelyet az akademia megbizásából többekkel szerkesztett. A Pest megye buzgósa által Pesten felállított magyar színháznak, a melyből a mostani nemzeti színház fejtett, annak 1837 augusztusban történt megnyitásával igazgatójává választván, ennek 1838 június 5-ig első igazgatója volt. Ugyanennek igazgatója volt másod izben is 1847 okt. 1-től, 1848 július 1-ig. Ugyancsak 1837-ben Vörösmartyval és Toldyval együtt az Athenaeum czimű ismeretterjesztő és szépirodalmi lapot indította meg. Ehez

kritikai melléklapul csatoltatott a Figyelmező, mely később 1841-ben beolvadt a főlapba s az egész 1843-ig állott fen. E két lapban állott Bajza József irodalmi pályája tető pontján. A kettős vállalat határozott elveket követett. A költészetben a romantikus irány mellett harczolt; fentartotta Révai nyelvtani és helyesírási rendszerét; költeményeit jól megválogatta; mindig megőrizte magas színvonalát, s bírálataival az ízlést hathatósan fejlesztette. Tekintélye addig példátlan volt; az egykoru írók körülötte csoportosultak s Petőfi, s Tompa is az Athenaeum hasábjain léptek fel. Kivált színbirálatokkal sokat foglalkozott Bajza. Üldözte a színészetben a naturalismust. Hangoztatta a drámában a cselekmény fontosságát, a jellemrajzzal szemben; védte a francia romantikus színművet; sürgette a nemzeti drámát és a színi hatást. Egy bátor tájékoztató pamfletet is tett közzé: Szózat a pesti magyar színház ügyében 1839. Végre belefáradva a folytonos harczokba, 1843-ban megszüntette az Athenaeumot s egész erejével történelmi munkásságát folytatta. Így készültek 1844-ben az Eudoxia császárné és a Telekies tudományos hatása czimü dolgozatai, s Történelmi könyvtár czim alatt vállalatot indított meg, melyből 1844/5-ben hat kötet jelent meg. Bele fogott egy Világ történetbe is, amelyből azonban csak az ókor készült el (1847). Mikor Kossuth 1848-ban miniszterré lett, Bajzát bizta meg az előbb általa szerkesztett Pesti Hirlap szerkesztésével, a mit az 1848 év végéig szerkesztett, a mikor a lap Debreczenben megszűnt. Ekkor ő nem követte a kormányt Debreczenbe; hanem heves megyei birtokára vonult. A hadi koczka fordultával

1849 májusban jött ismét Pestre, a mikor itt Futár cím alatt új lapot indított meg, a mely azonban az első számmal megszűnt. Mikor a kormány másodszor is a Tisza felé vonult Szegedre; akkor ő is követte azt oda. A világosi fegyverletétel után, sógorával Vörösmarty Mihálylyal együtt egyideig előbb Szathmár megyében, azután Hevesben bujdosott, mígnem Haynau letüntével ismét visszajöhetett Pestre. Egyáltalában nem volt forradalmi ember; az irodalmi túsákban kemény harcoss volt: de a szabadságharczban nem vett fegyveres részt. Mégis annak lett áldozata. Mihelyt teheté, ismét irodalmi munkássághoz fogott. Új kiadás alá rendezte előző munkáit. 1851-ben jelentek meg Pesten: Összegyűjtött munkái, két kötetben. A bujdosás, az ideoda hányatás és a nemzeti szerencsétlenségen érzett hazafiúi fájdalom azonban annyira megviselte idegeit, hogy 1851 vége felé súlyos kórtünetek jelentkeztek nála, melyek az agy megtámadására is kihatottak; mind mélyebb apathiába esett, s mint lassu pusztulás áldozata halt meg 1858 mart. 3-án Pesten. A magyar tud. Akademia 1861 dec. 22-én tartott közülésén ünnepelte meg felette mondott emlékbeszéddel emlékezetét, mely beszéd az Akadémiai értekezések X köt. 7-dik darabjában jelent meg. Arczképe az Akadémia képes termében van kifüggesztve. Verseit 4-dik kiadásban Toldy Ferencz hocsátotta közre 1857-ben. Összegyűjtött munkáit, halála után, veje Heckenast Gusztáv adta ki, Toldy Ferencz ügyelete alatt, második kiadásban, Pesten 1861—63-ig hat kötetben. Életrajza s munkásságának méltatása számos irodalomtörténeti, és a magyar írók életrajzát foglaló bel- és külföldi munkában

megvan; legutóbb a Pallas nagy lexikonában foglaltatik az a II kötet 488—490. lapjain.

I. Bajza János, szintén I Mihály és Bornemiszz Zsófia fia, I Bajza Józsefnek testvéröccse, még gyermek korában szembajba esvén, tanulását csak a gymnasialis osztályokban végezhetette el, a jogi tanulmányokban többi négy fitestvérétől el kellett maradnia. Iskolái végzése után öröklött birtokán Heves megyében Szücsin gazdálkodáshoz fogott. 1850 januárban nősült Fehér Máriával Erdő-tarcsai Fehér István, és Szajoli Fejér Ersébet leányával (szül. Gyöngyösön 1829 sept. 27-én) ugyancsak Heves megyéből s pedig közel szomszédból Gyöngyös-Tarjánból. (Atyja több éven át Heves megyének főszolgabirája volt. Apai nagyatyja Erdő-tarcsai Fehér Imre pedig Békés megyében a báró Wenkheim család jószágigazgatója, ennek neje: Nagy Borbála, továbbá anyai nagyatyja Szajoli Fejér János, az akkor még osztatlan Almásy család törökszentmiklósi urodalmi igazgatója s ennek neje Ziviczky Mária volt, ez utóbbiaktól származván a gyöngyös-tarjáni birtok, és a Gyöngyös városi lakház). Bajza János nem volt szerencsés gazda. Sok gazdasági baj kísérte működését. A közte és neje közt kötött házassági frigy sem volt boldog, ugyannyira, hogy 1870-ben végelválasra került a dolog, s neje Fehér Mária 1871 júliusban Wagner Józseffel új házasságra lépett.

Wagner József, anyai részről szintén Földváry rokonság s e jogon egyszersmind orosz és szücsii birtokos; magas miveltségű nevelését a gráci katoná nevelő intézetben nyerte, s a magyar szabadságharcot mint gyalogsági százados, nagy részben Erdélyben s ott

különösen a székelyföldön szolgálta végig, a melyért Josefstadtti fogságot is szenvedett. Hogy az egymáshoz belső szeretettel vonzódott jegyesek a házasságkötésben szándékukat teljesíthessék, mindketten róm. katolikusként levén, mindketten a református hitre tértek, s úgy esküttek meg Budapesten. E házassággal Wagner József folyvást gyöngéd szeretettel kitüntetett neje, első férjétől származott gyermekeinek nemcsak gondos nevelő atyjuk lett, s azok részére a még nagyatyjuk és nagyanyjuk után öröklött, de nagyon elterhelt birtokokat kiváltotta az elterhelhetés alól, hanem az elváláskor az elterhelt birtokoknak a gyermekek részére való átengedése iránt kötött egyesség szerint, az elvált apának holtig kijárt életjáradék fizetéséhez is segédkezet nyújtott; végre pedig az ő házasságát a jó Isten, tőle származó utódokkal nem boldogítván, mostoha unokáinak is valóságos édes nagyapát pótló, édes nagyapaként szerető s gondosságával azok szeretetét és tiszteletét is teljes mértékben kiérdemelt nagyatyjuk lett.

A Wagner házaspár 1882-ben közösen vevén meg Duna-Tasson mostani birtokát, mely előbb szintén Földváry birtok volt, Bajza Kálmán nejét 1882 okt. 14-én már oda vitte. Azután pedig eladatván a hevesi birtokok, és a két öreg, Bajza Antal és János meghalván, ma már Heves megyéből mind a Bajza név, mind a Bajza birtok kifogyott s Pest megyében tenyészik tovább.

I. Lenke, írónő, Bajza József költő leánya, Beniczky Ferencz Pest vármegye mostani (1896) főispánjának neje. Anyja Csajághy Julia, Vörösmarty neje testvére volt. Így kétszeresen is költői családban születvén, korán hajlamot nyert az irodalomhoz. 1857-ben

már nyilvánosan fellépett a szépirodalmi pályán. Első műveit, első férje Heckenast Gusztáv könyvkiadó és nyomdatulajdonos adta ki. Első férjétől elválván, 1862-ben Beniczky Ferenczcel lépett második házasságra, aki mellett szintén nemesak megtartotta irodalmi működését, sőt terjesztette azt. Elbeszélések, tárczák, regények az újabb kor számos divat és napi lapjában jelentek meg tőle. Nevezetesebb önálló művei: Beszélyek 1858, 2 kötet, Ujabb beszélyek 1862, 2 k, Két sziv harcza, Előítélet és felvilágosultság (4 köt.), Itt és a jövő életben, Mártha, Tévesztett utak, Rúth, Fátyol titkai, Az első nyom, A porban született, Nem ismerem a mult történetét, A vér hatalma, Rhea grófnő, Edit, A hegység tündére, Tűzben, A vér. Ezek többnyire két kötetes regények. A nemzeti színházban is előadott színműve: A miniszterelnök szünideje, vigjáték, előadott 1888-ban.

I. *Kálmán*, közép iskoláit Kalocsán, a Jézus-szerzet által vezetett és convictussal kapcsolt főgymnasiumban, a jogtudományi tanfolyamot pedig a budapesti egyetemen végezte, a hol 1882-ben jogtudori oklevelet is szerzett. Ugyancsak 1882 okt. 14-kén nejét, Galgóczy Máriát már Szücsi helyett, Tassra vitte. Ott kezdett gazdálkodni. De pár év mulva eladatván a szücsii birtok, nejével közösen Bihar megyében Fugyi-Vásárhelyen vettek birtokot, s oda költöztek le. Ott töltöttek négy évet. Akkor Tasson béregyességet kötvén szülőikkel, visszaköltöztek Tassra. Azóta itt gazdálkodnak, és a fugyi-vásárhelyi birtok bérbe van adva. 1895 máj. 7-én nagy szerencsétlenség érte őket: a bádogos konok vi-
gázatlanságából, a ki a háztető csatornákat igazgatta,

fen a háztetőn, a csatornákon végzett forrasztásoktól kigyuladt a lakháztető s a padláson volt ingóságokkal együtt teljesen leégett. Szerencsére a padlás nem égett be.

A Bajza család, keletkezésétől fogva az ágostai evang. valláshoz tartozott. Ezt a vallást követték annak férfi tagjai II Mihály, I Antal, I József, I János egész halálukig. Bajza János, a róm. kath. Fehér Máriával történt nősülése alkalmával reversalist adott magáról s ekkép Kálmán róm. katolikusnak született és neveltett, mikor pedig édes anyja a Wagner Józseffel történt házasságra lépés alkalmával, áttért a helv. reformáta hitre, túl volt azon koron, a melyben törvény szerint áttért édes anyja hitét követte volna. Így maradt a róm. kath. hiten s utánna a régi ágostai evangelica vallásu Bajza család fitagjai így születtek a róm. kath. hitben.

Az itt használt adatokat, a megnevezett forrásokon, és saját biztos tudomásomon kívül, különösen a kétrézi nemzedék rendre nézve, nászasszonyom írásos közleményéből meritettem.

TARTALOM.

A Sajó-Galgóczi Galgóczy család.		Oldal
1. §. A Sajó-Galgóczi Galgóczy család neve s terjedéke		1
2. §. A S.-Galgóczi Galgóczy család 3 czimeres levele		2
3. §. A három czimeres levél keletkezésének időszaka		17
4. §. A Galgóczy név etimológiája		19
5. §. A Sajó-Galgóczi Galgóczy család alakulása		22
6. §. A törzsadományos Galgóczy István (A csapó- utszai debreczeni ház vételokmánya:)		29
7. §. A Sajó-Galgóczi Galgóczy család kifejlése (A családfa törzse: Galgóczy István:)		36
Első törzság: Munkácsi Galgóczy György		37
(Az 1764-ben Munkácsen élt családos és korosabb Galgóczyak s ezek gyermekei. Az 1794-ben lefolyt igazolási perben történt tanuvalalási jegyzőkönyv.)		
Második törzság: Ecsegi Galgóczy Márton		47
I. Galgóczy Márton, neje: Fekethe Erzsébeth		47
(Leszármazóik: a) István, b) János, ismét: I. István, II. Márton stb. A miskolczi ev. ref. anyakönyvek. — A) a tályai, B) a sárospataki anyakönyvek szerint. További jegyzetek az ezen ági egyes családtagokra.)		
Erdélyi ágazat: Galgóczy István		59
(A m.-vásárhelyi kir. táblai ítélet 1773. márcz. 1-ről.)		
A Galgóczy család ezen erdélyi ágazatának terjedéke		67
(I. István, I. Mihály, József, nemzedékrendi táblázat. — I. Antal, II. Antal, III. Antal, tábornszern. Gusztáv, Emil.)		
II. Márton Nagy-Körösre került fiának, Jánosnak családfája		57
I. Galgóczy János a) b), I-ső folytatás: I. Galgóczy Gábor, nemzedékrendi táblázatok.		
(I. Gábor, II. Gábor, Erzsébet, I. József, III. Gábor, I. Károly, Dániel, János, Elemér.)		

	Olda
Harmadik törzság: Mádi, illetőleg Nagytályai Galgóczy Mihály	105
(I. Mihály, caládfa. A nagytályai ev. ref. anyakönyvek. Az abauj, szabolcs s ungmegyei ezen ági Galgóczyak.)	
Negyedik törzság: János. Ötödik: Zsigmond. Hatodik: Péter	113
Hetedik törzság: Bilkei Galgóczy Pál	113
Az általa terjesztett családfa (Nemzedékrendi tábla) (I. István, III. Pál)	114
1-ső folytatás: I. Imre, <i>a</i>) folytatás: III. Gábor, <i>b</i>) foly- tatás: III. Imre, 2-ik folytatás: II. István, (Nemzedék- rendi táblázat)	117
(I. Imre, II. Imre, I. József, II. István, I. Sándor, II. József, Árpád)	120
<i>A velem, Galgóczy Károlylyal, (a Galgóczy ágon) fen- tartott legközelebbi rokonság.</i> (Galgóczy Etelka test- vér hugom és Ilona unoka hugom családja)	131
A Pókai Szikszay család.	
Az édes anyám Szikszay Eszter családjára vonatkozó adatok	133
Közvetlen anyai rokonságom	146
Telegdi Csanády család.	
Feleségem, Telegdi Csanády Mária családja	149
1. §. A T. Csanády család alakulása és czimeres levele	150
2. §. Csanády Márton a czimerszerző és elődei	151
3. §. Csanády Márton közös adományos testvérei	160
4. §. A Csanády Mártontól leszármazó nemzedékrend	161
5. §. Sorozatos jegyzetek az egyes családtagokra (Izsák és I. István, I. János kurucz kapitány, II. István, IV. János, III. György, II. József, IV. István, V. György, I. Kálmán	164
A Nagyfalusí Bajza család.	
Mária leányom, dr. Bajza Kálmánné családja	179
1. §. A Nagyfalusí Bajza család czimeres levele 1792-ről	180
2. A §. család nemzedékrendje	190
Jegyzetek: I. Bajza Pál, I. Mihály, I. József író, I. János, I. Lenke írónő, I. Kálmán	192

